

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueiden kehittämistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alueiden kehittämisestä ja laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta. Vuonna 2002 annettu alueiden kehittämislaki esitetään kumottavaksi. Lisäksi esitykseen sisältyvät ehdotukset rakennerahastolain ja ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamiseksi.

Laissa alueiden kehittämisestä ehdotetaan lain tavoitteita uudistettavaksi niin, että ne vastaisivat paremmin muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia sekä lain luonnetta alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmää säätelevänä lakina.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä ja alueiden kehittämistä koskevia tehtäviä toteuttavista viranomaisista ja niiden välisestä yhteistyöstä. Tavoitteena on vahvistaa alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmää ja selkeyttää alueiden kehittämisen roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Tavoitteena on parantaa sekä keskushallinnossa että alueilla tapahtuvaa eri ohjelmien ja suunnitelmien yhteensovittamista niin, että alueiden kehittämistä koskevat valtakunnalliset ja alueelliset tavoitteet voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon. Laissa ehdotetaan vahvistettavaksi hallituskaudeksi laadittavien valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden merkitystä alueiden kehittämisen keskeisenä asiakirjana. Asiakirja sisältäisi hallituskaudeksi alueiden kehittämisen painopisteet ja tavoitteet eri hallinnonalojen ja maakuntien kehittämisen suuntaamiseksi. Alueiden kehittämistavoitteita koskevassa asiakirjassa määriteltäisiin myös ministeriöt, jotka laativat hallinnonalalleen aluestrategian, hallituskaudella toteutettavat valtioneuvoston

erityisohjelmat ja alueiden kehittämistä koskevat periaatepäätökset.

Maakunnan liitto toimisi edelleen aluekehittämisen viranomaisena maakunnassa. Maakunnan liitto laatisi maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman. Maakuntaohjelma ja sen toteuttamissuunnitelma ovat keskeisiä asiakirjoja maakunnan liiton ja valtion aluehallintoviranomaisten ohjaus- ja suunnitteluprosessissa. Maakunnan liittojen tehtäviä ehdotetaan joiltain osin tarkennettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uusi alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta, joka muodostuisi alueiden kehittämislain mukaisesta alueiden kehittämisen neuvottelukunnasta ja rakennerahastolain mukaisesta rakennerahastoneuvottelukunnasta. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan pääasiallisena tehtävänä olisi alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamis-, ennakointi-, seuranta-, ja arviointitehtävät. Lakiin alueiden kehittämisestä ehdotetaan siirrettäväksi rakennerahastolaista maakunnan yhteistyöryhmää koskevat säännökset lukuun ottamatta maakunnan yhteistyöryhmän erityisesti rakennerahastotehtäviä. Alueiden kehittämislain mukainen menettely alueellisten määrärahojen kokoamisesta ja kohdentamisesta ehdotetaan poistettavaksi. Vuoden 2010 alusta voimaan tulevalla aluehallinnon uudistamisella (HE 59/2009) sekä maakunnan kehittämismäärärahan ohjelmiin sitomattoman määrän kasvattamisella on tarkoituksena luoda maakunnan liitoille nykyisellä sääntelyllä tavoiteltu vaikutusmahdollisuus.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.

Lailla säänneltäisiin maakunnan liittojen, perustettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinoministeriön tehtävistä niiden myöntäessä tukea alueiden kehittämistä ja eräisiin rakennerahastovaroista osarahoitettaviin taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamista koskeviin alueellisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Lakiin ehdotetaan säännöksiä tukea myöntävistä viranomaisista, tuen saajista, tuen käytöstä, tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, hyväksyttävistä kustannuksista, tuen määrästä, tuen myöntämisestä, maksamisesta, tarkastamisesta ja takaisinperinnästä sekä muutoksenhausta.

Rakennerahastolakiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat maakunnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten siirtämisestä alueiden kehittämistä koskevaan lakiin sekä aluehallinnon uudistamisen aiheuttamat muutokset. Lisäksi jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevia säännöksiä esitetään selkeytettäväksi ja täsmennettäväksi lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella. Myös ulko-rajayhteistyön hallinnosta annetun lain viittaukset alueiden kehittämislakiin ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muita nyt esitettäviä lakiehdotuksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 JOHDANTO.....	5
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1 Lainsäädäntö.....	5
2.1.2 Käytäntö.....	9
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	18
Yleistä.....	18
Ruotsi.....	19
Norja.....	21
Tanska.....	23
Ranska.....	24
Irlanti.....	25
2.3 Nykytilan arviointi.....	26
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	28
3.1 Tavoitteet.....	28
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	29
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	30
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	30
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	31
4.3 Ympäristövaikutukset.....	31
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	31
5 ASIAN VALMISTELU.....	32
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	32
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	32
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	34
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	35
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	35
1.1 Laki alueiden kehittämisestä.....	35
1 luku. Yleiset säännökset	35
2 luku Viranomaiset ja toimielimet	38
3 luku Ohjelmatyö	47
4 luku Erinäiset säännökset	50
1.2 Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.....	52
1 luku Yleiset säännökset	52
2 luku Tukimenettely	54
3 luku Erinäiset säännökset	59
1.3 Laki rakennerahastolain muuttamisesta.....	61
1.4 Laki ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta.....	65
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	66
2.1 Laki alueiden kehittämisestä.....	66
2.2 Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.....	66
3 VOIMAANTULO.....	66
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	66

4.1. Laki alueiden kehittämisestä.....	66
4.2. Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta	69
4.3. Laki rakennerahastolain muuttamisesta	69
LAKIEHDOTUKSET	70
Laki alueiden kehittämisestä	70
Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.....	80
Laki rakennerahastolain muuttamisesta	87
Laki ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta.....	94
LIITE	96
RINNAKKAISTEKSTIT	96
Laki rakennerahastolain muuttamisesta	96
Laki ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta.....	116

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Alueiden kehittämistä koskeva lainsäädäntö ehdotetaan uudistettavaksi. Vuonna 2002 annettu alueiden kehittämislaki esitetään kumottavaksi. Nykyisen alueiden kehittämislain säännökset jaettaisiin kahteen erilliseen lakiin, lakiin alueiden kehittämisestä ja lakiin eräiden työ- ja elinkeinoministeriön ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta. Sen lisäksi uudistuksen yhteydessä ehdotetaan eräitä muutoksia rakennerahastolakiin ja ulkorajayhteistyöstä annettuun lakiin.

Laissa alueiden kehittämisestä säädettäisiin alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä ja alueiden kehittämistä koskevia tehtäviä toteuttavista viranomaisista. Tavoitteena on parantaa ja selkeyttää suunnittelujärjestelmässä toimivien viranomaisten tehtäviä ja eri asiakirjojen asemaa. Valtioneuvoston toimikaudeksi laadittavien valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden merkitystä ehdotetaan vahvistettavaksi. Tarkoituksena on, että ne otettaisiin huomioon laadittaessa hallinnonaloittaisia aluestrategioita sekä maakuntaohjelmia.

Laissa eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta ehdotetaan annettavaksi säännökset tuen hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja takaisinperinnästä. Lakia sovellettaisiin maakunnan liittojen myöntämään tukeen, sekä eräisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja tulevien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hankkeisiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan rakennerahastolakiin tehtäväksi muutoksia, jotka johtuvat aluehallinnon uudistamisesta ja maakunnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten siirtämisestä lakiin alueiden kehittämisestä. Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi. Myös ulkorajayhteistyön hallinnosta annettuun lakiin tehdään joitakin tekniluoteisia muutoksia.

2 Nykytila**2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö****2.1.1 Lainsäädäntö**

Aluepolitiikan kehittyminen sääntelyn kannalta alkoi Suomessa 1960-luvulla. Vuonna 1966 tulivat voimaan ensimmäiset aluepoliittisiksi katsottavat säännökset. Kehitysaluepoliittiseen lainsäädäntökokonaisuuteen kuuluivat laki kehitysalueiden talouden edistämisestä (243/1966), laki kehitysalueiden teollisuuden veronhuojennuksista (244/1966) ja laki kehitysalueiden teollisuuden sekä eräiden muiden elinkeinojen investointiluotoista (246/1966). Kehitysaluepolitiikasta siirryttiin laaja-alaisempaan alueiden kehittämiseen vuonna 1975, jolloin annettiin laki alueellisen kehityksen edistämisestä (451/1975). Lain tavoitteena oli pyrkiä tarkoituksenmukaisen aluejaon puitteissa turvaamaan koko maassa tasapuolisesti kunkin alueen väestölle pysyvän työpaikan saannin mahdollisuus, tulotason nousu ja tärkeiden palvelujen saatavuus sekä muutoinkin edistämään eri alueiden elinkeino- ja yhdyskuntarakenteen tasapainoista kehitystä. Lakiin otettiin merkittävä periaate siitä, että valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon aluepolitiikan tavoitteet säätämällä ministeriöille, niiden alaisille keskusvirastoille ja muille valtion hallintoviranomaisille velvollisuus pyrkiä toiminnassaan muun ohella edistämään erityisesti tasapainoista alueellista kehitystä. Laissa otettiin lisäksi käyttöön alueellinen suunnittelujärjestelmä. Seuraavan kerran alueiden kehittämistä koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin vuonna 1981 lailla tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä (532/1981). Laki oli luonteeltaan puitelaki. Lain mukaan aluepoliittisia tavoitteita olivat väestökehityksen alueellisen tasapainoisuuden edistäminen sekä pysyvän työpaikan, tulotason nousun, tärkeiden palveluiden saatavuuden ja hyvän elinympäristön turvaaminen koko maassa tasapuolisesti kunkin alueen väestölle. Tavoitteena oli muu-

toinkin edistää väestön elinolojen alueellisesti tasapainoista kehitystä ja tuotantorakenteen monipuolistumista. Alueiden kehittämistä koskevaa puitelakia uudistettiin vielä vuonna 1989 voimaan tulleella, määräaikaisella lailla aluepolitiikasta (1168/1988). Aluepoliittisina tavoitteina lain mukaan olivat väestön elinolojen tasapainoinen kehittäminen, väestönkehityksen ja perusrakenteen tasapainoinen alueellinen kehittäminen sekä tuotantorakenteen uusiutumisen ja monipuolistamisen edistäminen. Laissa vahvistettiin lääninhallituksen asemaa alueellisessa kehittämissuunnittelussa ja vakiinnutettiin alueellisiin kehittämissuunnitelmiin perustuva toimintatapa.

Aluepolitiikassa tapahtuneen toimintaympäristön muutoksen, kansainvälisen kilpailukykyyn lisääntymisen ja Suomen mahdollisen liittymisen Euroopan unioniin katsottiin edellyttävän aluepolitiikan tehostamista ja uusien välineiden käyttöön ottamista. Alueiden merkitys oli kasvamassa kansainvälisen kilpailun lisääntyessä. Valmistelun tuloksena annettiin laki alueiden kehittämisestä (1135/1993), jäljempänä aluekehityslaki, joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lain tavoitteena oli edistää maan alueiden omaehtoista kehittämistä ja tasapainoista alueellista kehitystä. Tavoitteen saavuttamisen keinoina oli alueiden väestön elinolojen kehityksen turvaaminen ja niiden kannalta tärkeiden palvelujen saatavuus, alueellisen kehityksen kannalta tarpeellisen perusrakenteen turvaaminen, alueiden tuotantorakenteen uudistaminen, yritysten toimintaedellytysten parantaminen ja uusien työpaikkojen syntyminen edistäminen. Tarkoituksena oli muutoinkin vahvistaa alueiden talouden ja väestön osaamisen perustaa. Lain mukaan aluekehitysvastuu oli kunnilla ja valtiolla. Aluekehitysviranomaisena toimi maakunnan liitto maakuntajakolaissa (1159/1997) tarkoitetussa maakunnassa. Valtion aluekehitysvastuuta kuvattiin aluekehityslain 2 §:n mukaan siten, että valtion viranomaisten tuli ottaa päätöksenteossaan huomioon lain tavoite ja arvioida toimenpiteidensä alueellisia vaikutuksia. Lain mukaan maakunnan liittojen tehtävänä oli vastata maakunnan yleisestä kehittämisestä sekä edistää kuntien seudullista ja muuta yhteistyötä. Aluekehityslain mukaan aluekehitysviranomaisen tuli alueellaan huolehtia

toimialueellaan yleisestä aluepoliittisesta suunnittelusta, alueellisten kehittämissuunnitelmien valmistelusta ja niiden toteutumisen seurannasta sekä aluehallintoviranomaisille kuuluvien aluekehitystoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Suunnitelmat ja ohjelmat tuli valmistella yhteistyössä valtion ja kuntien viranomaisten sekä alueella toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa. Alueellisen kehittämissuunnitelmien kohteena oli koko maa. Aluekehityslain aluepolitiikan valmistelu ja toteutus oli järjestetty ohjelmiin perustuvaksi. Ohjelmien muodostivat määräaikaiset tavoiteohjelmat. Ohjelmien valmistelusta vastasi sisäasiainministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden ja aluekehitysviranomaisten kanssa. Tavoiteohjelmista ja niiden yhteensovittamisesta päätti aluekehityslain mukaan valtioneuvosto. Ohjelmatyötä voitiin aluekehityslain mukaan toteuttaa myös ohjelmajärjestelmällä, joiden tarkoituksena oli aluekehitysohjelman toteuttaminen. Aluekehitysviranomaisen johdolla voivat aluekehittämissuunnitelmien rahoitukseen osallistuvat valtion ja kuntien viranomaiset sekä yhteisöt laatia ohjelmajärjestelmän. Sopimukset sisälsivät eri alueilla toteutettavat suurimmat hankkeet, niiden aikataulut, rahoituksen sekä muut kehittämissuunnitelmat.

Aluepoliittiseen suunnittelujärjestelmään liittyvää sääntelyä oli lisäksi rakennerrahastojen kansallista hallinnointia koskevassa laissa (1353/1999). Lain 21 §:n mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä oli muun ohella sovittaa yhteen seuraavan varainhoitovuoden rakennerrahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden kohdentuminen maakunnassa. Asiaa koskevan maakunnan yhteistyöasiakirjan allekirjoittivat kaikki asianomaisessa maakunnassa ohjelmaa rahoittavat toimijat. Maaseutuohjelman hallinnointiin liittyvästä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmästä säädettiin valtioneuvoston asetuksessa maaseudun kehittämisestä (609/2000). Suunnittelujärjestelmän lisäksi aluekehityslain aluepolitiikan kehittämissuunnitelmien lisäksi oli säännöksiä aluejaoista, kansallisen maakunnan kehittämissuunnitelmien rahoituksen käytöstä sekä valtion viranomaisia koskevasta lausuntomenettelystä.

Aluepolitiikassa 1990-luvulla tapahtuneiden muutosten aluepolitiikkaan aiheuttamien uusien haasteiden vuoksi tuli tarpeen muuttaa

aluekehityslain tavoitteita. Alueiden kehittämislaki (602/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Lain keskeisenä tavoitteena on tehostaa alueiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä ja ohjata alueiden kehittämistä sekä valtakunnan että maakuntatasolla siten, että kehittämistyö muodostaa alue- ja keskushallinnon kehittämistoimista koostuvan vuorovaikutteisen kokonaisuuden.

Alueiden kehittämislaisissa säädetään alueiden kehittämisen vastaavista viranomaisista, alueiden kehittämiseen liittyvästä ohjelmatyöstä ja muusta alueiden suunnittelujärjestelmästä. Lakia sovelletaan alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamiseen ja seurantaan. Laki koskee sekä kansallisia että EU-osarahoitteisia ohjelmia ja toimenpiteitä.

Lain 4 §:n mukaan vastuu alueiden kehittämisestä on kunnilla ja valtiolla ja alueiden kehittäminen perustuu määräaikaisiin ohjelmiin. Keskushallintotasolla järjestelmään kuuluvat valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueiden kehittämistä koskevat tavoitteet ja ministeriöiden alueiden kehittämistä koskeva suunnittelu. Valtioneuvosto voi päättää valtakunnallisia tavoitteita toteuttavista määräaikaisista erityisohjelmista. Valtioneuvoston määräämät ministeriöt määrittelevät lain 8 §:n mukaan osana hallinnonalansa suunnittelua alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet toimenpiteiden alueellisesta kohdentamisesta ja rahoituksesta.

Lain 9 §:n mukaisesti valtioneuvosto hyväksyy valtakunnalliset alueiden kehittämistä koskevat tavoitteet, joiden tarkoituksena on tarkentaa lain tavoitteita ja osoittaa aluekehityksen kannalta tärkeitä painopisteitä. Lisäksi tavoitteiden tarkoituksena on ohjata alueilla laadittavia maakuntaohjelmia ja keskushallinnossa eri hallinnonaloilla laadittavia alueiden kehittämistä koskevia suunnitelmia. Kussakin maakunnassa on aluekehittämisviranomaisena maakunnan liitto. Maakunnan liitoissa laaditaan 10 §:n mukaisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa alueen kehittämistä varten maakuntaohjelma, jossa sovitetaan yhteen valtakunnalliset tavoitteet ja hallinnonalojen suunnittelu sekä maakunnas-

sa toteutettavat erityisohjelmat ja muut maakuntaa koskevat ohjelmat.

Määrärahojen alueelliseen jakaantumiseen ja käyttöön pyritään vaikuttamaan erityisesti lain 11 §:n mukaisella maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmalla, joka laaditaan vuosittain maakunnan liiton johdolla. Se sisältää ehdotuksen maakuntaohjelman ja erityisohjelmien toteuttamisen kannalta keskeisiksi hankkeiksi ja muiksi toimenpiteiksi sekä arvio niiden rahoittamisesta. Suunnitelmassa tarkastellaan sekä valtion kansallista että EU:n tavoiteohjelmien rahoitusta sekä lisäksi arvioidaan kehittämiseen suunnattava alueen kuntien oma rahoitusosuus sekä maakuntaohjelman toteutukseen sitoutuvan yksityisen rahoituksen määrä.

Alueiden kehittämislain 12 §:n mukaan rakennerahastolain 17 §:ssä tarkoitettu maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman. Toteuttamissuunnitelman hyväksyvät osaltaan maakunnan liitto sekä asianomaiset valtion viranomaiset valtion talousarvioehdotuksen antamisen jälkeen. Suunnitelmaa voidaan tarvittaessa tarkistaa valtion talousarvion tultua hyväksytyksi. Maakuntaohjelman toteuttamiseksi voidaan laatia maakunnan liiton johdolla lain 16 §:n mukaisia ohjelmasuunnitelmia, joissa sovitaan maakuntaohjelmaan sisältyvien yksittäisten toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamista. Ohjelmasuunnitelmia voidaan laatia myös erityisohjelmien ja alueellisten rakennerahasto-ohjelmien toteuttamiseksi.

Alueiden kehittämislakia on muutettu vuoden 2003 keväällä pidettyjen eduskuntavaalien jälkeisen hallitusohjelman linjausten perusteella. Hallitusohjelman aluepolitiikan peruslinjaus ei edellisen hallituksen linjaan nähden muuttunut, mutta eräitä uusia painotuksia ohjelmassa tehtiin esimerkiksi maakunnan liittojen roolin kehittämiseksi sekä alueiden kehittämisen voimavarojen riittävyyden sekä suuntaamisen osalta. Näiden painotusten konkretisoimiseksi sisäasiainministeriö käynnisti kesäkuussa 2003 aluehallinnon vahvistamishankkeen. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa maakunnan liittojen asemaa, koota aluekehityksen voimavaroja sekä tehostaa aluehallinnon kansanvaltaista ohjausta. Selvityshenkilön ehdotuksen perus-

teella valmisteltiin hallituksen esitys alueiden kehittämislain muutokseksi (HE 89/2005). Muutoksella vahvistettiin myös maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman vaikutusta valtion talousarvion laadintaan. Maakunnan liitto hyväksyy vuosittaisen toteuttamissuunnitelman, jonka osana on esitys valtion talousarvion otettavista alueelliseen kehitykseen vaikuttavista määrärahoista. Lain 10 a §:n mukaan ministeriöiden tulee omassa talousarvioesityksensä valmistelussaan ottaa alueiden esitykset huomioon ja neuvotella niistä maakuntien kanssa. Lainmuutoksen tavoitteena oli myös, että ministeriöt kokoavat aluekehittämiseen vaikuttavia määrärahojaan ja tekevät niiden alueellisesta kohdentamisesta vuosittain esityksen valtioneuvoston yleisistunnossa päätettäväksi. Muutos astui voimaan vuoden 2007 alussa, toimeenpanon valmistelu käynnistettiin vuoden 2006 aikana. Alueiden kehittämislakia muutettiin vuoden 2006 lopussa (1402/2006). Lakiin lisättiin uusi myös uusi 8 a §, jonka mukaan sisäasiainministeriön yhteydessä toimii alueiden kehittämisen neuvottelukunta. Valtioneuvosto asetti neuvottelukunnan 29.3.2007 ja määritteli sen toimikaudeksi 29.3.2007–31.3.2011. Neuvottelukunta voi asettaa asioiden valmistelua varten jaostoja.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa oli useita aluepolitiikkaa koskevia linjauksia. Niistä rakenteellisesti merkittävien oli päätös uuden työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta vuoden 2008 alussa. Uusi ministeriö muodostettiin kauppa- ja teollisuusministeriöstä, työministeriöstä ja sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämisosaston aluepolitiikkaa hoitavista yksiköistä. Asiasta säädettiin valtioneuvostosta annetun lain muutoksella (970/2007). Laissa eräiden tehtävien siirtämisestä työ- ja elinkeinoministeriöön (971/2007), sen 3 §:n mukaan, työ- ja elinkeinoministeriö ratkaisee asiat, jotka alueiden kehittämislaissa tai rakennerahastolaissa taikka niiden nojalla on säädetty sisäasiainministeriön käsiteltäviksi. Samansisältöinen säännös on työministeriön osalta lain 2 §:ssä.

Alueiden kehittämislain 4 luvussa säädetään sisäasiainministeriön hallinnonalalla myönnettävästä tuesta.

Laki sääntelee maakunnan liittojen menettelyä silloin, kun se myöntää tukea hankkeille, joita osarahoitetaan rakennerahastoista tai jotka rahoitetaan yksinomaan kansallisesta maakunnan kehittämisrahasta. Tuen myöntämistä, maksamista, seurantaa ja valvontaa koskevat säännökset eivät ole kattavia, vaan alueiden kehittämislain 21 §:n mukaan noudatetaan lisäksi valtionavustuslakia. Rakennerahastovaroista osarahoitetuissa hankkeissa on lisäksi noudatettava rakennerahastolakia ja sen nojalla annettuja valtioneuvoston asetuksia sekä asiaa koskevaa Euroopan yhteisön lainsäädäntöä. Alueiden kehittämislakia sovelletaan myös silloin kun työ- ja elinkeinoministeriö myöntää maakunnan kehittämishankkeita useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Tämä tarkoittaa ministeriön hallinnoimien erityisohjelmien rahoitusta sekä eräitä valtakunnallisia tutkimus- ja kehittämishankkeita.

Lain 19–27 §:ssä ovat perussäännökset tuen myöntämiseen, maksamiseen ja takaisinperintään liittyvistä asioista. Alueiden kehittämislain 28 §:n mukaan maakunnan liitto voi myöntää tukea myös toisen maakunnan alueelle, silloin kun on kyse yhtä useamman maakunnan liiton alueelle ulottuvasta hankkeesta. Lain 29 §:ssä säädetään tuen myöntämisestä eräissä yhteisöaloiteohjelmissa ja innovatiivisissa toimissa. Alueiden kehittämislaissa säädetään lisäksi 30–31 §:ssä tarkastusoikeudesta ja tarkastuksen suorittamisesta. Tuen takaisin perintää koskevat perussäännökset ovat lain 32 §:ssä. Takaisinperintään liittyviä säännöksiä on muutettu 1.1.2007 voimaan tulleella säännöksellä, jossa takaisinperinnän perusteita tarkennettiin säätämällä ehdottomaksi takaisinperintäperusteeksi omaisuuden omistus- tai hallintaomaisuuden luovutus tai toiminnan lopettaminen. Tämä oli aiemmin ollut harkinnanvarainen takaisinperinnän peruste. Muutos perustui Euroopan yhteisön lainsäädännön tulkintaan. Lain 33–34 §:ssä ovat säännökset maakunnan liitoilta tehtävään takaisinperintään. Maakunnan liittojen asema poikkeaa hanketukea myöntävien valtion aluehallintoviranomaisten asemasta siinä, että liiton on maksettava väärin perustein tai varojen siirtämisen yhteydessä asetettujen ehtojen vastaisesti

myöntämänsä tuki takaisin valtiolle maakunnan liiton tai sen jäsenkuntien varoista. Laisassa on lisäksi säännökset takaisinperittävän määrän korotuksesta, takaisinperinnän määrääjasta ja vanhenemisesta.

2.1.2 Käytäntö

Viranomaiset

Sisäasiainministeriö on vastannut erilaisten alueiden kehittämiseen liittyvien tavoitepäättösten ja maakunta- ja muiden alueiden kehittämiseen liittyvien ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä muiden ministeriöiden, ja maakunnan liittojen kanssa. Sisäasiainministeriö on tarpeen mukaan asettanut yhteistyötä ja koordinoitua hoitavia toimielimiä. Alueiden kehittämisen vastuu siirtyi sisäasiainministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön sen perustamisen myötä 1.1.2008. Työ- ja elinkeinoministeriöllä (TEM) on vastuu aluepolitiikan kehittämisestä ja keskeisiltä osin myös sen toteuttamisesta Suomessa.

Tavoitteiden ja ohjelmien seurantaan on aiempaa enemmän käytetty voimavaroja.

Valtioneuvoston päättämien alueiden kehittämisen tavoitteiden toteutumista seurattiin sisäasiainministeriön asettamassa seurantar ryhmässä, jossa olivat edustettuina keskeiset ministeriöt ja maakunnan liitot. Seurantar ryhmän toimikausi oli 4.6.2004–31.3.2007. Sen tehtävää on jatkanut vuodesta 2007 alueiden kehittämisen neuvottelukunta. Alueiden kehittämisen neuvottelukunnan tehtävänä on alueiden kehittämistoimenpiteiden, alueiden kehittämisen rahoituksen, seurannan ja arvioinnin yhteensovittaminen. Neuvottelukunnan kokoonpanon ja tehtävien laajuus varmistaa neuvottelukunnalle asiantuntemuksen ja mahdollisuuden edistää ajankohtaisiin ongelmiin perustuvia muutoksia alueiden kehittämisen toimenpiteiden valmistelussa. Ongelmaksi on kuitenkin koettu, että merkittävä osa alueilla käytettävästä rahoituksesta ja toiminnasta käsitellään toisessa ministeriön yhteydessä olevassa työryhmässä, rakennepolitiikan neuvottelukunnassa.

Sisäasiainministeriö asetti syksyllä 2002 alueellisen ohjelmatyön koordinoitua varten

ohjausryhmän (ns. TOTSU-ryhmä), jossa olivat edustettuina maakunnan liitot, keskeiset ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto. Ohjausryhmän tehtävänä oli seurata maakuntaohjelmien ja niiden toteuttamissuunnitelmien laatimista ja huolehtia niiden tarvittavasta yhdenmukaisuudesta sekä antaa kokeilukierrokselta syksyllä 2002 saatujen kokemusten perusteella ohjeet ensimmäisen lain mukaisen suunnittelukierroksen käynnistämiseksi. Sitten ohjausryhmän toimikautta jatkettiin vuoden 2007 maaliskuun loppuun saakka. Ryhmän tehtävänä oli jatkaa toteuttamissuunnitelmien laatimisprosessin ja niiden sisällön kehittämistä, koordinoita uusien maakuntaohjelmien laatimista kaudelle 2007–2010 sekä suunnitella vuoden 2007 alussa voimaan tulleen lainmuutoksen mukaiset toteuttamissuunnitelmiä koskevat neuvottelut ministeriöiden kanssa vuonna 2006. Sitten vastaavaa kehittämis- ja yhteensovittamistyötä on jatkanut alueiden kehittämisen neuvottelukunnan 14.6.2007 alaisuuteensa asettama jaosto. Sen tehtävänä on sovittaa yhteen alueiden kehittämislain 10 a §:n toimeenpanoa. Lisäksi jaoston tehtävänä on seurata maakunnan liittojen ja alueviranomaisten kanssa hallitusohjelman mukaisen maakuntien toteuttamissuunnitelma- ja valtion aluehallinnon tulosohtausneuvottelujen yhdistämistä sekä kehittää sen perusteella neuvottelumenettelyjä. Jaostossa ovat edustettuina keskeiset ministeriöt, maakunnan liitot ja työ- ja elinkeinokeskukset (TE-keskukset).

Alueiden kehittämislain muutoksella (954/2005) tavoiteltiin maakunnan liittojen aseman vahvistamista aluekehittämisviranomaisina. Muutoksella vahvistettiin myös maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman vaikutusta valtion talousarvion laadintaan. Maakunnan liitto hyväksyy vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman, jonka osana on esitys valtion talousarvioon otettavista alueelliseen kehitykseen vaikuttavista määrärahoista. Ministeriöiden tulee neuvotella maakunnan liittojen kanssa alueellisesti jaettavien määrärahojen jakamista koskevasta esityksestään ennen valtioneuvoston käsittelyä. Esitysten tulee perustua toteuttamissuunnitelmiin. Valtioneuvoston yleisistunto jakaa alueellisesti jaettavat määrärahat

kunkin ministeriön esityksestä mahdollisimman samanaikaisesti. Valtioneuvosto voi jättää osan jakamastaan määrärahasta kohdentamatta momentin eri käyttötarkoituksiin. Tämän osuuden kohdentamisesta momentin käyttötarkoituksiin alueella päättää maakunnan liitto.

Hallituksen 3.7.2003 tekemän päätöksen mukaisesti oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö sekä ympäristöministeriö määrättiin suunnittelemaan toimintaansa alueellisesti. Päätös ministeriöistä saatettiin ajan tasalle uuden työ- ja elinkeinoministeriön aloitettua toimintansa sekä kunta- ja aluehallinnon kehittämissasioiden siirryttyä valtiovarainministeriöön vuoden 2008 alussa.

Alueiden kehittämislain 12 §:n mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tehtäväksi on määritelty sovittaa yhteen maakuntaohjelman ja laissa tarkoitettujen erityisohjelmien toteuttamista ja rahoitusta. Siinä tarkoituksessa maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee vuosittain lokakuun loppuun mennessä valmisteltavan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman. Nykyisin samalla aikataululla valmistellaan myös rakennerahastovarojen kohdentamista koskeva maakunnan yhteistyöasiakirja, mikä edesauttaa yhteensovittamistehtävän hoitamista. Maakunnan yhteistyöryhmien tehtäviin on kuulunut niiden perustamisesta lähtien kansallisen aluepolitiikan ja rakennerahastopolitiikan yhteensovittaminen, mutta käytännössä tehtävä jäi varsinkin edellisillä rakennerahastokausilla usein EU-ohjelmatyön varjoon.

Ohjelmatyö

Alueiden kehittämislain mukaisen suunnittelujärjestelmän siirtymävaiheessa lain mukaiset asiakirjat ja ohjelmat valmisteltiin siinä tahdissa kuin se oli tarkoituksenmukaista suhteessa mm. eduskunta- ja kunnallisvaaleihin sekä EU:n rakennerahastokauden vaihtumiseen. Lain mukaisen suunnittelujärjestelmän toimeenpano aloitettiin kesällä 2002 käynnistämällä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien sisällön ja menettelytapo-

jen määrittelyä varten koekierros. Kokemusten perusteella sisäasiainministeriö antoi keväällä 2003 kaikille maakunnille yhteistyössä maakuntien ja ministeriöiden kanssa valmistellut ohjeet toteuttamissuunnitelmien laatimiseksi.

Syksyn 2002 alussa käynnistettiin lain 10 §:n mukaisten maakuntaohjelmien laatiminen tai olemassa olevien alueellisten kehittämishojelmien tarkistaminen siten, että maakuntavaltuustot saattoivat hyväksyä kesäkuun 2003 loppuun mennessä maakuntaohjelmat vuosille 2003–2006.

Maakuntaohjelmat perustuivat maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) ja alueiden kehittämislain perusteella laadittuihin maakuntasuunnitelmiin, jotka maakunnat olivat laatineet vuosina 2000–2003. Kehittääkseen maakuntasuunnitelmaa osana maakuntien suunnittelua ympäristöministeriö asetti 16.10.2000 työryhmän, jossa olivat edustettuina sisäasiainministeriö, maakunnan liitot sekä Suomen Kuntaliitto. Työryhmä laati 31.8.2001 mennessä suosituksen maakuntasuunnitelmien tehtävästä ja asemasta maakunnan suunnittelussa, sisällön periaatteista ja laatimisesta sekä tarvittavasta yhteistyöstä viranomaisten kesken. Sen mukaisesti maakunnan liitot tarpeen mukaan joko tarkistivat tai laativat uudet maakuntasuunnitelmat vuoden 2005 loppuun mennessä. Useat maakunnat ovat jälleen käynnistäneet maakuntasuunnitelmansa tarkistamisen tai uudelleen laatimisen tavoitteenaan hyväksyä suunnitelma maakuntavaltuustossa vuoden 2009 aikana.

Sisäasiainministeriö käynnisti uusien maakuntaohjelmien laatimisen vuosiksi 2007–2010 toukokuussa 2005. Vuoden 2005 aikana oli tavoitteena määritellä alustavasti maakuntien kehittämisen tavoitteet ja painopisteet päättyvän ohjelmakauden arviointeihin ja toimintaympäristön analysointiin perustuen. Toisessa vaiheessa vuoden 2006 aikana alueiden tuli viimeistellä ohjelmat sekä muodostaa työnjako kansallisten ja EU-ohjelmien kesken. Ohjelmat pyydettiin laatimaan siten, että ne voitiin hyväksyä maakuntavaltuustojen syyskokouksissa vuoden 2006 loppuun mennessä. Ensimmäistä kertaa maakuntaohjelmat voitiin laatia siten, että niiden linjaukset ohjasivat maakuntaa koskevien muiden

ohjelmien laatimista, koska kaikki kansalliset ja EU:n rakennerahasto-ohjelmat olivat samanaikaisesti työn alla. Toisaalta maakuntaohjelmien laatimista vaikeutti, että Euroopan rakennerahastojen toimia ohjaavan Suomen kansallisen rakennerahastostrategian sekä alueellinen kilpailukyky ja työllisyys-ohjelmien valmisteluprosessi viivästyi alkuperäisestä aikataulusta. Kaudelle 2011–2014 maakuntaohjelmat laaditaan siten, että ne voidaan hyväksyä maakunnan liittojen valtuustoissa keväällä 2010. Valmistelun aikaistaminen johtuu valtion aluehallinnon uudistamisen sekä alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman valmistelun aikatauluista.

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista 15.1.2004. Päätöksessä oli kolme yleistä tavoitetta, joiden mukaan toimenpiteet ryhmiteltiin: 1. alueiden kilpailukykyyn vahvistaminen, 2. palvelurakenteen turvaaminen koko maassa sekä 3. tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen. Alueiden kehittämisen valtakunnalliset tavoitteet annettiin tiedoksi eduskunnalle valtioneuvoston aluepoliittisen selonteon yhteydessä keväällä 2004.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista valtioneuvosto päätti 20.12.2007. Aluepolitiikan tavoitteena on vahvistaa alueiden kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä ja elinvoimaa, pienentää alueellisia kehityseroja ja ratkaista alueellisia erityishaasteita. Tavoitteena on nykyistä tasaisempi taloudellinen kasvu ja työllisyys koko maassa. Alueiden kehittäminen perustuu niiden vahvuuksiin, osaamiseen, erikoistumiseen ja verkottumiseen. Aluepolitiikalla pyritään vahvistamaan erityisesti heikoimpien alueiden elinkeino- ja palveluperustaa, verkottumista ja saavutettavuutta, jotta ne kykenisivät paremmin vastaamaan rakennemuutoksista johtuviin ongelmiin.

Osa valtioneuvoston päätöksellä määräytyistä ministeriöistä määritteli hallinnonalansa alueiden kehittämiseen liittyvät tavoitteet (aluestrategiat) alustavasti jo vuoden 2003 toiminta- ja taloussuunnitelmassa, mutta pääosin työ eri hallinnonaloilla tapahtui vuoden 2004 aikana (pl. puolustusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö). Vanhasen II hallituksen tavoitepäätöksen perusteella

ministeriöiden aluestrategiat tuli laatia tai tarkentaa vuoden 2008 loppuun mennessä. Niiden yhteyttä hallinnonalojen muuhun suunnitteluun on ollut tarkoitus vahvistaa. Pidemmällä tähtäimellä tavoitteena on, että aluestrategia sisältyy hallinnonalojen normaaleihin suunnitteluasiakirjoihin.

Sisäasiainministeriö järjesti joulukuussa 2006 lain 10 a §:n edellyttämät ensimmäiset neuvottelut toteuttamissuunnitelmista ministeriöiden ja maakunnan liittojen välillä. Neuvotteluosapuolilta kerätyn palautteen mukaan neuvotteluja pidettiin onnistuneina, vaikka kritiikkiä aiheutti neuvottelujen käyminen pääosin maakunnat koottuna suuralueittain ja teemoittain. Neuvottelumenettelyn kehittämistä jatkettiin vuonna 2007 siten, että maakunnan liitot osallistuivat hallitusohjelman linjauksen mukaisesti TE-keskusten tulosneuvotteluihin, joissa käsiteltiin KTM:n, TM:n ja MMM:n hallinnonaloille kohdistettuja toteuttamissuunnitelmien esityksiä. Muiden hallinnonalojen kanssa neuvottelut järjestettiin marraskuun lopussa edelleen teemoittain sekä maakunnat suuralueittain ministeriöiden kanssa neuvotellen. Vuonna 2008 maakunnan liitot osallistuivat jälleen TE-keskusten tulosneuvotteluihin. Lisäksi sovittiin maakunnan liittojen ja tiepiirien kesken kaksi kertaa vuodessa tapahtuvista neuvotteluista sekä järjestettiin liittojen ja ympäristöministeriön välinen tapaaminen marraskuussa. Varsinaiset toteuttamissuunnitelmia koskevat neuvottelut järjestettiin joulukuun 2008 alussa. Keväällä annettujen toteuttamissuunnitelmien laatimista koskevien ohjeiden mukaan maakunnat saattoivat esittää neuvoteltavaksi enintään kahta alueen strategisesti tärkeää politiikka-asiaa tai hankkokonaisuutta, jotka kohdistuivat valtion seuraavaan kehysbudjettiin.

Erityisohjelmia ovat aluekeskusohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisohjelma, osamiskeskusohjelma ja saaristo-ohjelma.

Aluekeskusohjelma käynnistyi vuonna 2001. Aluekeskusohjelman nykyinen ohjelmakausi on alkanut vuonna 2007. Se on toteuttanut monikeskuisuuteen perustuvan aluerakenteen kehittämistä ja on kohdistunut kaupunkialueiden elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Ohjelman ydintavoite on ollut alueiden erikoistuminen, yhteistyö ja verkottu-

minen. Nimetessään alueita ohjelmaan vuoden 2006 lopulla hallitus päätti ohjelman jatkumisesta vuoden 2010 loppuun asti.

Ohjelmaa toteutetaan 35 ohjelma-alueella, joissa oli nykyisen kauden käynnistyessä 259 kuntaa. Aluekeskukset muodostuvat pääosin toiminnallisesti yhtenäisistä, työssäkäyntiin, asumiseen sekä palvelujen tuottamiseen ja kysyntään perustuvista kaupunkiseuduista. Uudellamaalla toteutettavia kolmea kaupunkiohjelmaa rahoitetaan myös aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan määrärahasta. Aluekeskukset ovat vuodesta 2004 alkaen järjestäytyneet verkostoiksi tiedon ja kokemusten koostamiseksi, vaihtamiseksi ja arvioimiseksi. Verkostoja on kolmessa teemassa (innovaatioympäristöt, hyvinvointi ja kulttuuri). Kansallisten verkostojen syntyä on tuettu koordinoinnin suuremmalla perusrahoitusosuudella. Valtioneuvosto hyväksyi kaupunkipoliittisen periaatepäätöksen 13.5.2009.

Valtioneuvosto hyväksyi 22.2.2007 järjestyksessä toisen maaseutupoliittisen erityisohjelman (Elinvoimainen maaseutu – ministeriöiden vastuut ja alueellinen kehittäminen) vuosille 2007–2010. Ohjelmaan sisältyi uutena kehittämistoimenpiteenä alueellinen maaseutuosio (AMO) aluekeskusten ulkopuolisille alueille. Lisäksi maaseutupoliittikaa linjataan maaseutupoliittisella kokonaisohjelmalla, jonka valmistelusta vastaa valtioneuvoston asettama maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä (YTR). Tammikuussa 2009 YTR hyväksyi viidennen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman. Valtioneuvosto antoi maaseutupoliittisen selonteon eduskunnalle toukokuussa 2009. Maaseutupoliittikan tavoitteena on taata elinvoimainen ja toimiva maaseutu.

Osaamiskeskusohjelman tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys- ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Ohjelmalla tuetaan alueellista erikoistumista ja työnjakoa osaamiskeskusten välillä. Valtioneuvosto hyväksyi vuosina 1994–1998 toteutettuun ensimmäiseen osaamiskeskusohjelmaan kahdeksan osaamiskeskusta. Osaamiskeskusohjelman toiselle kaudelle (1999–2006) nimettiin vuonna 1999 14 alueellista osaamiskeskusta ja kaksi valtakunnallista verkosto-osaamiskeskusta. Sa-

malla osaamisalan käsitettä laajennettiin koskemaan myös muuta kuin teknologista osaamista. Ohjelmaan hyväksyttiin niin sanottuja luovia aloja kuten elämysteollisuus, design ja uusmedia. Vuonna 2002 valtioneuvosto päätti laajentaa osaamiskeskusohjelmaa kuudella uudella osaamiskeskukseksi. Siten vuosina 2003–2006 osaamiskeskusohjelmaa toteutti yhteensä 22 keskusta. Näistä 19 määriteltiin alueellisiksi ja kolme valtakunnallisiksi verkosto-osaamiskeskukseksi. Hallitus päätti strategia-asiakirjassaan 7.4.2005 jatkaa osaamiskeskusohjelmaa vuosina 2007–2013 huippuosaamisen hyödyntämiseen perustuvana erityisohjelmana.

Osaamiskeskustyöryhmä esitti syksyllä 2005 uuden ohjelman toimintamalliksi aluelähtöisiä osaamisklustereita. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä hyväksyi aluelähtöisiin osaamiskeskusklustereihin perustuvan ohjelman toimintamallin ja sisällön 16.2.2006. Ministerityöryhmän linjausten mukaisesti sisäasiainministeriö avasi huhtikuun alussa haun osaamiskeskusohjelmaan kaudeksi 2007–2013. Hakuprosessi oli kaksivaiheinen. Ensimmäisessä, toukokuun loppuun mennessä päättyneessä aiehaussa karotettiin alueilta syntyneet osaamisklusteriehtodotukset. Määräaikaan mennessä saapuneista ohjelmaehdotuksista sisäasiainministeriö hyväksyi 30.8.2006 jatkovalmisteltaviksi ohjelman kriteerit parhaiten täyttäneet hakemukset. Toisen hakuvaiheen nimetyt vetäjätahot kokosivat ja laativat sisäasiainministeriön ohjeiden mukaan yhteistyössä klusterin muiden osapuolten kanssa varsinaiset ohjelmaehdotukset syyskuussa 2006. Valtioneuvosto hyväksyi 7.12.2006 ohjelmaan 13 kansallisesti merkittävää osaamisklusteria, joita toteuttavat 21 osaamiskeskusta eri alueilta. Osaamisklusteri kokoaa laajasti eri alueilla sijaitsevien osaamiskeskusten toimijat yhteistyöhön ja mahdollistaa hajallaan olevien osaamisresurssien entistä tehokkaamman hyödyntämisen. Osaamisklusteri muodostuu 4–7 osaamiskeskuksesta. Osaamisklustereita ja -keskuksia voidaan seuraavan kerran tarkistaa vuonna 2010 tehtävän väliarvioinnin yhteydessä.

Ohjelman kohdentamista huippuosaamiseen ja sen hyödyntämiseen terävöitettiin. Yhteyttä kansalliseen innovaatiopolitiikkaan

vahvistettiin laajentamalla kauppa- ja teollisuusministeriön vastuuta uudessa ohjelmassa. Ohjelman kansallisenä tavoitteena on synnyttää huippuosaamiseen perustuvia uusia innovaatioita, tuotteita, palveluita, yrityksiä ja työpaikkoja, tukea alueiden välistä erikoistumista ja työnjakoa kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskusten synnyttämiseksi sekä lisätä alueellisten innovaatioympäristöjen vetovoimaa kansainvälisesti toimivien yritysten, investointien ja huippuosaajien saamiseksi alueelle.

Kansallista saaristo-ohjelmaa on toteutettu vuodesta 1995 alkaen. Nykyinen ohjelma-kausi koskee vuosia 2007–2010. Saaristo-ohjelman tavoitteena on edistää saaristoisuuden, vesistöisyyden, meren ja ranta-alueiden hyödyntämistä luonnon-, maisema- ja kulttuuriarvoja kunnioittaen. Saaristo-ohjelman teemoja ovat olleet saaristo- ja vesistömatkailu, vapaa-ajan asuminen ja vakinainen asuminen rannoilla, rantojen ja vesistöjen virkistyskäyttö, kalatalous sekä ympäristönsuojelu ja luonnonsuojelu. Saaristo-ohjelman laajempi osa kohdistuu koko maan saaristo- ja vesistöalueisiin eli periaatteessa kaikkiin kuntiin valittujen vesistöteemojen osalta. Ohjelman suppeampi osa kohdistuu valtioneuvoston nimeämiin saaristokuntiin ja saaristo-osakuntiin, joita on yhteensä 57.

Saaristo-ohjelma on saaristoasiain neuvottelukunnan keskeinen työväline pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen saaristopolitiikan toteuttamisessa. Saaristo-ohjelman on valmistellut saaristoasiain neuvottelukunta yhdessä ministeriöiden, maakunnan liittojen, kuntien, yritysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Tämän pohjalta valtioneuvosto hyväksyi 13.5.2009 periaatepäätöksen saariston kehittämisestä. Ohjelma sisältää toimenpidesityksiä, jotka ovat koskeneet ensisijaisesti lainsäädäntöä ja valtakunnallista politiikkaa.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan ohjelmaperusteista aluekehittämistyötä jatketaan. Kansallista ohjelmajärjestelmää yksinkertaistetaan ja ohjelmien määrää vähennetään. Maakuntaohjelman painoarvoa kokoavana ohjelmana vahvistetaan. Valtioneuvoston 20.12.2007 tekemän aluekehittämisen koskevan tavoitepäätöksen mukaan laaditaan alueellisen kilpailukyvyyn kehittämisohjelma, jolla kansallista ohjelma-

työtä ja -politiikkaa kootaan yhteen seudullisiin ja maakunnallisiin strategioihin ja monimuotoisiin verkostoihin perustuen ja päällekkäisyyksiä poistaen.

Alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) valmistelu käynnistettiin vuoden 2008 alussa hallitusohjelman ja hallituksen aluekehittämistä koskevan tavoitepäätöksen linjausten mukaisesti. Ohjelman on määrä käynnistyä vuoden 2010 alussa. Koheesio- ja kilpailukykyohjelmaan sulautuvat nykyisin toteutettavista alueellisen kehittämisen erityisohjelmista aluekeskusohjelma (AKO), joka sisältää Uudellamaalla toteutettavat kaupunkiohjelmat, maaseutupoliittisen erityisohjelman alueellinen osio (AMO) ja saaristo-ohjelman paikallinen ja alueellinen toteuttaminen. Osaamiskeskusohjelma ei kuulu sulautettavien ohjelmien joukkoon.

Alueiden kehittämisen kansallinen rahoitus

Vuoden 2007 alussa voimaan tulleen lain uuden 10 a §:n tavoitteena oli, että ministeriöt kokoavat aluekehittämiseen vaikuttavia määrärahojaan ja tekevät niiden alueellisesta kohdentamisesta vuosittain esityksen valtioneuvoston yleisistunnossa päätettäväksi. Ministeriöiden tulee omassa talousarvioesityksensä valmistelussaan ottaa alueiden esitykset huomioon ja neuvotella niistä maakuntien kanssa. Valtioneuvoston päätöksessä voidaan jättää osa maakuntaan kohdennetusta määrärahasta sitomatta määrättyyn käyttötarkoitukseen. Sen suuntaamisesta käyttötarkoitukseensa päättää lain 7 §:n 4 kohdan mukaan maakunnan liitto. Lakimuutoksen toimeenpano käynnistettiin jo vuonna 2006. Muutos otettiin huomioon valtiovarainministeriön ministeriöille keväällä 2006 antamissa toiminta- ja taloussuunnitelmien ja vuoden 2007 talousarvion laadintaa koskevissa ohjeissa. Valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 3 kohdan mukaan valtioneuvosto käsittelee ja ratkaisee muun muassa määrärahojen alueellisen jaon, jolleivät jakoperusteet ole säädöksissä tai määräyksissä taikka valtion talousarvion perusteluissa eikä kyse ole virastojen ja laitosten toimintamenoihin tarkoitetuista määrärahoista. Kohdan mukaisesti valtioneuvoston yleisistunto teki tammi-kesäkuun 2007 välisenä aikana yhteensä 14 alueellista

rahanjakopäätöstä, joiden yhteissumma oli lähes miljardi euroa.

Vuoden 2007 talousarviossa määrärahojen kokoaminen ei toteutunut lain tarkoittamassa muodossa. Vuoden 2008 talousarvioesitystä käsitellessään hallitus hyväksyi pöytäkirjamerkinnän, jossa edellytettiin, että ministeriöt valmistelevat samanaikaisesti valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 3 kohdan mukaiset valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi tulevat alueittain jaettavat määrärahat. Näin hallitus voi muodostaa kokonaiskuvan ja arvioida määrärahojen alueellista kohdentumista. Tämän edellytyksen toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö ilmoitti yhteiseksi esittelypäiväksi 14.2.2008 ja pyysi ministeriöiltä luonnokset esittelylistoista 18.1.2008 mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja ympäristöministeriö toimittivat pyydetty luonnokset. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ilmoitti, ettei sen pääluokassa ole alueellisesti jaettavia määrärahoja. Opetusministeriö laskee alueellisesti jaettaviksi määrärahoiksi vain rakennusrahastot, jotka jaetaan työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta. Muut ministeriöt eivät reagoineet asiaan.

Alueellisesti jaettavat määrärahaesitykset koostuivat 11 momentista, joiden yhteissumma oli 1,22 miljardia euroa. Kainuun kehittämisraha on laskettu mukaan, koska se korvaa osan jaossa olleista momenteista ja siirtää yksityiskohtaisen päätöksen Kainuun maakuntavaltuuston tehtäväksi. Valtioneuvosto käsittelee alueellisesti jaettavien määrärahojen jakoesitykset kootusti yleisistunnonsa 14.2.2008. Vuonna 2009 menettely toistettiin ja sen kohteena olivat 12 momenttia yhteisummaltaan noin 1,1 miljardia euroa.

EU:n rakennusrahasto-ohjelmat

Rakennusrahastokaudella 2007–2013 Suomessa toteutetaan Euroopan alueellinen yhteistyö- ja Euroopan alueellinen kilpailukyky ja -työllisyystavoitetta. Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelmien tavoitteena on vahvistaa Suomen kansallista ja alueellista kilpailukykyä ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet ja ko-

heesiopolitiikan keskeiset periaatteet. Ohjelmien strategisina painopisteinä ovat kilpailukykyisten ja innovatiivisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen, yritysten kansainvälistyminen, osaamisrakenteiden parantaminen, verkostoituminen, tasapainoinen alueellinen kehitys ja alueellisten vetovoimatekijöiden edistäminen. Manner-Suomessa toteutetaan viittä EU:n alueellinen kilpailukyky- ja työllisyys -tavoitteen mukaista ohjelmaa (Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Länsi-Suomen ja Etelä-Suomen EAKR -ohjelmat sekä Manner-Suomen ESR -ohjelma).

Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen Manner-Suomen rakennusrahastorahoitus on kaudella 2007–2013 yhteensä 1 589,7 miljoonaa euroa, josta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osuus on 974,3 miljoonaa euroa ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osuus 615,4 miljoonaa euroa. Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelmien kokonaisrahoitus koostuu rakennusrahastorahoituksesta, kansallisesta julkisesta rahoituksesta ja yksityisestä rahoituksesta. Rakennusrahastorahoituksen ja kansallisen julkisen rahoituksen suhde on Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen EAKR -toimenpideohjelmissa 50/50 ja Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen EAKR -toimenpideohjelmissa 40/60. Valtion rahoitus on kyseisissä EAKR-toimenpideohjelmissa koko kaudella arviolta yhteensä 842,2 miljoonaa.

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoite jakaantuu rajat ylittävän, valtioiden välisen ja alueiden välisen yhteistyön ohjelmiin. Niillä tuetaan raja-alueiden ja laajempien, rajat ylittävien yhteistyöalueiden integroitumista sekä alueiden ja kaupunkien välisten verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitteelle on varattu koko Euroopan unionissa vuosina 2007–2013 yhteensä 7,75 miljardia euroa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Suomi osallistuu ohjelmakaudella 2007–2013 yhdeksän Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja kolmen ENPI-ohjelman toteuttamiseen. Rajat ylittävässä yhteistyössä Suomen prioriteetteja ovat yhteistyön unionin ulkorajoilla (Suomi/Venäjä) ja pohjoisilla alueilla sekä Itämeriyhteistyö.

Erinäiset säännökset

Lain 16 §:n mukaista ohjelmiasopimusmenettelyä on käytetty alueilla kohdistuen muun muassa ohjelmien toimintalinjan toteuttamisen konkretisoimiseen, yksittäisten hankekonaisuuksien tai toimenpiteiden toteuttamisen ajoituksesta sopimiseen ja hallinnonalan toimenpiteiden priorisoimiseen. Menettely on koettu joustavaksi tavaksi suunnitella ohjelmaa konkreettisemmin vuotta pidemmällä aikavälillä toimenpiteiden toteuttamista.

Erityisohjelmien valmistelua, yhteensovittamista ja arviointia varten voidaan lain 17 §:n mukaan asettaa yhteistyöryhmiä. Nykyisten erityisohjelmien osalta käytännöt ovat vaihdelleet.

Osaamiskeskusohjelman valmistelusta, kehittämisestä ja koordinoinnista vastaa valtakunnallisella tasolla osaamiskeskustyöryhmä, jossa ovat edustettuina alueellisten innovaatioympäristöjen kehittämisen kannalta tärkeimmät ministeriöt ja eri alojen asiantuntijat. Työryhmään nimetyt jäsenet edustavat laajalti ohjelmaan hyväksytyjen 13 kansallisesti merkittävän klusterin eri osaamisalueita.

Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:n mukaan saariston kehityksen edistämistä koskevien toimenpiteiden valmistelua ja niiden vaikutusten seuranta varten valtioneuvosto asettaa saaristoasiain neuvottelukunnan. Saaristoasiain neuvottelukunta seuraa saariston oloja ja hankkii niitä koskevia tietoja yhteistoiminnassa saaristokuntien, muiden saaristoalueiden, niillä toimivien järjestöjen ja valtion viranomaisten kanssa. Neuvottelukunta valmistelee määräajaksi valtakunnallisen saaristo-ohjelman, joka koskee koko maan saaristo-, meri- ja vesistöalueita. Neuvottelukunta edesauttaa vuonna 2007 hyväksytyt ohjelman toteuttamista yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvosto asetti 22.2.2007 kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on kaupunkipolitiikan edistäminen, ministeriöiden kaupunkipoliittisten toimenpiteiden koordinoiminen ja yhteistyömuotojen kehittäminen. Yhteistyöryhmässä mukana olevat tahot ovat keskeiset ministeriöt, kaupunkiseutujen kunnat, Suomen Kuntaliitto ja maakunnan liitot.

Aluekeskusohjelmassa ei ollut vuosina 2003–2006 alueiden kehittämislain 17 §:n mukaista yhteistyöryhmää. Kansallisen koordinaatiomekanismin puute haittasi jossain määrin ohjelmatyötä ja ministeriöiden sitoutumista ohjelman toimeenpanoon. Kansallisen koordinaation tarve tuli esiin mm. aluekeskusohjelman ensimmäisen kauden arvioinnissa. Nykyisin aluekeskusohjelman ja kaupunkiohjelmien ohjausryhmänä toimii kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä, jonka valtioneuvosto on asettanut toimikaudelle 2007–2010.

Maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama hallinnonalojen välisen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR), jonka tehtävänä on sovittaa yhteen maaseudun kehittämistoimia ja edistää maaseutuun kohdistettavien voimavarojen käyttöä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmästä säädetään valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annetussa laissa (1477/2007). Maaseutupoliittinen ministerityöryhmä toimii YTR:n johtoryhmänä.

Lain 18 §:n mukaista arviointia ja seuranta on toteutettu aluekehityksen kokonaiskehityksen ja ohjelmakohtaisen vaikuttavuuden arvioinnin ja seurannan kautta. Alueellisen kehityksen seuraamiseksi valtioneuvoston aluepoliittisen tavoitepäättökseen seurantar ryhmä ja myöhemmin alueiden kehittämisen neuvottelukunta on tuottanut noin kaksi kertaa vuodessa seurantaraportin, joka on käsitelty hallinnon- ja aluekehittämisen ministeriryhmässä. Tavoitepäättökseen seurantar ryhmä teki toimikautensa päättyessä keväällä 2007 raportissaan ehdotuksia aluepolitiikan suuntaamiseksi seuraavalla hallituskaudella. Alueellista kehitystä on arvioitu sekä määrällisten indikaattoreiden että laadullisen seurannan avulla. Seurannassa on käytetty tunnuslukuja, joilla on saatu tietoa mm. koulutustason, työmarkkinatilanteen, muuttoliikkeen ja väestön, alueellisen bruttokansantuotteen, kuntatalouden ja hyvinvoinnin alueellisesta kehityksestä ja muutoksista. Maakuntaohjelmien toteutumista on seurattu myös samoilla indikaattoreilla vuosittain toteuttamissuunnitelmien yhteydessä.

Lain mukaisesti ulkopuoliset arvioitsijat ovat tarkastelleet maakuntaohjelmien sisältöä ja niiden toteutumista. Arvioinnit on tehty pääosin maakuntien suuralueittain. Niissä on ollut myös maakunnallisesti kohdennetut osuudet, joita maakunnan liitot ovat käyttäneet hyväkseen uudistaessaan ohjelmia. Vuosia 2003–2006 koskeneiden maakuntaohjelmien arvioinnissa todettiin yleisesti, että maakuntaohjelmat ovat onnistuneet kokonaan eri toimijoiden alueen kehittämiseen kohdistamat toimenpiteet yhteisen ”sateenvarjon” alle. Kehittämistarpeena todettiin erityisesti, että strategisuutta tulisi vahvistaa. Sen avulla toimenpiteitä voitaisiin karsia ja kohdistaa maakunnan kehityksen avainasioihin. Ohjelmien ohjausvaikutusta ja sitovuutta pidettiin arvioinneissa epäselvänä. Tämä vaikeuttaa myös ohjelman vaikuttavuuden arviointia. Joidenkin maakuntaohjelmien puutteena pidettiin, että maakunnan sisäisten erojen tarkastelu ei ole saanut riittävää huomiota. Tämä on näkynyt erityisesti vaikeutena käsitellä maakuntakeskuksen ja muun maakunnan välistä työnjakoa. Kauden 2007–2010 ohjelmien arviointi on käynnistynyt vuonna 2009 jälleen pääosin maakuntien yhteistyönä.

Lainsäädäntö suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SOVALaki 200/2005) tuli voimaan 1.6.2005. Maakuntaohjelmien ympäristövaikutukset on lain mukaan selvitettävä ja arvioitava riittävässä määrin. Maakuntaohjelmien valmistelussa on myös huomioitu sukupuolten välisen tasa-arvon periaate. Maakuntaohjelmien laatimista koskevissa ohjeissa keväällä 2005 ja ohjelmatyötä tukevissa alueellisissa seminaareissa kiinnitettiin huomiota vaikutusten arviointiin. Ympäristöministeriö teki vuonna 2008 selvityksen SOVA-lain mukaisesta ympäristöarvioinnista, jossa olivat mukana vuonna 2006 valmistuneet maakuntaohjelmat. Selvityksessä todettiin, että arvioinnit oli yleisesti ottaen tehty lain muotovaatimusten mukaisesti ja tarkoitettua vuorovaikutusprosessin vähimmäistasoa vastaavalla tavalla. Erityisesti viranomaisyhteistyö oli usein vaadittua vähimmäistasoa laajempaa. Keskeisenä ongelmana nähtiin vaihtoehtotarkastelun puute. Lisäksi puutteita oli arvioinnin vaikutusten ja seurantajärjestelmän raportoinnissa.

Osaamiskeskusohjelman ensimmäisen ulkopuolisen arvioinnin toteutti vuonna 1997 valtion teknillinen tutkimuskeskus. Vuonna 2001 ohjelmaa arvioi valtionalouden tarkastusvirasto. Näiden tarkastelujen palaute oli pääosin myönteistä ja kannustavaa, mutta valtionalouden tarkastusviraston arvioinnin perusteella ohjelman seurantamenetelmiin ja -indikaattoreihin kiinnitettiin erityistä huomiota. Sen perusteella kehitettiin seuranta- ja raportointijärjestelmä, joka mahdollisti yhdenmukaisten ja vertailukelpoisten seurantatietojen keräämisen ohjelmaa toteuttavista osaamiskeskuksista.

Osaamiskeskusohjelmakauden 1999–2006 loppuarviointi toteutettiin vuoden 2006 aikana. Johtopäätöksenä oli, että osaamiskeskusohjelmaa on toteutettu pääasiassa onnistuneesti sekä kansallisella että osaamiskeskustasolla. Toteutuneet tulokset jäivät kuitenkin uusien työpaikkojen ja hankkeisiin suuntautuneen rahoituksen osalta jonkin verran tavoitellusta.

Arvioinnin perusteella osaamiskeskusohjelma on onnistunut kansallisen kilpailun avulla profiloimaan alueiden innovaatiopoliittikkaa, edistänyt alueiden välistä erikoistumista ja ohjannut kehittämisen voimavaroja alueellisille kärkialueille. Ohjelmakauden 1999–2006 loppuun mennessä osaamiskeskusalueilla oli toimivat yhteistyöverkostot.

Aluekeskusohjelmaa on arvioitu järjestelmällisesti koko sen toteutuksen ajan. Arviointi on koko aluekeskusohjelman toteutuksen ajan perustunut voimakkaasti kehittävään ja konsultoivaan arviointitapaan, jonka tarkoituksena on tuottaa hyödyllistä ja käyttökelpoista tietoa ohjelman kehittämiseksi sen toteutuksen aikana. Aluekeskusohjelman ulkopuolinen loppuarviointi valmistui marraskuussa 2006.

Maaseutupoliittiseen erityisohjelmaan (2007–2010) sisältyvä alueellinen osio käynnistyi loppuvuodesta 2007. Tammikuussa 2008 aloitettiin AMO:n käynnistymistä alueilla tukeva arvioiva konsultointi.

Konsultin loppuraportin mukaan AMO:n tavoitteet, elinkeinopoliittinen strateginen suunnittelu ja osaamisen vahvistaminen, on sisäistetty seuduilla hyvin. AMO:n lyhyt toiminta-aika näkyy kuitenkin saavutetuissa tuloksissa ja toiminnassa. Ohjelman avulla

käynnistetään ja toteutetaan selvityksiä ja kartoituksia ja tavataan sidosryhmiä, mutta selkeä painopiste kehittämistyöstä saattaa puuttua. Vuonna 2009 AMO:sta tehdään ulkopuolinen loppuarviointi.

Saaristo-ohjelmien 2003–2006 ja 2007–2010 ja saaristopolitiikan arviointi toteutettiin vuonna 2008. Arvioinnin tarkoituksena oli tuottaa johtopäätöksiä ja kehittämissuosituksia, joiden päämääränä on tukea saaristo-ohjelmaa sen toiminnan jatkon suunnittelun ja suuntaamisen suhteen sekä tuottaa tietoa saaristo-ohjelmista kansallisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman pohjaksi. Saaristo-ohjelmien 2003–2006 sekä 2007–2013 laadintaprosessi ja ohjelman rakenne sekä ohjelmasta tiedottaminen ja yhteistyö ohjelman puitteissa nousivat arvioinnin mukaan ohjelman onnistuneimmiksi osa-alueiksi. Ohjelman liian vähäinen resursointi katsottiin puolestaan suurimmaksi heikkoudeksi.

Rakenerahastotoimenpiteiden arviointi perustuu EY-sääntelyyn. Rakenerahastotoimia arvioidaan ennen tukitoimien aloitusta eli ohjelmien laadintavaiheessa (ex-ante), ohjelmakauden aikana ja ohjelmakauden jälkeen (ex-post). Jäsenmaat ovat vastuussa näistä kahdesta ensin mainitusta ja komissio ohjelmien ja tukitoimien jälkikäteisarviointista. Kaudella 2007–2013 arvioinnit perustuvat koko ohjelmakautta koskeviin arviointisuunnitelmiin, jotka on laadittu molemmille rahastoille.

Arvioinnit kattavat neljän suuralueittaisen EAKR -toimenpideohjelman arvioinnin eli Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen EAKR -toimenpideohjelmat sekä Manner-Suomen ESR -toimenpideohjelman. Toimenpideohjelmien arvioinnin lisäksi arviointien tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten ohjelmat ovat kyenneet tukemaan kansallisen rakenerahastostrategian tavoitteiden tukemista. Ohjelmien teemakohtaisen arvioinnin lisäksi EAKR-ohjelmien arviointi pitää sisällään myös ns. SOVA-menettelyn seurannan.

Arvioinnit voivat olla joko strategisista tai toiminnallisista. Strategisella arvioinnilla pyritään tarkastelemaan ohjelmien ja ohjelmakokonaisuuden kehitystä Euroopan yhteisön ja kansallisiin tavoitteisiin nähden. Toiminnallisella arvioinnilla tuetaan ohjelman seuranta.

Välittävien viranomaisten toiminta ja raportointi on toiminnallisessa arvioinnissa keskeisessä asemassa. Strategista arviointia tekevät sen sijaan pääasiassa ulkopuoliset, riippumattomat arvioitsijat tehtävänänsä kuitenkin jossain määrin osallistua myös toiminnalliseen arviointiin.

Ohjelmakaudella 2007–2013 toiminnallista arviointia tekevät lähinnä ohjelmien toteutukseen osallistuvat viranomaiset, jotka seurantatiedon tuottamisen lisäksi osallistuvat myös toteutuksen laadulliseen arviointiin sekä erilaisten edistymisraporttien että ohjelmien vuosiraportoinnin yhteydessä. Ohjelmien strategisesta arvioinnista vastaavat pääasiassa ulkopuoliset, riippumattomat arvioitsijat, jotka on valittu avoimen kilpailutuksen avulla.

Lain 17 §:n lähtökohtana on, että alueiden kehittämistä koskevista toimenpiteistä sovi-taan lain mukaisessa ohjelmatyössä. Jos ohjelmien mukaisia toimenpiteitä halutaan muuttaa tai jos halutaan toteuttaa sellaisia toimenpiteitä, jotka eivät ole mukana ohjelmassa, sen tulisi tapahtua ensisijassa muuttamalla tai tarkistamalla ohjelmia. Käytännössä aluetasolla on valtion viranomaisten säännölliseen toiminnan- ja tulossuunniteluun liittyvien asiakirjojen lausunnotomente-lyllä varmistettu, että suunnitelmat ovat maakuntaohjelman mukaisia. Sellaisia yksittäisiä toimenpiteitä, joiden vuoksi maakuntaohjelmaa olisi erikseen tarkistettu, ei ole ollut. Samoin viranomaisten velvollisuus kuulla kuntia ja maakunnan liittoja palvelujen saatavuuden näkökulmasta on käytännössä yleensä hoidettu lausunnotomente-lyillä. Vastaavasti keskushallinnossa aluekehitykseen merkittävästi vaikuttavien toimenpiteiden osalta on käytetty lausunnotomente-lyä. Erillisiä neuvotteluja ei ole käyty.

Alueiden kehittämislain 38 §:n mukaan alueiden kehittämistä koskevien tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista var-ten määrätään kehitysalue. Seutukuntajakoa on tarkistettu vuosien 1997, 2001, 2005, 2007 ja 2009 alussa. Päätösten valmistelu on perustunut maakuntien liittojen lausuntoihin ja niiden kunnilta pyytämiin lausuntoihin. Seutukuntajako on ollut suhteellisen pysyvä, koska se toimii myös eräiden tilastojen tuotannon aluejakona. Pääasiallisina syinä seutukuntajaon muutoksille ovat olleet kuntajao-

tuksen muutokset erityisesti 2000-luvun alkupuolella. Vuoden 2009 alussa tulleen muutoksen jälkeen seutukuntia on Manner-Suomessa 69.

Lain neljännen luvun tuen myöntämistä koskevat säännökset ja sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus alueiden kehittämistoimenpiteiden rahoituksesta (1225/2002) ovat maakunnan liittojen sekä rakennerrahastoista osarahoitetuissa että kansallisella maakunnan kehittämisrahalla rahoitettujen hankkeiden perussäännöstö. Lisäksi noudatetaan valtionavustuslakia sekä Euroopan yhteisön säännöksiä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Euroopassa alueiden kehittämisessä on hyvin samantyyppiset tavoitteet. Kehittäminen on aktiivista ja kasvuhakuista ja yleisinä tavoitteina on tasata alueiden välisiä eroja sekä vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta, kilpailukykyä ja kasvua. Jokaisella maalla on omat hallintojärjestelmien erityispiirteensä ja keinot toteuttaa aluekehityksen tavoitteita. Yhteistä on vaatimus sektorirajat ylittävistä laaja-alaisesta koordinoidusta aluekehittämisestä.

Useissa maissa ohjelma- ja strategiaperusteinen kehittäminen ovat yleistyneet. Ohjelmapohjaisella aluepolitiikalla pyritään vahvistamaan alueiden sisältä lähtevää kehitystä sekä alueellista kilpailukykyä ja kasvupotentiaalia. Suorien tukien käyttö aluekehittämisen välineenä on vähentynyt ja painopistettä on siirretty yritysten toiminta- ja innovaatioympäristöjen ja ihmisten asuin ympäristöjen kehittämiseen osana alueiden kilpailukykyä vahvistamista

Aluekehittäminen tapahtuu sekä kansallisella että EU-rakennerrahastovetoisilla toimilla. Useissa maissa politiikan painopiste on kansallisessa aluekehittämisessä ja kansallisissa ohjelmissa. Näin on muun muassa Tanskassa, Suomessa, Hollannissa, Ruotsissa ja Irlannissa. Tähän on vaikuttanut myös EU-rahoituksen vähentyminen. Eri maiden aluepolitiikan tavoitteet ja prioriteetit ovat muuttuneet Lissabonin sopimuksen tavoitteiden

mukaisiksi. Uusi aluepolitiikkaa painottaa alueiden ja yritysten kykyä uudistua. Painopiste on innovaatioissa ja osaamisessa. Suorista aluetuista ollaan siirtymässä kohti kokonaisvaltaisempaa yritysten toiminta- ja innovaatioympäristöjen kehittämistä. Se on pitkäjänteistä toimintaa ja korostaa julkisen sektorin roolia kehittäjänä. Julkisilla investoinneilla ja palveluilla on tässä työssä keskeinen rooli.

Useissa maissa on Suomen osaamiskeskusohjelman tyyppisiä ohjelmia. Monissa niissä on esikuvana Suomen ohjelma. Norjan osaamiskeskusohjelman (centre of expertise) tavoitteena on parantaa yritysten toimintaympäristöä ja vahvistaa alueellisia teollisuus- ja tietoklustereita. Ranskan kilpailukykykeskittymä -ohjelmalla (Pôles de compétitivité) pyritään vahvistamaan yhteistyötä yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen välillä ja tuoda synergiaetuja yhteisprojekteille. Ruotsin VINN -excellence-keskusten tarkoituksena on luoda yhteistyötä yliopistojen, yritysten ja julkisen sektorin välille. Viime aikoina alueellinen innovaatiopolitiikka on kansainvälisesti, mm. OECD:ssä, otettu yhdeksi aluekehittämisen prioriteetiksi.

Monissa maissa aluekehittäminen koskee koko maata. Se liittyy usein ohjelmaperusteisen politiikan harjoittamiseen. Poliitiikkaa on samalla alettu eriyttää kaupunkiseutujen, maaseudun ja syrjäisten, perifeeristen alueiden ominaisuuksien ja tarpeiden mukaan.

Aluetasolla eri maiden aluepolitiikan koordinaatiomekanismit vaihtelevat. Suomessa käytössä on strateginen sektoripolitiikan ja alueiden kehittämistavoitteiden pitkälti ohjelmajoinen koordinaatio. Englannissa käytetään alueellisia elinkeinostrategioita.

Tanskassa alueelliset foorumit ja Ruotsissa alueelliset verkostot toimivat kumppanuuspohjalla. Ranskassa käytetään kaupunkien kehittämisessä valtion ja kaupunkien yhteistoimintasopimuksia. Alueellisen tason tärkeys aktiivisena toimijana on kasvanut monissa maissa, mutta samaan aikaan keskushallinnon merkitys aluepolitiikan strategisena linjanvetäjänä ja hallinnoijana pysyy vahvana.

Ministeriöuudistuksia on tehty muun muassa Suomessa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa tavoitteena selkeämmin määritellyt aluekehityksen vastuut kansallisella ta-

solla. Hollannissa, Pohjoismaissa, Isossa-Britanniassa ja Irlannissa kansallistason koordinoitua on lisätty kotimaisten aloitteiden kautta. Alueitasolla eri toimijoiden yhteistyön koordinoitua on lisätty Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa.

Monissa maissa aluepolitiikan koordinoitavien hoitaa usea taho, mutta viime aikoina eri toimijoiden roolia on selkeytetty ja koordinoitua koetettu yksinkertaistaa. Ranskassa ministeriöiden välinen delegaatio DIACT koordinoi aluepolitiikkaa. Samankaltaista koordinaatioelintä ei löydy muualta. Norjassa on perustettu uusi hallituksen alakomitea tukemaan aluekehitystä. Irlannissa on National Development Plan ja Hollannissa Peaks in the Delta, jotka pyrkivät muodostamaan viitekehityksen aluepolitiikan koordinoimille. Suomessa ja Ruotsissa erityyppiset alueet ja niiden kehittäminen otetaan aikaisempaa paremmin huomioon sektoripolitiikan päätöksenteossa. Tanskassa ja Isossa-Britanniassa kumppanuussopimukset ovat tarkemmin määriteltyjä ja säädeltyjä. Viime aikoina moniportainen hallinto (multi-level governance) ja sen puitteissa tapahtuva horisontaalinen ja vertikaalinen yhteistyö ja koordinoitua on nostettu kansainvälisesti yhdeksi aluekehittämisen avainasioista.

Seuraavassa on tarkasteltu aluepolitiikan kehitystä tarkemmin maakohtaisesti EU:n jäsenmaissa Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Ranskassa ja Irlannissa. Kohteena on lähinnä 2000-luvulla tapahtunut kehitys aluepolitiikassa. Kunkin maan kohdalla on tarkasteltu aluepolitiikan viimeaikaisia muutoksia ja tavoitteita. Lisäksi on selvitetty aluepolitiikan hallinnointijärjestelmää ja sen keskeisiä toimijoita sekä kunkin maan aluepoliittisia toimenpiteitä.

Ruotsi

Ruotsin aluepolitiikka on muuttunut asteittain heikkoihin ja perifeerisiin alueisiin kohdistuneista tukitoimenpiteistä kasvun edistämiseen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen kaikilla alueilla, kaupungit mukaan lukien. Aluepolitiikan yleistavoitteena on luoda koko maahan palvelutasoltaan hyvin toimivat ja kestävät paikalliset työmarkkina-alueet. Jo-

kaisen alueen omaa potentiaalia ja toimintakykyä parantamalla alueista yritetään tehdä houkuttelevampia yrityksille ja asukkaille.

Ruotsin alueellisen kehittämispolitiikan (kasvupolitiikka) toteutus tapahtuu sekä kansallisin että alueellisin toimin. Kansallisella tasolla kansallinen alueellisen kilpailukyvyyn, yrittäjyyden ja työllisyyden strategia vuosille 2007–2013 (Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013) on keskeisin toimintaa ohjaava asiakirja. Lisäksi politiikkaa toteutetaan ohjaamalla eri viranomaisten toimintaa ja asetuksella, jolla suunnataan alueellista kasvupolitiikkaa toteuttavaa työtä.

Strategian neljä painopistettä ovat: innovaatiot ja uudistuminen, kilpailukyvyistä huolehtiminen ja lisääntyvä työvoiman tarjonta, saavutettavuus sekä harvaan asutut alueet ja suurkaupungit. Strategia toimii samalla myös EU-ohjelmien kansallisena strategisena viitekehityksenä (National Strategic Reference Framework, NSRF). Kansallinen strategia vahvistaa näin kansallisen aluekehittämisen, kansallisen työmarkkinapolitiikan ja EU:n koheesiopolitiikan koordinoitua ja yhteensovitusta.

Aluekehittämiseen osallistuu 22 viranomaistahoa, joille kullekin on annettu ohjeet työn toteuttamiseksi.

Asetus (SFS 2007:713) alueellisesta kasvutyöstä määrittelee millä valtion panostuksilla kestävästä alueellisesta kasvusta ja kehitystä pyritään luomaan. Siinä määritellään valtion viranomaisten rooli alueellisessa kasvutyössä ja vahvistetaan, että kansallinen strategia ohjaa alueellista kasvutyötä. Asetuksessa täsmennetään, että alueellista kehittämistä toteutetaan yli sektorirajojen menevällä poliittisella sovittaen yhteen toimenpiteitä.

Ruotsin hallitus toimii kollektiivina, joka tekee tärkeimmät sektorikohtaiset päätökset yhdessä. Toimintaa koordinoi hallituksen kanslia (Regeringskansliet), jonka osia myös eri ministeriöt ovat. Yleisvastuu aluekehittämisestä on ollut elinkeinoministeriöllä (Näringsdepartementet). Uudessa yritys-, energia- ja viestintäministeriössä aluepolitiikan vastuu on jaettu kahteen osa-alueeseen, jotka ovat ohjelmat ja strategiat sekä rahoituksen organisoitua. Aluekasvu-ohjelman kautta hallinnoitua aluepolitiikan toimenpiteitä on

silta kunnallisille yhteistyöelimille (Kommunala samverkansorgan, KSO). Vuonna 2007 parlamentaarinen komitea ehdotti uusin alueellisten viranomaisten perustamista korvaamaan lääninhallitukset. Uudet yksiköt käsittäisivät nykyistä laajemman alueen ja niiden toimivalta kasvaisi.

Ruotsin talouden ja alueellisen kasvun virasto NUTEK (Verket för Näringslivsutveckling) oli tärkeä aluekehityspolitiikan toteuttaja kansallisella tasolla. NUTEK hallinnoi alueklusteriohjelmia, jonka tarkoituksena on edistää kansainvälistä kilpailukykyä. Kaupunkiseutuja vahvistamaan on seitsemällä paikkakunnalla solmittu paikalliset kaupunkisopimukset ja lisäksi NUTEK hallinnoi kansallista suurkaupunkiohjelmia (Nationellt stortadsprogram 2006–2009) yhdessä ohjelman kuuluvien kaupunkien kanssa.

Ruotsissa on kuitenkin perustettu uusi kasvuvirasto (Tillväxtverket), joka aloitti toimintansa 1.4.2009. Uusi viranomais hoitaa toiminnat, joita aikaisemmin hoidettiin NUTEKissa ja osia maaseutuviraston (Glesbygverket) ja kuluttajaviraston (Konsumentverket) toiminnoista. uudella virastolla on 11 toimipistettä yhdeksällä alueella. Viraston tehtävänä on edistää elinkeinoelämää ja yritystoimintaa, yksinkertaistaa yrityksiä koskevia säädöksiä ja määräyksiä, koota yhteen kasvuun tähtäävää toimintaa, edistää kaupallisia ja julkisia palveluja sekä hallinnoida rakennerahastotoimintaa.

Innovaatiotoiminnan kehittämisessä VINNOVA, Swedish agency for innovation systems, on tärkeä toimija. Se jakaa tukea ja kehittämisessä avainasemassa ovat VINN-excellence-keskukset. Keskusten tavoitteena on luoda pitkäaikaiset kumppanuussuhteet yliopistojen, yksityisyriyten ja julkisen sektorin välille. Lisäksi on perustettu BERZEII-keskuksia, jotka keskittyvät perustutkimukseen ja rohkaisevat yksityisiä ja julkisia tahoja kaupallistamaan tutkimustuloksia. VINNOVA:n hallinnoima VINNVÄXT-ohjelma tähtää kasvuun ja innovaatioihin valituilla alueilla. Institute Excellence -keskukset pyrkivät yhteistyön kautta luomaan kansainvälisiä tutkimuskeskuksia Ruotsin keskeisillä tulevaisuuden kasvuun ja kilpailukykyyn johtavilla aloilla.

Norja

Norjassa aluekehityksen haasteet kohdistuvat harvaanasutuille seuduille ja perifeerisille huonosti saavutettaville alueille. Väestön muuttoliike kohti kaupunkiseutuja ja teollisuuden rakennemuutos aiheuttavat ongelmia. Norjan aluepolitiikka on ollut perinteisesti alue- ja seutupolitiikkaa, joka on yhdistänyt erikseen nimetyille alueille suunnatut aluetuet sekä kasvu- ja innovaatio-orientoituneen kaikille seuduille suunnatun politiikan.

Alue- ja seutupolitiikan tavoitteena on, että ihmisillä on aito, riippumaton mahdollisuus valita missä he haluavat asua. Tavoitteena on lisäksi kestävä nykyisen mukainen kaupunkiseutujen ja maaseudun asutusrakenne vauhdittaen samalla talouskehitystä kaikissa maan osissa.

Aluepolitiikkaa muutettiin Norjassa vuonna 2002, jolloin keskitetysti hallinnoidusta tukiperusteisesta aluepolitiikasta siirryttiin alue- ja paikallistasolta nousevaan kehittämiseen. Aluekehitysbudjettien hallinnoimista ja vastuuta on siirretty aluetasolle.

Norjassa on viime vuosina esitetty kaksi tärkeää aluekehittämistä koskevaa linjanvetoa. Vuoden 2005 esitys keskittyi edistämään innovaatioita, alueellista kasvua sekä pieniä ja keskisuuria kaupunkeja ja piti koko maata kehittämisen kohteena, painottaen kuitenkin jonkin verran perifeeristen ja heikoimpien alueiden erikoisasemaa. Tavoitteena on alueiden talouden kehittäminen koko maassa aluelähtöisellä erilaistetulla politiikalla. Vuonna 2005 perustettiin uusi hallituksen alakomitea maaseutu- ja aluepolitiikalle vahvistamaan koordinoitua sektorikohtaisten tavoitteiden ja yleisten aluekehitystavoitteiden välillä. Sen puheenjohtajana on paikallishallinnon ja aluekehittämisen ministeri ja siinä on yhteensä seitsemän ministeriä. Se vahvistaa alue- ja seutupolitiikan koordinoitua. Poliitikassa korostetaan vahvoja tukitoimenpiteitä ja -välineitä harvaan asutuille alueille ja seutupolitiikan prioriteetteja.

Seuraavan hallituksen aikana laadittu vuoden 2006 esitys siirsi painopistettä parempien palvelujen tarjonnan turvaamiseen ja kuntien taloustilanteen parantamiseen erityisesti perifeerisillä alueille. Erityistukea saavat alueet on erikseen määritelty ja niiden saamat tuet

on porrastettu. Heikoimmilla alueilla tarkoitetaan harvaan asuttuja ja kehityksessä jälkeen jääneitä alueita, joilta on pitkä etäisyys kaupunkiseuduille ja suuremmille markkinoille. Hallitus korosti voimakkaasti sosiaaliturvamaksujen alennusten tärkeyttä näillä alueilla. Sosiaaliturvamaksun alennusta tai veronalennuksia saadaan alueilla joilla asuu noin 23 % väestöstä (72 % maa-alasta). Tavoitteena on taata yhtäläiset elinolosuhteet koko maassa, ylläpitää nykyistä asutusrakennetta sekä keskittyä kehittämään alueellisia vahvuuksia. Hallituksen tarkoituksena on ottaa kaikki alueet mukaan hyvinvoinnin luomiseen ja luoda edellytykset kasvuun myös perifeerisillä ja maaseutumaisilla alueilla. Vuodesta 2006 lähtien on aluepolitiikassa painotettu aluelähtöistä eriytettyä politiikkaa ongelmien ratkaisemisessa.

Ministeriöt vastaavat aluekehityksestä keskushallinnon tasolla. Paikallishallinto- ja aluekehittämisen ministeriö on pääasiassa vastuussa aluekehityksestä ja asutuspolitiikasta. Sen sisällä on erityinen aluekehitysyksikkö. Myös monet muut ministeriöt ovat mukana aluekehittämisessä ja ministeriöiden välistä yhteistyötä aluepolitiikan toteutuksessa on tiivistetty viime vuosina. Paikallisviranomaisien odotetaan edistävän ministeriöiden asettamia aluekehitystavoitteita.

Norjalla on 19 maakuntaa (fylke) ja 431 kuntaa. Maakuntien valtuustot ovat maakuntien edustajia. Alueellisella tasolla maakuntien hallintotoimistot ja alueellisesti toimivat virastot edustavat keskushallintoa.

Jokainen maakunta laatii oman nelivuotisen maakuntasuunnitelman, sekä niihin liittyvän aluekehityssuunnitelman ja toteuttamissuunnitelman. Aluepolitiikka on kansallista, mutta alueohjelmat ovat antaneet maakunnille lisää ohjaus- ja rahoitusvaltaa. Vuonna 2003 aluekehittämisen budjetista 80 % siirrettiin paikallishallinto- ja aluekehityksiministeriöltä maakuntatasolle. Maakunnat johtavat alueellista yhteistyötä kehityssuunnitelmien laatimisessa ja toteuttamisessa. Sektoriministeriöt ovat kuitenkin edelleen vahvoja aluepolitiikan toteuttajina. Vuonna 2010 pyritään toteuttamaan alue- ja kuntatason uudistus. Tavoitteena on uudistaa aluetason hallintoa siten, että alueita olisi vähemmän kuin nykyiset 19 maakuntaa.

Maakunnat ovat yhteistyössä kuntien kanssa ja alueellisten Innovaasjon Norge -yksikköjen kanssa vastuussa rahoituksen jakamisesta.

Norjassa perinteisiin suoriin aluetukiin varattu budjetti on kasvanut viime vuosina. Aluetukien kattama alue suureni kaudella 2007–2013 ja myös maksimitukea saavien alueiden yhteispinta-ala kasvoi. Perinteisiin aluetukiin kuuluvat muun muassa investointituki, aluekehitystuet, alueelliset riskilainat ja siihen liittyvä neuvonta ja tuki. Tukialueet on määritelty ja tuki kohdistetaan niin, että suurimmat tuet menevät heikoimmille alueille. Yritysten toimintaympäristötuki on tärkeä aluepolitiikan väline, jota käytetään yritysympäristön ja liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen sekä osaamiskeskusohjelman toteuttamiseen.

Innovaatiopolitiikan tärkeimmät ministeriöt ovat kauppa- ja teollisuusministeriö, joka on vastuussa innovaatio- ja klusteripolitiikasta, opetuksen ja tutkimuksen ministeriö, joka on vastuussa yleisestä t&k-politiikasta ja paikallishallinnon ja aluekehittämisen ministeriö, joka on vastuussa innovaatiopolitiikasta aluetasolla. Kauppa- ja teollisuus- sekä tutkimus- ja koulutusministeriön alaiset toimeenpanoviranomaiset ja Innovation Norway ovat vastuussa aluekehitystavoitteiden sekä innovaatioille myönteisten olosuhteiden edistämistä alueilla. Innovation Norway on valtion (kauppa- ja teollisuusministeriö) ja maakuntien omistama yhtiö, jonka tehtävänä on edistää sekä yritystoiminnan, erityisesti teollisuuden, kehitystä sekä auttaa alueita käyttämään hyödyksi potentiaaliaan innovaatioiden ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Lisäksi yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat tärkeitä toimijoita alueiden innovaatioympäristöjen ja -toiminnan kehittämisessä.

Norjan osaamiskeskusohjelma käynnistettiin 2006, jolloin valittiin kuusi keskusta ja vuonna 2007 edelleen kolme keskusta lisää. Osaamiskeskusohjelman tarkoituksena on parantaa yritysten toimintaympäristöä ja vahvistaa alueellisia teollisuus- ja tietoklustereita, joilla on kasvuhalukkuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä potentiaalia. Tukea annetaan prosessien hallinnalle, verkostojen rakentamiselle, ideoiden ja projektien kehitykselle sekä kansainvälistymiseen.

Alueellisten klustereiden kehittämisessä on käytössä myös kansallinen Arena, Innovation in networks -ohjelma. Sen tavoitteena on edistää yhteistyötä yritysten ja tietoinstituutioiden välillä, antaa taloudellista ja tiedollista tukea pitkäaikaisille projekteille, sekä edistää alueellisia aloitteita ja kumppanuutta. Esimerkki erityisten ongelmien, tarpeiden ja haasteiden ratkaisemiseen klustereissa ja/tai yritysten välisissä suhteissa tarkoitettuna välineestä on ”Arvoa luova 2010 ohjelma”.

Norjalla ei ole Suomen kaltaista aluekeskushjelmaa, mutta yleisinä aluepolitiikan tavoitteina on tehdä kylistä ja kaupungeista vetovoimaisia ja houkuttelevia paikkoja asua. Pienten ja keskisuurten kaupunkien merkitys nähdään tärkeänä maaseutualueiden sekä kaukaisten ja perifeeristen alueiden kehityksen kannalta ja niiden kehitystä tukemaan on monia toimenpiteitä ja pienempiä ohjelmia. Maaseutualueille on laadittu omia työkaluja innovaatio toiminnan vahvistamiseen. Ne ovat usein sektorikohtaisia ja niitä organisoidaan yleensä keskushallinnosta käsin. Aluepolitiikan koordinointi tapahtuu aluetasolla ohjelmien ja suunnitelmien kautta. Keskushallinnossa koordinoidaan sektoriministeriöiden toimintaa aluekehittämisessä ja kansallisella tasolla hoidetaan myös keskushallinnon ja alueellisen tason koordinointi.

Tanska

Tanskan aluepolitiikassa on tehty suuria muutoksia viime vuosina. Lisäksi vuonna 2007 tehtiin merkittävä alue- ja paikallishallinnon uudistus. Siinä 14 läänistä (Amter) muodostettiin viisi regionia ja kuntien lukumäärä laski 275:stä 98:aan. Uudistuksen tarkoituksena oli saavuttaa suurtuotannon etuja paikallistasolla ja keventää väliportaan hallintoa. Vuonna 2005 annettu liiketoiminnan kehittämisasetus antoi näille viidelle alueelle lakisääteisen velvoitteen talouden kehittämiseen lakisääteisten yhteistyöelinten, foorumien, avulla.

Foorumit ovat paikallishallinnon (uudet regionit ja kunnat), yksityisen sektorin sekä tietoa tuottavien organisaatioiden välisiä kumppanuussopimuksia. Foorumien ensisijainen tehtävä on kehittää alueellisia strategioita ja ohjelmia, joiden painopisteet ovat innovaati-

ot, tieto- ja viestintäteknologia, yrittäjyys ja työvoima. Rahoitus koostuu EU-rahoituksesta ja paikallisesta rahoituksesta. Jokaisen foorumin täytyy kirjoittaa sopimus, jossa määritetään yhtenevät linjanvedot kansallisten strategioiden kanssa. Foorumeilla on myös avainrooli sekä kansallisen että EU-rahoitteisen aluekehittämisen koordinoinnissa ja velvollisuus hallinnoida rakennerahastoja. Koordinoinnin edistämiseksi foorumit tarvitsevat kuitenkin aina paikallis- tai keskushallinnon hyväksynnän ohjelmien toteuttamiseen. Foorumit eivät ole alueellisten viranomaisten alaisuudessa, vaan ovat suoraan kytköksissä talous- ja liike-elämän ministeriöön.

Viiden alueneuvoston tehtävänä on tuottaa hallintopalvelut foorumeille, laatia alueellisia kehityssuunnitelmia ja rahoittaa liiketoiminnan kehittämistä yhdessä foorumien kanssa. Foorumien tehtävä on laatia alueellisia yritystoiminnan kehittämisstrategioita sekä valvoa alueellisten ja paikallisten olosuhteiden kehittämistä kasvulle otollisiksi. Kunnat ovat vastuussa liiketoimintaa tukevien palveluiden tuottamisesta sekä elinkeinotoiminnan kehittämisen toteuttamisesta ja rahoittamisesta. Lisäksi niiden on osallistuttava kuntien väliseen kehitysyhteistyöhön ja yhteistyöhön foorumin kanssa.

Tanskan uusi aluepolitiikan hallinnointi integroi yhteen paikalliset, alueelliset, kansalliset ja EU:n taloudelliset kehittämistoimenpiteet yhdeksi ohjelmaperusteiseksi politiikaksi. Aluepolitiikan uusi toimintatapa perustuu monitasoiseen kumppanuuteen, joka tuo yhteen eri toimijat sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta. Vertikaalisen koordinaation kannalta uudistus on vahvistanut eri hallinnontasojen lakisääteisiä sidoksia. Alueellisella foorumilla on merkittävä rooli, koska rahoitus tulee sekä paikallisista, kansallisista että EU:n varoista. Niiden tehtävänä on myös konsultoida paikallisia viranomaisia ja sitouttaa laajaa joukkoa keskushallinnon yksiköitä tukemaan aluekehitysstrategioita.

Tanskan aluepolitiikan tavoitteissa on tapahtunut muutoksia. Niissä nähdään, että kaikki alueet ovat tärkeitä kansantalouden kehittämisessä ja toisaalta, että heikoimmat alueet tarvitsevat myös erityistä kehittämispolitiikkaa. Aiemmin toimet keskittyivät kas-

vuun ja kehitykseen, mutta nyt perifeerisille alueille on tarkoitus kohdistaa erityistukea. Ne myös hyötyvät ohjelmaperusteisesta rahoituksesta. Tavoitteena on pitää Tanska maana, jossa alueelliset erot ovat maailman pienimmät. Tanskassa ei ole vuoden 1991 jälkeen käytetty suoria alueellisia kannustimia, vaan aluepolitiikkaa hallitsee koko maan kattava ohjelmaperusteinen lähestymistapa, jonka selkäranka on ollut yritysten toimintaympäristötuki. Aluepolitiikan päätavoitteista neljä ovat kasvuun tähtääviä kaupunkimaista kehitystä edistäviä (innovaatiot, ICT, yrittäjyys ja työvoima) ja kaksi kohdistuu matkailuun ja perifeeristen alueiden kehittämiseen.

Ranska

Ranskan aluepolitiikassa on pitkään ollut pääkaupunkiseudulla ja Pariisilla korostunut asema suhteessa muihin alueisiin. Pääkaupunkiseutua pidetään edelleen tärkeänä kasvumoottorina, mutta myös muiden kaupunkiseutujen merkittävyyttä Euroopassa pyritään edistämään. Rakennemuutosten parissa kamppailevat teollisuusalueet ovat aluepoliittisesti ongelmallisia. Ranskalla aluepolitiikassa on monia eri teemoja koskien teollisuutta, ympäristöä ja maaseutua.

Ranskan nykyisen aluepolitiikan ensisijaisena tavoitteena on, että alueiden asemaa hyvinvoinninluojina edistetään. Aluepolitiikassa painotetaan kilpailukyvyyn edistämistä, ranskalaisten kaupunkien merkittävyyden parantamista sekä kaikkien alueiden mukaan ottamista kansalliseen kehitykseen. Tavoitteena on tasoittaa alueiden välisiä eroja parantamalla kaikkialla tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehitykseen.

Alueet (les régions), joita Ranskassa on 22 ja 4 merentakaisesta aluetta, ovat vastuussa aluesuunnittelusta, taloudellisesta kehityksestä sekä ammatillisesta koulutuksesta. Suuret infrastruktuurityöt ja sosiaalipalvelut ovat départementien vastuulla, joita Ranskassa on 100. Valtion korkein viranomainen alueilla (régions, départements) on prefekti, jonka alaisuudessa ministeriöiden eri osastot ovat. Ranskassa on kuntia noin 36 700. Kuntien välisten liittojen (EPCI) rooli on kasvanut ja vahvistunut vuoden 2004 hallinnon hajaut-

tamislain myötä. Vuodesta 1982 lähtien toimenpanovaltaa on alueellistettu myös alue-neuvostoiden puheenjohtajille ja départementien neuvostoille.

Aluekehitys on vastikään siirtynyt sisäministeriöltä uudelle ekologian, energian, kestävä kehityksen ja aluesuunnittelun ministeriölle (Ministre de l'écologie, de l'énergie, du développement durable et de l'aménagement du territoire). Ranskan aluepolitiikan keskeinen toimija ja koordinoija on ministeriöiden välinen delegaatio DIACT (Délégation interministérielle à l'aménagement et à la compétitive des territoires, entinen DATAR). Sen tehtävänä on valmistella ja koordinoida kansallista aluekehittämisen politiikkaa ja ohjata sen toimeenpanoa (Diact 2008). DIACT toimii myös pääasiallisena alueiden kumppanina suunnitteluasiakirjojen laatimisessa ja toteuttamisessa. Vuodesta 1988 lähtien DIACT on vastannut myös EU-rahoituksen jakamisesta.

DIACT toteuttaa aluekehittämistä yhdessä FNADT:n (kansallinen aluesuunnittelu- ja kehitysrahasto) kanssa, joka rahoittaa toimenpiteitä aluepolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi. Se on osallisena myös kilpailukykykeskittymien vahvistamisessa. FNADT toteuttaa aluesuunnittelun ja kilpailukyvyntoimien komitean CIACT'in (comité interministériel à l'aménagement et à la compétitive des territoires) päätöksiä. Se myös rahoittaa suunnittelusopimuksia ja alueiden välisiä toimia.

Aluepolitiikan kohdealue on koko maa ja toimenpiteitä toteutetaan valtio-alue-sopimusten, kilpailukykykeskittymien (pôles de compétitivité) sekä laaja-alaisten aluetukien avulla. Painopiste on alueiden potentiaalinen kehittämisessä ja hyödyntämisessä koko maassa, mutta erityisiksi ongelma-alueiksi on määritelty joitakin kaupunki-, maaseutu- ja teollisuuden rakennemuutosalueita sekä vuoristoja ja rannikoita. Pääasialliset alueelliset tuet ovat investointituki PAT (Prime d'aménagement du territoire) ja paikalliset yritysverojen helpotukset.

Ranskan aluepolitiikan tärkein toteutusväline ovat valtio-alue-sopimukset (CPER), joiden tarkoituksena on koordinoida keskus- sekä aluelähtöistä politiikkaa alueilla. Sopimukset uudistettiin vuonna 2007. Nykyiset

sopimukset (26) keskittyvät entistä tarkemmin rajattuihin teemoihin sekä kansallisiin suuren mittakaavan projekteihin. Niitä rahoittavat alueet ja keskushallinto sekä jossain määrin EU-rahastot. Sopimukset laaditaan aina rajatulle kaudelle ja ne ovat yksityiskohdaisia asiakirjoja ohjelmista ja niitä toteuttavista toimenpiteistä. Sopimukset tuovat yhteen DIACT:n, ministeriöt, alueelliset prefektit sekä alueliitot (conseil régional) ja muut paikallishallinnon yksiköt. Lähes 20 ministeriötä on osallisina sopimuksissa. Sopimukset ovat merkittävä osa valtion aluekehitysbudjettia. Rahoitus kaudelle 2000–2006 oli 33,6 miljardia. Uuden ohjelmakauden myötä valtio-alue-projektisopimuksia ja rakennerahasto-ohjelmia toteutetaan toisiaan täydentävästi, perustuen kuitenkin sovitulla ajanjaksolla laadittuihin alueanalyysiin.

DIACT:n budjetti edustaa vain pientä osaa Ranskan aluekehittämiseen suunnatusta budjetista. Valtio-alue -sopimusten lisäksi keskushallinnon ja erilaisten alueyksiköiden välille on luotu myös muita kumppanuussopimuksia. Pienille ja keskisuurille kaupungeille on omia projekteja edistämään urbaania sosiaalista kehitystä ja ne on suunnattu vähäosaisille alueille kaupunkien tai kuntien tasolla. Sopimukset kehitettiin yhdentämään kaupunkimaisia (urbaaneja) kehitysalueita ja Ranskan hallinnollisia rajoja. Ne toimivat valtio-alueopimusten alla alueellisenä osana. Tämän lisäksi on olemassa oma ohjelma suurimmille kaupungeille (14 Communautés urbaines), joiden tarkoitus on tukea yhteistyötä metropolialueiden sisällä olevien alueiden kesken ja vahvistaa näin metropolien asemaa aluetalouden kehityksessä ja niiden kansainvälistä kilpailukykyä. Ranskan kilpailukykyä vahvistamaan on perustettu kilpailukykykeskittymä -järjestelmä (Pôles de Compétitivité). Järjestelmä on ollut toiminnassa vuodesta 2005 lähtien ja tällä hetkellä valittuina on yhteensä 71 keskittymää. Keskittymät on organisoitu yritysten ja tutkimus- ja korkeakoulukeskusten ympärille. Tarkoituksena on yhteistyön ja yhteisten kehitysstrategioiden avulla tuoda synergiaetuja innovatiivisille yhteistyöprojekteille. Kuusi keskittymistä on luokiteltu olevan maailmanlaajuisesti merkittäviä, kymmenen kansainvälisesti ja loput kansallisesti merkittäviä. Ohjelmaa rahoite-

taan kansallisista varoista ja sen budjetti vuosille 2006–2008 oli 1,5 miljardia euroa. Kilpailukykykeskittymät koetaan tärkeiksi aluepolitiikan ja teollisuuspolitiikan toteuttajiksi. Keskittymien kautta kehitystä voidaan edistää aluelähtöisesti alhaalta ylös, koska osantottajat määrittelevät tavoitteensa itse.

Vastaavan tyyppisiä keskuksia on määriteltä myös maaseutualueille. Niiden lukumäärä on suurempi (379) ja ne syntyvät lähinnä paikallisten esitysten pohjalta. Projektit toteutetaan julkisen sektorin ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä. Vuoden 2005 maaseudun elvyttämislaki määritteli, että maaseutua ei tule liittää ainoastaan maanviljelyyn, vaan se tulee käsittää monialaisena ympäristönä. Esityksen tavoitteena on vahvistaa maaseudun kehittämiskeinoja kuten asutuksen uudistamista ja rakentamista, yritystoiminnan luomista sekä osajien houkuttelua.

Irlanti

Viime vuosikymmenenä Irlannin talous kasvoi voimakkaasti ja kansallinen BKT ylitti EU:n keskitason, kunnes kansainvälinen taloustaantuma vuoden 2008 lopulla muutti tilannetta merkittävästi. Aluepoliittisia haasteita ovat Irlannissa suurimpien kaupunkiseutujen tuomat ongelmat, kuten talouden keskittyminen, ruuhkat ja vaikeutunut työllisyystilanne sekä etelän ja lännen perifeeriset seudut. Muut alueet ovat vielä Dubliinin seudun kehityksestä jäljessä ja jatkavat heikomman kehityksen, puutteellisen infrastruktuurin ja heikosti keskittyneiden taloudellisten toimien tuomien ongelmien parissa. Aluepolitiikan yleisinä tavoitteina on korjata nämä ongelmat.

Vuodesta 2007–2013 laadittiin kansallinen kehityssuunnitelma (National Development Plan, NDP), joka sisältää selkeät aluekehitystavoitteet. EU-rahoitusosuuksien laskiessa uudelle ohjelmakaudelle 2007–2013 NDP rahoitetaan kokonaan kansallisista varoista ja se liittyy läheisesti kansalliseen investointibudjettiin. Uudessa NDP:ssä painopisteitä ovat muun muassa infrastruktuurin puutteiden korjaus; yritysten, tieteen, teknologian ja innovaatioiden kehityksen edistäminen; kilpailukykyä ja kapasiteetin parantaminen sekä aluekehityksen integroiminen kansallisen

alueiden käytön strategian (NSS) kehyksiin sopivaksi. Aluekehitystavoitteet ovat tasapainoinen alueellinen kehitys sekä alueellisen potentiaalın maksimointi kehittämällä erityisesti alueellisia yhdyskäytäviä (gateways) ja keskuksia (hubs), jotka on määritelty NSS:ssä. Kansallinen alueiden käytön strategia laaditaan 20 vuodeksi. Rakennerrahastot ohjelmoidaan erikseen kansallisesta kehityssuunnitelmasta ja ne on kohdistettu tarkempaan kohteisiin.

Irlannin tukialueiden ja tuen kattavuus on vähentynyt huomattavasti edellisen kauteen verrattuna. Tukia voi saada pääoma-, tutkimus- ja kehitys- sekä työllisyys- ja harjoittelumäärärahojen muodossa. Tuen määrä riippuu tuotettujen työpaikkojen laadusta ja sijainnista. Ohjelmakaudelle 2007–2013 laaditussa kansallinen kehityssuunnitelmassa on suurisuuntaisia tavoitteita raskaan infrastruktuurin investointeihin. Ne on määritelty avaintekijäksi irlantilaisen talouden kilpailukyvyyn kannalta ja tärkeiksi alueellisen taloudellisen kasvun kannalta. Gateways Innovation Fundin rahoittama gateway-alueiden toimintaympäristön parantaminen on olennainen osa poliittisia toimenpiteitä perinteisen infrastruktuurin kehittämisen ohella. Yritys- ja teknologiapuistot ja yrityshautomot ovat nousseet keskeisimmiksi gateway-alueiden kehittämisessä.

Irlannin aluepolitiikan suuntaviivat määritellään keskushallinnossa ja niihin vaikuttavat edelleen rakennerrahasto-ohjelmien vaatimukset. Rakennerrahasto- ja aluepolitiikkaa on perinteisesti hoidettu hyvin keskusjohtoisesti, koska vuoteen 1999 asti koko maa oli yksi NUTS II -alue. Kaudella 2007–2013 maa on jaettu kahteen suuralueeseen (NUTS II). Kaksi NUTS II -aluekokousta jatkaa kaudella 2007–2013 hallinnoivina eliminä ja ne haluaisivat edelleen vahvistaa asemaansa. Kansallisesta kehityssuunnitelmasta johtuen päätöksenteko pysynee tulevaisuudessakin keskitettynä. Irlannissa on kuitenkin alettu kiinnittää enemmän huomiota yhteistyön ja synergian parantamiseen aluepolitiikan eri toimijoiden kesken. Kansallinen alueiden käytön strategia (spatialinen, NSS) antaa kehyksen ministeriöiden (central departments) välisen toiminnan koordinointiin. Valtiovarainministeriöllä on avainrooli

NDP:n ja EU:n rakennerrahastojen koordinoinnissa. Kansallisella tasolla ministeriöt ovat sitoutuneita noudattamaan kansallisen spatiaalisen strategian linjaa ohjelmissaan ja investointitoimissa ja tätä valvomaan ja koordinoimaan on perustettu ministeriöiden välinen komitea.

Kansallisen kehityssuunnitelman toteuttaminen on vienyt Irlannin aluepolitiikkaa kohti ohjelmaperusteista aluekehittämisestä. Aluekehittäminen on keskitetty kansallisen kehityssuunnitelman toteuttamiseen (NDP), koheesiopolitiikkarahoitukseen käyttämiseen ja kansallisen alueiden käytön suunnitelman liikkeellepanoon (NSS). Kansallinen kehityssuunnitelma tukee vahvasti kansallisen alueiden käytön suunnitelman toteuttamista, ja perustuu oletukselle, että vahvat kaupunkikeskukset ovat suoraan yhteydessä alueelliseen kasvuun ja kehitykseen ja vaikuttavat työllisyyteen, tuloihin ja elämänlaatuun. Dublinin asema kansainvälisenä yhdyskäytävänä otetaan huomioon, kuten myös muiden kahdeksan yhdyskäytävän (gateways) kehittämistarpeet. NDP:n sosiaaliseen infrastruktuuriin ja sosiaalisten ongelmien hoitoon (social inclusion) tähtäävät poliittiset toimet suunnataan vähäosaisille kaupunki-, maaseutu- ja Geacht -alueille sekä saariyhdyksunnille.

2.3 Nykytilan arviointi

Alueiden kehittämislain säännökset koskevat suunnittelujärjestelmän osalta useita eri hallinnonaloja, mutta luvussa 4 olevien rahoitusta koskevien säännösten osalta vain maakunnan liittoja ja työ- ja elinkeinoministeriötä. Tämä on aiheuttanut epäselvyyttä lain soveltamisessa. Lain rakenne on lisäksi ollut osin epälooginen, kun suunnittelujärjestelmään liittyviä säännöksiä on myös luvussa 5.

Tämä on johtanut siihen, että esimerkiksi lain lausunto- ja neuvottelumenettelyä koskevia säännöksiä ei ole aina noudatettu.

Alueiden kehittämiseen osallistuvia viranomaisia koskevia säännöksiä on paitsi alueiden kehittämislainsäädännössä, myös maakunnan yhteistyöryhmän ja rakennerrahastoneuvottelukunnan osalta rakennerrahastolainsäädännössä. Tämä on heikentänyt rakennerrahastotoiminnan ja kansallisen aluepolitiikan yhteyttä ja niiden koordinoitua. Maakunnan yhteistyöryhmien

toiminta on painottunut rakenerahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyviin kysymyksiin ja niille jo perustamisesta asti kuulunut kansallisen aluepolitiikan ja rakenerahastotoiminnan toteutuksen yhteensovittamistehtävä on jäänyt monissa maakunnassa vähälle huomiolle. Myös alueiden kehittämisen neuvottelukunnan ja rakenerahastoneuvottelukunnan erillisuus on heikentänyt kansallisen ja EU:n rakenerahastopolitiikan yhteensovittamista. Neuvottelukuntien yhdistäminen oli esillä rakenerahastolain uudistamisen yhteydessä vuoden 2007 alusta lukien, mutta jäi silloin toteuttamatta. Myös maakunnan yhteistyöryhmiä koskevien säännösten siirtämisestä alueiden kehittämislakiin on käyty keskustelua alueiden kehittämislain aikaisempien muutosten yhteydessä, mutta rakenerahastolakia ei tuolloin ole haluttu muuttaa kesken ohjelmakautta.

Alueiden kehittämisen suunnitteluun kuuluvien asiakirjojen väliset suhteet ja roolit ovat jääneet jossain määrin epäselviksi. Valtioneuvoston alueiden kehittämistä koskevan tavoitepäätöksen ohjausvaikutus suhteessa eri hallinnonalojen alueelliseen toimintaan on jäänyt tarkoitettua vähäisemmäksi, vaikka sen toteuttaminen on jatkuvan seurannan vuoksi viime vuosina parantunut. Myös hallinnonalojen aluekehittämisen suunnittelun yhteys hallinnonalan muuhun suunnitteluun ja sen ohjausvaikutus politiikkalohkojen alueelliseen toimintaan on jäänyt heikoksi. Valtioneuvoston käynnistämien erityisohjelmien osalta on koettu ongelmalliseksi niiden suhde maakuntaohjelmiin ja lisäksi useiden erilaisten ohjelmien olemassa olo on todettu monimutkaiseksi. Ongelmalliseksi on koettu EU-ohjelmien lisäksi useiden kansallisten ohjelmien olemassaolo. Vanhasen II hallituksen ohjelmassa asetettiin tavoitteeksi, että aluekehittämisen ohjelmajärjestelmää tulee yksinkertaistaa.

Maakuntaohjelman ohjausvaikutus ja vaikuttavuus valtion alueviranomaisten toimien ja rahoitukseen suuntaamiseen on jäänyt haluttua vähäisemmäksi. Samoin maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman merkitys ja ohjausvaikutus valtion varojen tasoon ja alueelliseen kohdentamiseen ei ole toteutunut ajatellulla tavalla. Synä ovat olleet erilaiset käsitykset siitä, mitä valtion

määrärahoja suunnitelmassa tulisi tarkastella sekä suunnitelman ja sitä koskevien neuvottelujen ajoitus suhteessa valtionhallinnon talousarvion ja kehysvalmisteluun. Aikaisemmin myös rakenerahastovarojen tarkastelu toteuttamissuunnitelmassa oli epäselvä ja maakunnan yhteistyöasiakirjan valmistelun aikataulu toteuttamissuunnitelman kanssa ajoitukseltaan erilainen. Rakenerahastolain uudistamisen yhteydessä aikataulutusta on yhtenäistetty ja toteuttamissuunnitelman laatimishojeistuksella on selkeytetty kansallisen ja EU-rahoituksen yhtäaikaista tarkastelua.

Alueiden kehittämislain 10 a §, joka lisättiin lakiin vuoden 2007 alussa ja koskee kansallista valtion rahoitusta, on osoittautunut lain ehkä ongelmallisimmaksi säännökseksi. Pykälän ensimmäisessä momentissa todettu määrärahojen kokoaminen on jäänyt toteuttamatta. Pykälän perusteluissa todettiin, että kokoaminen koskisi keskeisiä alueiden kehittämiseen vaikuttavia alueellisia määrärahoja, ensisijaisesti valtakunnallisesti merkityksellisiä määrärahoja ei koottaisi. Näitä valtakunnallisia hankkeita ja määrärahoja ovat esimerkiksi valtakunnan tie- ja rataverkon rakentamishankkeet, huipputeknologian kehittäminen, työvoimapolitiikka ja valtakunnalliset koulutuksen kehittämishankkeet. Siten alueen kehittämisen kannalta keskeisiä määrärahoja ei ole koottu alun perin tarkoitettulla tavalla. Kokoamistavoitteen toteuttamiseksi on sen sijaan vuosina 2008 ja 2009 pyritty saamaan kokonaiskuva alueellisesti merkittävistä valtion määrärahoista kokoamalla valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 3 kohdan mukaisesti jaettavat määrärahat käsiteltäväksi samassa valtioneuvoston yleisistunnossa.

Alueiden kehittämislain 10 a §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto voi harkintansa mukaan jättää osan jaettavasta määrärahasta käyttötarkoitukseen sitomatta, jolloin maakunnan liitto päättäisi osuuden kohdentamisesta kyseisen määrärahan käyttötarkoitukseen maakunnassa. Määrärahat käytettäisiin samoissa virastoissa kuin nytkin ja aluehallinnolle määrärahat irrottaisi ministeriö. Säännöksen tarkoittamaa menettelyä ei ole voitu toteuttaa, koska 10 a § ei riittävästi velvoita ministeriötä jättämään alueellisesti kohdentamatonta määrärahaa. Valtion talousarvion määrärahojen käyttöperusteet perus-

tuvat usein Euroopan yhteisön asettamiin velvoitteisiin tai kansalliseen lainsäädäntöön, joten niitä ei voi muuttaa alueellisessa päätöksenteossa.

Pykälän 3 momentin mukaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman valtion rahoitusta koskevasta osasta tehtäisiin maakunnan valtionrahoitusesitys kootuista ja muista aluekehitykseen vaikuttavista valtion talousarvion määrärahoista. Ministeriöt valmistelisivat oman koottuja momenteja koskevan talousarvioehdotuksensa näiden ehdotusten pohjalta. Maakunnan valtionrahoitusesitys ei olisi sitova, mutta sen asema vahvistaisi nykyisten toteuttamissuunnitelmien vaikuttavuutta valtion talousarvioon. Käytännössä toteuttamissuunnitelmissa on tarkasteltu valtion talousarviossa aluekehittämiseen osittain tai kokonaan käytettäväksi tarkoitettujen määrärahojen ohella kaikkia maakunnan kehittämisen kannalta tärkeitä määrärahoja, koska määrärahojen kokoaminen ei ole onnistunut tarkoitettulla tavalla ja tarkastelun rajoittaminen vain valtion talousarviossa erikseen merkittyihin määrärahoihin olisi rajannut toteuttamissuunnitelmien tarkastelun ulkopuolelle keskeisiä alueiden kehittämiseen vaikuttavia määrärahoja.

Toteuttamissuunnitelmia koskevia ministeriöiden ja maakuntien neuvotteluja on käyty vuosittain marras-joulukuussa vuodesta 2006 alkaen. Neuvotteluja on pidetty tarpeellisia, mutta vaikuttavuudeltaan vähäisinä valtion talousarvion laadintaan ja kehysvalmisteluun. Myös määrärahojen alueelliseen kohdentamiseen neuvottelut ovat jääneet ohjausvaikutukseltaan vähäisiksi, osittain ajoituksensa vuoksi. Puutteiden korjaamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö on siirtänyt suunnitelmien rahoitustarkastelun painopistettä toimintaja taloussuunnittelukauden tulevaa budjettivuotta myöhäisempään kauteen. Neuvotteluissa on pyritty myös keskittymään strategisesti tärkeisiin asioihin antamalla yhdelle maakunnalle mahdollisuuden esittää vain kaksi neuvotteluehdotusta. Keskushallinnon ja aluetason välisen vuorovaikutuksen lisäämisen ja informaation välittämisen näkökulmasta neuvotteluja on kuitenkin pidetty tarpeellisina ja hyvänä menettelynä.

Lain aluejakoa koskevassa 38 §:n 1 momentissa tarkoitettu alueiden määrääminen

kehitysalueiksi alueiden kehittämistä koskevien tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten, on vanhentunut. Kehitysalueterminologia ei ole käyttökelpoinen tilanteessa, jossa eri puolilla maata voi esiintyä vaikeita rakenneongelmia ja alueiden välisissä kehityseroissa voi tapahtua huomattavia-kin muutoksia suhteellisen lyhyessä ajassa. Tukialueet on mahdollista määrätä ilman kehitysalue-määrittelyä. Maakuntia pienempien alueiden yhteistyö on tarpeen esimerkiksi aluerakenteen ja yhteistoiminta-alueiden vahvistamiseksi sekä aluepoliittisten toimenpiteiden suuntaamiseksi.

Viime vuosina on valtioneuvoston päätöksillä määritelty valtion erityistoimenpiteiden kohteeksi äkillisiä rakennemuutoksia kohdanneita alueita, joilla työpaikat ovat vähentyneet merkittävästi teollisuuden tai palvelutuotannon rakennemuutoksen seurauksena. Päätökset on tehty perustuen valtioneuvoston tavoitepäätökseen alueiden kehittämisestä. Varsinaista säännösperustetta äkillisten rakennemuutosalueiden määrittämiselle ei ole ollut.

Alueiden kehittämisen rahoitusta koskevat lain luvun 4 säännökset ja lain nojalla annettu valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen rahoituksesta ovat olleet pääasialliset säännökset, jotka ohjaavat maakunnan liittoja sekä rakennerahastorahoituksessa että maakunnan kehittämisrahan käyttämisessä. Sääntösten lisäksi maakunnan liittoja on ohjeistettu ja koulutettu varojen käytössä. Säännökset ovat olleet pääosin toimivia. Niiden noudattamista on valvottu sekä rakennerahastohankkeisiin, että kansallisesti rahoitettuihin hankkeisiin tehdyillä tarkastuksilla.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi alueiden kehittämislain suunnittelua koskevia säännöksiä. Tavoitteena on vahvistaa aluekehittämisjärjestelmää ja selkeyttää alueiden kehittämisen roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa. Tavoitteena on koota aluekehittämiseen keskeisesti osallistuvia viranomaisia ja elimiä koskevat

säännökset alueiden kehittämistä koskevaan lakiin. Näin lain luonne kattavana aluekehityksen suunnittelua koskevana lakina selkeytyy. Näitä olisivat rakennerahastolakiin sisältyvät säännökset rakennerahastoneuvottelukunnasta sekä maakuntien yhteistyöryhmiä ja niiden sihteeristöä koskevat säännökset.

Nykyisen lain 4 luvussa olevat säännökset, jotka koskevat maakunnan liittoja ja työ- ja elinkeinoministeriötä niiden myöntäessä rahoitusta, esitetään erotettavaksi omaksi laikseen. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että ehdotettu laki eräistä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta koskisi eräitä työ- ja elinkeinoministeriön rakennerahastovaroilla rahoitettavia hankkeita sekä tulevien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Euroopan sosiaalirahaston varoilla osarahoitettavia kehittämishankkeita. Tarkoituksena on lisäksi selkeyttää ja täsmentää rakennerahastolain säännöksiä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Lain tavoitetta ehdotetaan muutettavaksi niin, että se vastaisi paremmin muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia ja kuvaisi paremmin lakia nimenomaisena suunnittelulakina. Tarkoituksena on luoda alueiden kehittämisen järjestelmä, joka perustuu vuoro-vaikutukseen ja verkostoitumiseen. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi erityiset alueiden kehittämisen tavoitteet lain yleisten tavoitteiden lisäksi. Alueiden kehittämisen tavoitteita ehdotetaan myös tarkennettavaksi vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä.

Esityksessä ehdotetaan yhdistettäväksi alueiden kehittämisen neuvottelukunta ja rakennerahastoneuvottelukunta. Yhdistämisen tavoitteena on lisätä kansallisen aluepolitiikan ja rakennerahastopolitiikan toimeenpanon yhteensovittamista. Samalla ehdotetaan tarkistettavan neuvottelukunnan kokoonpanoa vastaamaan laajentuneita tehtäviä ja EU:n rakennepolitiikan vaatimuksia. Maakunnan yhteistyöryhmien asemaa ehdotetaan vahvistettavan aluetason strategisena linjauksia tekävänä sekä myös kansallista aluepolitiikkaan yhteen sovittavana elimenä. Yhteistyöryhmän tehtäväksi ehdotetaan alueen kehittämisen strategisen kokonaisuuden yhteenso-

vittamista, missä ominaisuudessa sen ehdotetaan käsittelevän keskeisiä aluekehittämiseen vaikuttavia eri viranomaisten suunnitteluasiakirjoja niiden yhteensovittamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi ja vahvistettavaksi alueiden kehittämiseen kuuluvien asiakirjojen asemaa ja ohjausvaikutusta. Valtakunnallista alueiden kehittämisen tavoitteita koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä määriteltäisiin aikaisempaa tarkemmin asiakirjan sisältö. Valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet laadittaisiin tarkentamaan lain tavoitteita sekä osoittamaan alueiden kehittämisen painopisteet määrääjäksi. Lisäksi asiakirjassa nimettäisiin alueiden kehittämistavoitteita tarkentavat ja toteuttavat erityisohjelmat ja periaatepäätökset. Asiakirjassa nimettäisiin myös ne alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt, joiden tulee määritellä hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Hallinnonaloittaisen alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet alueiden alueellisesta kohdentamisesta ja rahoituksesta sisältävän asiakirjan nimenä ehdotetaan käytettäväksi aluestrategia. Aluestrategia voisi sisältyä myös hallinnonalan muuhun suunnitteluasiakirjaan, jos se katsotaan tarkoituksen mukaiseksi.

Toteuttamissuunnitelman merkittävyyttä ja ohjausvaikutusta ehdotetaan lisättävän kytkeällä sen laatiminen ja sitä koskevat neuvottelut aluehallintoviranomaisten strategista ohjausta koskeviin ohjausmenettelyihin ja tulosneuvotteluihin. Suunnitelman vaikuttavuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että siinä käsitellään aikaisemmin säädettyä laajemmin maakuntaohjelman toteuttamiseen vaikuttavaa valtion sekä kuntien rahoitusta.

Aluekehittämisen ohjelmajärjestelmää ehdotetaan yksinkertaistettavan hallitusohjelman linjauksen mukaisesti siten, että valtioneuvoston päätöksillä käynnistettäviä erityisohjelmia kootaan yhteen ja niiden nimeämistä ja tavoitteita koskevat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Aluekehittämisen ohjelmajärjestelmän seurantaa ja arviointia ehdotetaan lisäksi vahvistettavan määrittelemällä ohjelmien koskevat tavoitteet ja tunnusluvut ohjelmien laatimisen yhteydessä.

Lausunto- ja neuvottelumenettelyn käyttöä edistää myös, että nykyinen laki esitetään jaettavaksi kahteen lakiin. Tällöin lausunto- ja neuvottelumenettelyä koskeva säännös sijoituu nykyistä loogisemmaksi osaksi lain ohjelmatyötä koskevaa lukua.

Alueiden kehittämisen toimenpiteiden suuntaamiseksi käytettyihin aluejakosääntöksiin ehdotetaan muutoksia siten, että luovuttaisiin vanhentuneesta kehitysalueiden määrittelystä. Tukialueet on mahdollista määrätä ilman kehitysalue-määrittelyä. Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä määrääjäksi äkillisiksi rakennemuutos-alueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Alueiden kehittämislain 10 a § ehdotetaan poistettavaksi. Maakunnan liittojen asemaa vahvistetaan sen sijaan kasvattamalla maakunnan kehittämisrahan ohjelmiin sitomaton-ta, maakunnan liitoille jaettavaa osuutta. Lisäksi aluehallintouudistuksen yhteydessä maakunnan liitoille on tarkoitus luoda vaikutusmahdollisuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavilta osin aluehallintovirastojen varojen suuntaamiseen.

Alueiden kehittämislain rahoitusta koskeva laki on esityksessä ehdotettu erotettavaksi erilliseksi laiksi ja lakiin ehdotetaan tehtäväksi tarkennuksia. Aluehallinnon uudistuksessa Euroopan aluekehitysrahastoa koskeva päätöksenteko on ehdotettu siirtyvän lääninhallituksilta ja sosiaali- terveysministeriöltä maakunnan liitoille. Tämä edellyttää alueiden kehittämislain tukijärjestelmiä ja tuen määrää koskevien säännösten tarkistamista. Lakia tarkennettaisiin myös toimeenpanosta saatujen kokemusten perusteella. Lakiin on tarkoitus lisätä myös tukijärjestelmä ja säädöspäätös Euroopan sosiaalirahastoista rahoitettaville kehittämissankkeille sekä valtakunnallisille hankkeille vastaavat säädöstar- kennukset. Tarkoituksena on myös tarkistaa takaisinperintään liittyviä perusteita sekä tehdä eräitä toimeenpanon yhteydessä esille tulleita muutostarpeita. Tämän vuoksi lain nimeä joudutaan myös tarkistamaan.

Rakennerahastolakiin ehdotetaan samassa yhteydessä tehtäväksi muutokset, jotka joh- tuvat muun muassa alueiden kehittämislain korvaamisesta uusilla nyt ehdotetuilla laeilla,

maakunnan yhteistyöryhmää koskevien sää- dösten siirtämisestä lakiin alueiden kehittä- misestä ja valtion aluehallinnon uudistamis- ehdotuksesta (HE 59/2009 vp). Rakennera- hastoasioissa sisäasiainministeriölle ja työ- ministeriölle aikaisemmin kuuluneet tehtä- vät on siirretty vuoden 2008 alusta työ- ja elinkeinoministeriölle eräiden tehtävien siir- tämisestä työ- ja elinkeinoministeriöön an- netulla lailla (971/2007). Tehtävien siirrosta ai- heutuvat tekniset muutokset rakennerahasto- lakiin ehdotetaan tehtäväksi tässä yhteydessä. Lisäksi välittäviä toimeenpanoja sekä jäsenval- tioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevia säännöksiä esitetään selkeytettäväksi ja täsmennettäväksi lain so- veltamisen yhteydessä saatujen kokemusten perusteella.

Ulkorajayhteistyön hallinnosta annettuun lakiin (500/2008) ehdotetaan tehtäväksi sa- malla muutokset, joilla lakiin sisältyvät vii- taukset alueiden kehittämislain sääntöksiin korjataan vastaamaan nyt ehdotettavia muu- toksia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella on välillisesti vaikutuksia yri- tystoimintaan ja sen kehittämisen edellytyk- siin tehostuneen viranomaisten yhteistyön ja tarkemmin kohdennettujen toimenpiteiden ja valtion rahoituksen kautta. Ehdotuksella ei muuteta varsinaisesti alueiden kehittämiseen vaikuttavan rahoituksen kohdentamisen pe- rusteita. Viranomaisten yhteistyön vahvista- misella ja toimenpiteiden paremmalla yh- teensovittamisella voidaan välillisesti vaikut- ta positiivisesti yritysten investointeihin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä inno- vaatioihin ja samalla vahvistaa yritysten edellytyksiä kansainvälistymiseen

Ehdotus voi välillisesti parantaa kotitalouk- sien taloudellista asemaa ja työllisyyttä valti- on toimenpiteiden ja työllisyyttä tukevien toimenpiteiden vaikuttavuuden parantumisen kautta.

Ehdotuksella parannetaan valtion ja kunti- en välisiä yhteistyömenettelyjä ja tehostetaan sitä kautta julkisen rahoituksen käyttöä ja kohdentamista. Myös julkisten toimijoiden ja

yksityisen sektorin välisiä yhteistyömuotoja kehitetään. Ehdotuksella on positiivisia vaikutuksia julkisen sektorin tuottavuuteen viranomaisten yhteistyömenettelyjen kehityksessä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella ei pääsääntöisesti muuteta valtion ja kuntien välistä tehtäväjakoja. Ehdotuksella parannetaan ja tiivistetään valtion aluehallintoviranomaisten ja maakunnan liittojen yhteistyötä ja menettelytapoja, mikä vahvistaa maakunnan liittojen asemaa ja niiden vaikuttavuutta maakunnan valtion toimien kohdentamisessa. Nykyisten lääninhallitusten ja sosiaali- ja terveysministeriön toimialan Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettujen hankkeiden osalta päätöksenteko siirtyy maakunnan liitoille.

4.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotus parantaa viranomaisten yhteistyötä ja suunnittelun koordinoitua, millä voi olla luonnonvarojen käyttöä vähentäviä vaikutuksia. Suunnittelun tehostumisen kautta ehdotuksella voi olla välillisiä aluerakenteen tiivistymiseen ja liikenteen vähentymiseen liittyviä vaikutuksia. Sitä kautta ehdotuksella voi olla välillisesti positiivisia vaikutuksia päästöjen ja jätteiden määrään, laatuun ja käsittelyyn. Suunnittelun tehostumisella voidaan vaikuttaa vähentävästi myös maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon ja sen muutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja kasvillisuuteen sekä eliöihin kohdistuvia uhkia. Samoin suunnittelun tehostumisella voidaan välillisesti vaikuttaa yhdyskuntarakenteen kehittämiseen, rakennusten ja maiseman sekä kaupunkikuvan ja kulttuuriperinnön hoitamiseen positiivisesti. Ehdotuksella voidaan sitä kautta katsoa olevan välillisiä positiivisia vaikutuksia myös ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Maakuntaohjelmasta ja rakennusohjelmista tulee tehdä ympäristöarvioinnit, joilla pyritään jo ohjelmien laadintavaiheessa huomiomaan niiden elinkeinotoimintaan ja liikenteeseen kohdistuvasta toiminnasta ympäristölle aiheutuvat vaikutukset.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksella ei puututa yksittäisten kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa. Siten ehdotuksella ei ole vaikutuksia perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen. Ehdotuksella parannetaan yhdistysten ja järjestöjen mahdollisuuksia osallistua alueiden kehittämisen suunnitteluun ja sitä kautta parannetaan välillisesti kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä ja heidän elinympäristöönsä koskeviin asioihin.

Ehdotuksella ei ole suoria sosiaalisia ja terveysvaikutuksia tai vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon. Suunnittelujärjestelmässä otetaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet alueiden kehittämisen kokonaisuudessa ja pyritään turvaamaan niiden tarvitsemat palvelut. Sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen varmistamiseksi erityistä huomiota kiinnitetään molempien sukupuolten osallistumisen turvaamiseksi suunnittelujärjestelmään kuuluvien elinten toimintaan. Alueiden kehittämiseen liittyvässä ohjelmatyössä kiinnitetään lisäksi huomiota molempien sukupuolten tarpeiden ja mahdollisuuksien tarkasteluun.

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmää kehittämällä ja viranomaisten yhteistyötä tehostamalla vaikuttaa positiivisesti alueiden tuotantoon ja työllisyyteen ja sitä kautta niiden kilpailukykyyn. Tavoitteena on parantaa kehittämistyön vaikuttavuutta ja sitä kautta alueiden elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja työllisyyttä. Erityisesti aluekehittämisen tavoitteena on vaikuttaa tasoittavasti alueiden välisiin kehityseroihin.

Ehdotukselle ei ole suoraa vaikutusta aluekehitysrahoituksen ja investointirahoituksen määrään. Vuoden 2009 alussa jaettiin maakunnan liitoille sekä kansallista että EU:n rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta käytettäväksi alueelliseen kehittämistyöhön.

Kansallisena rahoituksena jaettiin maakunnan liitoille maakunnan kehittämisrahaa yhteensä 30,4 miljoonaa euroa, josta kohdistui kansallisten erityisohjelmien perusrahoitukseen yhteensä 17,9 miljoonaa euroa ja erityisohjelmiin sitomattomaan osuuteen 12,5 miljoonaa euroa. Maakunnan kehittämistä varattiin työ- ja elinkeinoministeriölle yh-

teensä 2,2 miljoonaa euroa käytettäväksi erityisohjelmien valtakunnalliseen kehittämiseen ja useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin, valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Kainuun maakunta -kuntayhtymälle jaettiin vastaaviin taroituksiin Kainuun kehittämisrahasta yhteensä 5 miljoonaa euroa.

EU:n osarahoittamien alueellinen kilpailukyky- ja työllisyys -toimenpideohjelmien Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksesta kohdistui maakuntien liittojen käyttöön, mukaan lukien Kainuun maakunta -kuntayhtymä, yhteensä 32,4 miljoonaa euroa ja valtion rahoitusosuudesta 21,1 miljoonaa euroa.

Suunnittelujärjestelmällä pyritään vaikuttamaan rahoituksen kohdentamiseen erityisesti heikoimmin kehittyneille alueille niiden kilpailukyyn kehittämiseksi ja sitä kautta parantamaan niillä toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Samoin suunnittelujärjestelmällä pyritään turvaamaan palvelut erityisesti heikoimmin kehittyneillä alueilla sekä harvaan asutuilla maaseudulla ja saaristossa. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on turvata tietopalvelujen saatavuus erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 15.8.2008 työryhmän valmistelevaan alueiden kehittämislain uudistamista. Työryhmässä ovat edustettuina keskeiset alueiden kehittämiseen vaikuttavat ministeriöt, maakunnan liitot ja työvoima- ja elinkeinokeskusten edustajat suuralueittain sekä edustajat työ- ja elinkeinoministeriön konserniohjausyksiköstä ja alueiden kehittämissyksiköstä. Työryhmän toimeksianto täydennettiin 14.4.2009 siten, että tehtäväksi tuli myös valmistella rakennerahastolakiin tarvittavat muutokset. Samalla tarkistettiin työryhmän kokoonpanoa ja jatkettiin sen määräaika 30.11.2009 saakka. Valmistelun aikana järjestettiin kaksi kuulemistilaisuutta 23.10.2008 ja 13.2.2009, joihin kutsuttiin keskeiset järjestöt sekä ne ministeriöt, jotka eivät ole mukana työryh-

mässä. Saamelaiskäräjät osallistui molempiin kuulemistilaisuuksiin ja sen kanssa käytiin myös saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut työ- ja elinkeinoministeriössä 7.4.2009.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnos hallituksen esityksestä lähetettiin lausunnonle 2.6.2009. Lausuntoaika päättyi 25.6.2009. Lausuntoja saatiin yhteensä 69 kappaletta.

Lausunnon antoivat seuraavat maakunnan liitot: Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Hämeen, Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Satakuntaliitto, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen liitot sekä Kainuun maakunta -kuntayhtymä. Ministeriöistä lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö sekä lisäksi valtiovarain controller -toiminto. Työ- ja elinkeinoministeriön sisäisen lausunnon antoivat konserniohjausyksikkö, työelämä- ja markkinaosasto ja konsernipalvelujen kehittämisskeskus. Järjestöistä lausunnon antoivat Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Suomen Yrittäjät. Lisäksi Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry antoivat yhteisen lausunnon. Lausunnon antoivat myös Merenkululaitos, Ratahallintokeskus, Saamelaiskäräjät, Tiehallinto sekä Oulun ja Turun tiepiirit, Valtiontalouden tarkastusvirasto, TE-keskukset yhteisen lausunnon, Saaristoasiain neuvottelukunta sekä sen lausuntoon yhtyen Kuopion ja Naantalin kaupungit ja Sulkavan kunta. Lääninhallituksista lausunnon antoivat Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Oulun ja Lapin lääninhallitusten sivistysosastot sekä Itä-Suomen lääninhallitus. Alueellisista ympäristökeskuksista lausunnon antoivat Etelä-Savon, Hämeen, Keski-Suomen, Lapin, Lou-

nais-Suomen, Länsi-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ympäristökeskukset. Lisäksi lausunnon antoi Ahvenanmaan maakuntahallitus. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura lähetti kannanoton koskien lausunnolla olevaa ehdotusta sekä valtion aluehallinnon uudistamista koskevaa hallituksen esitystä (59/2009 vp).

Esityksen lähtökohtia pidettiin lausunnoissa oikeina ja tavoitteita yleensä ottaen oikeasuuntaisina. Lausuntojen mukaan esitys kokoa aikaisempaa selkeämmäksi kokonaisuudeksi eri hallinnonaloja ja viranomaisia sekä niiden tehtäviä. Useassa lausunnossa todetaan kuitenkin, että toimijoita ja erilaisia asiakirjoja on liikaa. Alueiden kehittämisen neuvottelukunnan ja rakennerahastoneuvottelukunnan yhdistämistä pidettiin lausunnoissa hyvänä ratkaisuna. Voimassa olevan alueiden kehittämislain jakamista kahdeksi erilliseksi laiksi pidettiin pääosin hyvänä ja toimivuutta parantavana ratkaisuna. Lääninhallitukset katsoivat, että erillinen laki eräistä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta painottaa liikaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaa. Monet lausunnonantajista totesivat hämmennystä herättävän, että eduskunta jo parhailaan käsittelee eräitä alueiden kehittämislain muutoksia aluehallinnon uudistamisesta annetun hallituksen esityksen yhteydessä. Useat maakunnan liitot ottivat lausunnoissaan kantaa myös aluehallintouudistusta koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvään maakuntien yhteistoiminta-alueiden muodostamiseen. Kaikki maakunnat eivät pitäneet esityksen mukaisten toimielinten perustamista tarkoituksenmukaisena, koska se merkitsi uuden hallintotason muodostamista. Sen sijaan maakuntien vapaaehtoiseen ja asianlaadun mukaan tarpeellisella aluejaolla tapahtuva yhteistyötä pidetään tärkeänä. Osa liitoista piti tähän lakiehdotukseen sisältyvää 16 §:n mukaista menettelyä riittävänä. Maakunnan liitot katsovat melko yksimielisesti, että esitykseen sisältyvä alueiden kehittämislain 10 a §:n poistaminen ei ole perusteltu ja pykälä tulisi säilyttää. Liitot esittävät, että maakunnan kehittämisrahaan on saatava korotus

pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelman mukaisesti. Työ- ja elinkeinoministeriön käyttämän maakunnan kehittämisrahan osalta osa maakunnan liitoista toteaa, että ministeriön käyttämän osan tulisi olla erittäin pieni, ja että paras ratkaisu olisi, että työ- ja elinkeinoministeriölle osoitettaisiin valtion talousarviossa oma, erillinen kehittämisraha. Maakunnan liittojen tehtäviin toivottiin tarkennusta maakunnan liittojen osallistumiseen valtion aluehallinnon strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen menettelyihin. Ehdotuksesta erityisen toimielimen perustamiseksi maakunnan liittoihin kielellisten palvelujen kehittämistä varten jotkin liitot totesivat, että sellainen on tarpeeton, koska kieliin vaatimuksia noudatetaan muutoinkin. Maakunnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten siirtämistä rakennerahastolaista kansallista alueiden kehittämisjärjestelmää koskevaan lakiesitykseen ja sen strategisen roolin vahvistamista pidettiin hyvänä ratkaisuna. Ehdotettu seutukuntajaon korvaaminen maakuntaohjelmissa tarvittaessa tehtävällä jaolla kuntien yhteistyöalueisiin sai kannatusta sillä varauksella, että riittävä ylikunnallisen tiedon hankinta voidaan turvata. Ehdotusta luopua kehitysalue-termin käytöstä kannatettiin. Äkillisten rakennemuutosalueiden määrittelyssä pidettiin työssäkäyntialuetta yhtä kuntaa parempana tarkastelutasona. Saariostaasiain neuvottelukunta ja Varsinais-Suomen liitto esittivät lausunnoissaan, että esityksen 31 § muutettaisiin nykyisen alueiden kehittämislain 38 §:n 4 momentin mukaiseksi. Kuopion ja Naantalin kaupungit sekä Sulkavan kunta ilmoittivat yhtyvän saariostaasiain neuvottelukunnan lausuntoon.

Rahoitusta koskevaan esitykseen laiksi eräksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamiseksi tehtiin useita huomioita lain soveltamisalaa koskien. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota lääninhallituksilta maakunnan liitoille siirtyvän rakennerahastotoiminnan osalta siihen, että keskushallinnolla tulee olla riittävä ohjaustoimivalta. Ehdotettu oikeus tuen siirtämiseen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten oli lausunnonantajien mielestä kannatettava.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus antoi eduskunnalle 24.4.2009 esityksen aluehallinnon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 59/2009). Esitys sisälsi myös ehdotuksen alueiden kehittämislakiin tehtäviksi muutoksiksi. Muutosesitykset koskivat voimassa olevan alueiden kehittämislain 7 §:n maakunnan liittojen tehtäviä, perustettavaksi ehdotettuja maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueita ja niiden puitteissa hoidettavia tehtäviä, päätöksenteon järjestämistä yhteistoiminta-alueilla, yhteistoimintaelintä ja sen valitsemista, yhteistoiminnasta sopimista ja siihen velvoittamista, maakunta-

ohjelmien vaikuttavuuden lisäämistä alueiden kehittämisessä sekä muutoksenhakua yhteistoimintaelimen päätöksiin. Ehdotukset muutettaviksi pykäliksi ja perusteluiksi on nyt otettu mukaan tähän hallituksen esitykseen, koska voimassa oleva alueiden kehittämislaki ehdotetaan kumottavaksi. Alueiden kehittämislakia koskevat pykälät ja niiden yksityiskohtaiset perustelut on otettu mukaan tähän esitykseen sen mukaisina kuin hallitus on antanut ne eduskunnalle 24.4.2009 (HE 59/2009).

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki alueiden kehittämisestä****1 luku. Yleiset säännökset**

1 §. Tavoite. Pykälässä määriteltäisiin lain tavoite. Tavoitetta ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia ja kuvaamaan paremmin lakia nimenomaisena suunnittelulakina. Pykälän ensimmäisessä lauseessa määritellyn tavoitteen mukaan on tarkoitus luoda alueiden kehittämisen järjestelmä, joka perustuu vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen. Ehdotettavassa laissa kuvataan alueiden kehittämiseen osallistuvat viranomaiset sekä keskushallinto- että aluetasolla sekä näiden tehtävät. Tehtäviä hoidetaan vuorovaikutuksessa viranomaisten sekä muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Verkostoituminen voi olla eri toimijoiden välistä strategista yhteistyötä sekä eri alueiden toimijoiden välistä tiedon ja kokemusten vaihtoa, joka tapahtuu vapaamuotoisesti ja kunkin osapuolen lähtökohdista käsin, tai julkista rahoitusta saava verkostohanke, jolloin verkoston toiminta on melko tarkoin säänneltyä. Verkostoissa eri toimijoiden välinen vuorovaikutus edistää mahdollisuuksia reagoida nopeasti yhteiskunnallisissa muutostilanteissa. Yhä useammin alueiden kehittämiseen liittyvät päätökset syntyvät verkostoissa, joihin kuuluu yrityksiä, kuntia, viranomaisia, järjestöjä sekä tutkimus- ja koulutuslaitoksia. Alueiden ja eri osaamisalojen verkostoituminen on merkittävä tekijä sekä kansallisessa että kansainvälisessä kilpailussa. Tässä laissa on tarkoitus säätää verkostoissa toimivien viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävistä erilaisten tavoitteiden ja ohjelmien valmistelussa ja yhteensovittamisessa. Vastuu alueiden kehittämisestä olisi edelleen kunnilla ja valtiolla.

Pykälän toisessa lauseessa kuvataan alueiden kehittämisen yleisiä tavoitteita. Toimiva alueiden kehittämisjärjestelmä mahdollistaa

laajalti eri tahojen vaikutusmahdollisuuden ja tehokkaan voimavarojen käytön. Toimiva järjestelmä parantaa edellytyksiä alueiden tasapainoiselle kehitymiselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalla hyvinvoinnilla ja taloudellisella kasvulla. Alueiden tasapainoisen kehittämisen tarkoituksena on luoda eri alueiden edellytykset huomioiden mahdollisuudet alueen elinkeinojen ja väestörakenteen tasapainoiselle kehitymiselle. Taloudellinen kasvu on ollut keskeinen tekijä Suomen kehittämisessä nykyaikaiseksi hyvinvointivaltioksi. Taloudelliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat erityisesti väestön koulutustaso sekä yrityksiin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvät investoinnit. Taloudellinen kasvu edistää parhaiten työllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia. Alueiden kehittämisen tavoitteiden ja niitä toteuttavien toimenpiteiden tulee perustua kestäväan kehitykseen. Kestävän kehityksen periaate sisältää luonnonvarojen kestäväan käytön ja ympäristön suojelun lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden säilymisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväan kehityksen ulottuvuuden. Ympäristön kestävyuden kannalta alueiden kehittämisessä on jatkossa erityisen tärkeää vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin siten, että sekä hillitään ilmastonmuutosta että varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja muihin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Sosiaalisesti kestävä kehitys liittyy muun ohella yhteiskunnallisesti oikeudenmukaisen kehityksen ja terveydellisten olojen edistämiseen, jotka lisäävät myös osaltaan hyvinvointia.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan ehdotettua lakia sovellettaisiin alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamiseen ja seurantaan. Tältä osin ei soveltamisalaa ehdoteta muutettavaksi. Ohjelmilla tarkoitetaan sekä kansallisia alueiden kehittämisohjelmia että Euroopan yhteisön alueellisia rakennerahasto-ohjelmia. Pykälässä eh-

dotetaan lisäksi, että lakia sovellettaisiin ohjelmien ja suunnitelmien toimeenpanoon. Lähtökohtaisesti kukin hallinnonala vastaa itse ohjelman toteutuksesta siltä osin, kuin ohjelmassa edellytetään käytettäväksi kyseiselle hallinnonalalle valtion talousarviossa osoitettuja määrärahoja. Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan, että Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavien ohjelmien toimeenpanoon ja rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnista säädetään erikseen. Rakennerahastolaissa (1401/2006) on säännökset rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista ja toimeenpanon yhteensovittamisesta. Rakennerahastolaki ei koske Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavia alueellisen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen eikä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmien valmistelua ja hyväksymistä, näistä säädetään alueiden kehittämislaisissa. Lisäksi pykälässä on viittaus muuhun lainsäädäntöön, jolla tarkoitetaan erityisesti lakia ulkorajatyön hallinnoinnista (500/2008), jota sovelletaan eurooppalaisesta naapurisuuden ja kumppanuuden välineestä osarahoitettaviin Euroopan yhteisön ulkorajat ylittävän yhteistyön toimintaohjelmiin. Siltä osin kuin ohjelmien ja suunnitelmien toimeenpanolla tarkoitetaan tuen myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä niistä ehdotetaan säädettäväksi erillisessä rahoitusta koskevassa laissa.

Lain soveltaminen Ahvenanmaalla määräytyy Ahvenanmaa itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Lakiehdotuksen mukaiset ohjelmat koskevat aloja, joissa lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaan maakunnalle. Tältä osin ehdotettu laki ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa. Toisaalta valtakunnan lakia sovelletaan asioissa, joissa lainsäädäntövalta itsehallinnon mukaan kuuluu valtakunnalle. Mahdollisiin valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluviin ohjelmiin lakia sen sijaan sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa. Jos tällaisiin ohjelmiin liittyviä hallintotehtäviä halutaan antaa maakunnan itsehallintoviranomaisille, tehtävien siirrosta maakunnan viranomaisille tulisi säätää itse-

hallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella.

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sellaisia lain kannalta keskeisiä käsitteitä, joita ei asianomaisessa pykälässä määritellä. Pykälän 1 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntajakolain mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita. Määritelmä vastaa alueiden kehittämislain 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista määritelmää. Valtion aluehallintoviranomaisilla tarkoitettaisiin tulevien aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueita, jotka perustuvat pääosin maakuntajakoon. Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin ohjelmat, jotka ovat alueellisia rakennerahasto-ohjelmia. Näitä ovat Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavat alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta koskevat toimenpideohjelmat sekä teknisen avun toimenpiteet. Pykälän 3 kohdan mukaan rakennerahastovaroilla tarkoitetaan Euroopan yhteisön komission Euroopan yhteisön talousarviosta Suomeen myöntämiä rakennerahastojen varoja.

4 §. Alueiden kehittämisen tavoitteet. Pykälässä määriteltäisiin alueiden kehittämisen tavoitteet. Lakiehdotuksen 1 pykälään sisältyvää lain yleistä tavoitetta täydentäisivät tässä pykälässä ehdotetut alueiden kehittämisen tavoitteet. Pykälän 1 kohdassa alueiden kehittämisen tavoitteeksi ehdotetaan alueiden kansallisen ja kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistamista. Suomen kansantalous ja yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä, jossa maan eri alueiden ja niillä toimivien yritysten kilpailukyvyllä on entistä suurempi merkitys. Alueiden kilpailukykytekijöitä ovat muun muassa tuottavuus, inhimillinen pääoma, innovatiivisuus sekä alueen saavutettavuus. Pykälän 2 kohdassa tavoitteeksi ehdotetaan taloudellisen tasapainon ja elinkeinotoiminnan kehityksen edistämistä, joilla tarkoitettaisiin talouden, työllisyyden ja yritystoiminnan vakaata kehitystä. Pykälän 3 kohdan mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena olisi kestävän työllisyyden edistäminen, jolla tarkoitettaisiin työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon vakauttamista. Pykälän 4 kohdassa tavoitteeksi ehdotetaan alueiden sisäisten ja välisten kehittyneisyserojen vä-

hentämistä sekä niiden omien vahvuuksien ja erikoistumisen parantamista. Alueet ovat erilaisia ja tuloksekkainta alueen kehittämistä on tunnistaa kunkin alueen omat vahvuudet ja vahvuusalueisiin perustuva erikoistuminen. Alueilla on jo lähtökohtaisesti eri osaamisalueita ja kilpailukykytekijöitä arvioitaessa alueita kansallisesti tai kansainvälisesti. Alueen erikoistuessa sellaiseen osaamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen, johon sillä on aiemman elinkeinorakenteen tai osaamiskeskittymän perusteella kasvupohjaa, se vahvistaa kilpailukykyään. Kehittyneisyserojen vähentämistä tavoittelevia toimenpiteitä voisivat olla alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaaminen. Alueiden infrastruktuurin avulla luodaan suotuisa ympäristö yritystoiminnalle ja infrastruktuurissa tulisikin ottaa huomioon alueen yhdyskuntarakenteen ja sen vaatimukset. Keskeisenä keinona kehittyneisyserojen pienentämiseen olisivat yritystoiminnan kehittäminen, osaamisen parantaminen sekä alueellinen yhteistyö. Tavoite kehittyneisyserojen vähentämiseen korostuu erityisesti alueilla, jotka ovat jäämässä tai jääneet jälkeen muun maan kehityksestä. Näillä alueilla vaikeimpia ongelmia ovat työttömyys ja sosiaalinen syrjäytyminen.

Pykälän 5 kohdan mukaisena tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia ja osaamista sekä alueiden kulttuuria. Suomen menestymisen keskeisenä tekijänä on ollut panostaminen väestön koulutukseen ja osaamiseen eri aloilla. Suomen syrjäisestä sijainnista ja pääomien vähäisyydestä johtuen väestön osaamisen edistämistä ehdotetaan edelleen keskeiseksi painopisteeksi alueiden kehittämistyössä. Koulutuksen ja kulttuurin merkitys Suomen kilpailukyvyyn ja väestön osaamistason nostamiseksi nähdään entistä tärkeämpänä ja muuttuvassa ympäristössä elinikäinen oppiminen korostuu. Alueen asukkaiden ja työelämän entistä nopeammin muuttuvat tarpeet asettavat koulutuksen joustavuudelle suuria haasteita. Syrjäytyminen on usein vakava ongelma. Syrjäytymisestä aiheutuvat kustannukset yhteiskunnalle ovat merkittäviä. On laskettu, että nuorena pysyvästi syrjäytyneen henkilön yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset ovat noin miljoona

euroa ennen kuin kyseinen henkilö täyttää 60 vuotta. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä erityisesti koulutukseen, työllisyyteen, sosiaali- ja terveyspolitiikkaan sekä vapaa-aikaan liittyvillä toimenpiteillä. Kulttuuri on myös keskeinen tekijä alueiden kehittämisen, yritystoiminnan, vetovoimaisuuden ja viihtyvyyden kannalta. Kulttuuri on noussut luovan talouden osana merkittäväksi alueellisessa innovaatiopolitiikassa.

Pykälän 6 kohdassa alueiden kehittämisen tavoitteeksi ehdotetaan elinympäristön laadun ja kestäväen alue- ja yhdyskuntarakenteen parantamista. Elinympäristön laadulla tarkoitettaisiin paitsi asukkaiden hyvään asumiseen ja viihtymiseen liittyviä tekijöitä myös alueen vetovoimaa yritysten sijoittumiselle, mikä osaltaan parantaa alueen kilpailukykyä. Kestäväen yhdyskuntarakenteen kannalta olennaista on kaupunkiseutujen ja taajamien yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja toimivuuden parantaminen, taloudellisuus, ja ympäristökuormituksen vähentäminen. Kestävällä aluerakenteella tarkoitettaisiin vahvaan kaupunkiverkkoon pohjautuvaa monikeskuksesta rakennetta ja sitä että maakuntien sisällä kaupunkiseudut ja taajamat muodostaisivat aluerakenteen perustan. Myös maaseutu on osa kestävää aluerakennetta, sen merkitys ilmastomuutoksen ja muissa elinympäristön laadun parantamiseen vaikuttavissa toimenpiteissä on merkittävä. Käytännössä maankäytön suunnittelu ja alueiden kehittämisen suunnittelu muodostaisivat kokonaisuuden, joka edistäisi kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta ja vähentäisi ilmastomuutoksen aiheuttamia ongelmia.

5 §. Vastuu alueiden kehittämisestä. Pykälässä määriteltäisiin valtion ja kuntien aluekehittämisvastuu. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain säännöstä. Alueiden kehittämisvastuu jakautuisi valtion ja kuntien kesken sen mukaan kuin tässä ehdotettavassa laissa tarkemmin säädetään. Lisäksi 2 momentissa ehdotetaan, että maakuntien alueella alueiden kehittämisvastuuta hoitaisi aluekehittämisviranomaisena toimiva maakunnan liitto. Maakunnan liitolla olisi kuten nykyisinkin päävastuu alueiden kehittämisestä aluetasolla. Maakunnan liitto vastaa siten edelleen maakunnan kehittämisen tavoitteista ja linjauksista hyväksyessään maakuntasuun-

nitelman, maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman.

Maakunnan liitto on oikeudelliselta muoltaan kuntayhtymä, johon kuulumisen on maakunnan alueella oleville kunnille pakollista. Maakunnan liiton tehtävät määriteltäisiin ehdotetun lain 10 §:ssä.

6 §. Alueiden kehittämisen suunnittelu. Pykälä sisältäisi alueiden kehittämisen suunnittelun yleisen kuvauksen. Pykälän sisältö vastaa nykyisen lain säännöstä. Pykälä on luonteeltaan informatiivinen, ja tarkempi kuvaus kustakin suunnittelujärjestelmän osasta olisi myöhemmin laissa asianomaisessa pykälässä. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnassa laadittaisiin maakuntasuunnitelma, joka osoittaisi pitkän aikavälin alueellisen kehityksen tavoitetilan, sekä maakunnan kehittämisen lähivuosien tavoitteet sisältävä maakuntaohjelma. Maakuntasuunnitelmasta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 25 §:ssä. Maakuntasuunnitelman sisällöstä ei ole annettu tarkempia säännöksiä. Maakuntasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaiset valtakunnalliset alueiden käyttöä koskevat tavoitteet ja tämän lakiesityksen 22 §:n mukaiset valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet. Ympäristöministeriön asettama maakuntasuunnitelmatyöryhmä antoi maakunnan liitoille vuonna 2001 suosituksen maakuntasuunnitelmasta (Suomen ympäristö 514/2001) ja sen laatimisesta. Maakuntasuunnitelman asiasisältö määräytyy maakunnan omista kehittämistarpeista ja erityisoloista. Tarkoituksena on, että maakuntasuunnitelma antaa riittävät perusteet ja tavoitteet maakuntakaavan ja maakuntaohjelman laatimiselle ja niiden ajantasaisuuden arvioinnille samoin kuin eri hallinnonalojen toiminnan suuntaamiselle. Maakuntasuunnitelman aikaväliksi työryhmä suosittaa 20–30 vuotta ja sen tarkastelun aluetasona on ensisijaisesti maakunnan alue kokonaisuudessaan. Maakuntasuunnitelma on strategisen tason suunnitelma, jossa työryhmän suosituksen mukaan olisi suunnitelman tarkoitus ja rajaukset, nykytilanne ja kehitysnäkymät, tavoitetila ja kehittämislinjaukset. Lisäksi suunnitelman tulisi sisältää vaikutusarvioinnit sekä kuvaus vaikutusten seurantamenetelmästä indikaattoreineen. Maakuntaohjelmassa esi-

tetään maakunnan kehittämisen tavoitteet ja Euroopan yhteisön alueelliset rakennerahasto-ohjelmat laaditaan toteuttamaan Euroopan yhteisön lainsäädännössä ohjelmille asetettuja tavoitteita.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista, joiden toteuttamiseksi valtioneuvosto voi hyväksyä erityisohjelmia ja periaatepäätöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määrittelisivät hallinnonalalleen alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet osana ministeriön hallinnonalan suunnittelua. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määriteltäisiin osana valtioneuvoston päätöstä valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista. Tämä olisi muutos nykyiseen käytäntöön, jossa valtioneuvosto on erikseen päättänyt ministeriöistä, jotka on määrätty suunnittelemaan toimintaansa alueellisesti.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaa lakia vastaava säännös siitä, että tässä laissa mainittuja suunnitelmia ja ohjelmia voidaan toteuttaa valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen ja myönnettyjen valtuuksien rajoissa. Kukin hallinnonala myöntää rahoitusta ohjelmille soveltamansa tukijärjestelmän ja lainsäädännön mukaisesti.

2 luku Viranomaiset ja toimielimet

7 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmässä. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden valmistelusta yhteistyössä ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Alueiden kehittämistavoitteista säädettäisiin tarkemmin lakiehdotuksen 22 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriö aluekehittämisestä vastuussa olevana ministeriönä vastaisi viranomaisten tämän lain mukaisten tehtävien yhteensovittamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös maakuntaohjelmien ja

muiden lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien eli erityisohjelmien ja alueellisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa, ottaen huomioon. Muilla ministeriöillä tarkoitettaisiin niitä ministeriöitä, joilla on alueiden kehittämiseen vaikuttavia toimenpiteitä ja rahoitusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta antaa ohjeita maakunnan liitoille. Ohjeet olisivat teknisluonteisia, joilla tarkennettaisiin tässä laissa tai sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä. Oikeudesta antaa ohjeita maakunnan liitoille olisi syytä selkeyden vuoksi säätää laissa, koska maakunnan liitot eivät kuulu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan, vaan ovat kuntayhtymiä.

8 §. Alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunnasta. Voimassa olevan alueiden kehittämislain 8 a §:ssä säädetään alueiden kehittämisen neuvottelukunnasta. Alueiden kehittämisen neuvottelukunnan tehtäviin kuuluu voimassa olevan alueiden kehittämislain 10 a §:n mukaisen alueiden kehittämisen kansallisen valtion rahoitusosuuden yhteensovittamistehtäviä, määrärahojen alueellisen jaon käsittely ja niiden seuranta. Alueiden kehittämisen neuvottelukunnan tehtäviä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan lisäksi rakennerahastolain 16 §:n mukaisen rakennerahastoneuvottelukunnan tehtäviä ja samalla neuvottelukunnan nimeä muutettaisiin niin, että se paremmin vastaisi laajentuneita tehtäviä. Pykälän 1 momentin mukaan uuden alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä olisi alueiden kehittämistä ja sitä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen, ennakointi, seuranta ja arviointi. Neuvottelukunta olisi elin, joka kattavasti käsittelee alueiden kehittämiseen liittyviä asioita keskushallintotasolla, seuraisi ohjelmien tuloksellisuutta, arvioisi niiden vaikutuksia ja raportoi ohjelmien edistymisestä työ- ja elinkeinoministeriölle. Työ- ja elinkeinoministeriö raportoi neuvottelukunnan työstä valtio-

neuvostolle aluekehittämistä käsittelevän ministerityöryhmän kautta.

Pykälän 2 momentin mukaan alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunta voisi tehdä ehdotuksia yhteensovituksen ja vaikuttavuuden parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriölle sekä rakennerahastolain 7 §:n ja 27 §:n mukaisille hallintoviranomaisille ja 25 §:n mukaisille seurantakomiteoille.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan asettamisesta. Neuvottelukunnan asettaisi ja sen puheenjohtajan määräisi valtioneuvosto. Jäsenistön muutokset tekisi työ- ja elinkeinoministeriö, mikä yksittäisten suhteellisen usein tapahtuvien jäsenmuutosten kannalta olisi joustava menettely. Pykälän 4 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

9 §. Yhteistyöryhmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset yhteistyöryhmistä, joista säädetään voimassa olevan lain 17 §:ssä. Pykälää ehdotetaan osittain muutettavaksi. Pykälässä ehdotetaan, että tässä laissa tarkoitettujen erityisohjelmien, periaatepäätösten ja muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuusien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista sekä ennakointia, seurantaa ja arviointia varten voidaan asettaa yhteistyöryhmiä. Tarkoituksena on, että yhteistyöryhmä toimisi sen ministeriön yhteydessä, jonka toimialaan ohjelma tai muu aluekehityksen kannalta merkittävä kokonaisuus kuuluu. Voimassa olevan 17 §:n säännös koskee vain erityisohjelmia varten asetettuja yhteistyöryhmiä. Lisäksi muun muassa kaupunki- tai maaseutupoliittikkaa varten on syytä asettaa yhteistyöryhmät. Pykälän 1 momentti sisältäisi lisäksi säännökset yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja sen nimeämisestä. Yhteistyöryhmien jäsenet nimitettäisiin ministeriöistä ja sellaisista oikeushenkilöistä, joilla olisi huomattava merkitys alueiden kehittämässä. Yhteistyöryhmän tulisi koostua tehtävän edellyttämistä rahoittajien ja muiden asiassa vastuullisten tahojen edustajista. Kokoonpanon tulisi taata riittävän laaja asiantuntemus yhteistyöryhmälle asetettujen tehtävien hoitamiseen. Valtioneuvosto asettaisi yhteistyöryhmät ja nimittäisi niiden puheen-

johtajat. Työ- ja elinkeinoministeriö tekisi jäsenistön muutokset, mikä yksittäisten suhteellisen usein tapahtuvien jäsenmuutosten kannalta olisi joustava menettely.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä sekä säätää niiden toimikaudesta ja työskentelytavoista.

10 §. Maakunnan liiton tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin maakunnan liittojen alueiden kehittämiseen liittyvät tehtävät. Voimassa olevassa alueiden kehittämissäissä maakunnan liittojen tehtävistä säädetään lain 7 §:ssä. Lakiehdotuksessa pykälän 1 momentin 1 kohta vastaa voimassa olevan lain säännöstä. Säännöksen mukaan maakunnan liitto vastaisi maakunnan yleisestä kehittämisestä yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa. Pykälän 2 kohdan mukaan maakunnan liitto vastaa maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaisen maakuntasuunnitelman sekä maakunnan suunnitteluun kuuluvan maakuntaohjelman laatimisesta ja hyväksymisestä.

Nykyisen lain 7 §:n 3 kohdan säännös, joka koskee toteuttamissuunnitelmaan sisältyvää valtion rahoitusta koskevaa maakunnan esitystä, esitetään poistettavaksi. Toteuttamissuunnitelma valmisteltaisiin edelleen laajassa yhteistyössä valtion aluehallintoviranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman rahoittamiseen osallistuvien tahojen kanssa. Rahoittajatahojen lisäksi toteuttamissuunnitelman laatimiseen voisi osallistua maakuntaohjelman saamelais-, saaristo- tai maaseutuosion toteuttamisen kannalta tarpeellisia tahoja. Tällaisena voidaan pitää saamelaisosion osalta Lapin maakunnassa saamelaiskäräjiä. Maakunnan liitto hyväksyisi edelleen toteuttamissuunnitelman ja neuvottelisen toteuttamiseen liittyvien toimenpiteiden ja määrärahojen kohdentamisesta kattavasti sen toimeenpanoon osallistuvien aluehallintoviranomaisten tulosohtausmenettelyn ja muiden tahojen vastaavien menettelyjen yhteydessä.

Maakunnan liitto osallistuisi valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun aluekehityksen tavoitteiden huomioon ottamiseksi. Sillä tarkoitettaisiin maakunnan liittojen osallistumista edellä kohdassa 3 tarkoitettujen valtion viranomaisten ja muiden

tahojen tulossopimusten sekä muiden suunnitelmien valmisteluun sekä niihin sisältyvien toimenpiteiden ja määrärahojen kohdentamista koskeviin neuvotteluihin. Maakunnan liiton tehtävä maakuntansa aluekehittämissäviranomaisena on sekä oman maakuntansa osalta, että yhteistyössä muiden maakuntien kanssa, tuoda maakuntien näkemykset valtion aluehallintoviranomaisten strategioihin kaikilla asia- ja aluejaoilla.

Pykälän 5 kohtaan ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Euroopan yhteisön alueellisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien maakunnan alueen ehdotusten laatimisesta vastaa maakunnan liitto.

Pykälän 6 kohdassa maakunnan liitoille esitetään uusi tehtävä. Maakunnan liitto vastaisi alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoinnin yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustarpeiden valmistelusta osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua, alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteensovittamisesta lukuun ottamatta pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa sekä alueellisten laaja-alaisten luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnitelmien laatimisen yhteensovittamisesta. Kysymys on yhteensovittamistehtävästä, jolla tarkoitettaisiin suunnitteluprosessin käynnistämistä ja siihen liittyvän yhteistyön johtamista sekä suunnittelun yhteensovittamista maakunnan suunnittelun kanssa.

Maakunnan liiton tulee sovittaa yhteen alueen kehityksen ja maakunnan kannalta keskeiset intressit maakunnan strategisten tavoitteiden mukaisesti mahdollisimman hyvin. Nämä asiat vaativat vahvaa kytkentää maankäytön suunnitteluun. Tässä kokonaisuudessa tapahtuu jatkuvasti muutoksia niin fyysisessä kuin hallinnollisessakin ympäristössä. Tällä hetkellä maakunnan liiton koordinaation piiriin kuuluisivat ainakin alueellinen ympäristöohjelma, alueelliset kulttuuriperintöohjelmat ja alueelliset ympäristötietoisuus- ja ympäristökasvatussuunnitelmat. Muista kuin edellä todetuista suunnitelmista sovitaan erikseen yhteistyössä maakunnan liittojen ja hallinnonalan kesken.

Tiepiirit ja jatkossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toteuttavat alueellaan pieniä liikenneinvestointeja perustienpidon

alueellisiin investointeihin osoitetusta määrärahasta. Nämä päätökset valmistellaan ja päätetään yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa vakiintuneesti.

Pykälän 7 kohdan mukaisesti maakunnan liitto laatii kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyksen.

Pykälän 8 kohdassa ehdotetaan, että maakunnan liitto asettaisi alueelliset taidetoimikunnat ja liikuntaneuvostot.

Pykälän 9 kohdan mukaan maakunnan liitto edistäisi julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan.

Pykälän 10 kohdan mukaan maakunnan liitto edistää kuntien ja maakuntien välistä yhteistyötä. Kuntien välisen yhteistyön lisäksi yhä tärkeämmäksi on tullut kuntayhtymien, kuten maakunnan liittojen välinen yhteistyö. Aluekehityksen kannalta merkittävien kokonaisuusien tulokset toteuttaminen ja kilpailukyvyin lisääminen edellyttää entistä laajempia yhteistyöalueita. Yhteistyöllä voisi olla asiasta riippuen erilaisia kuhunkin asiaan soveltuvia toteuttamismalleja. Myös yhteistyöalueiden kokoonpano voisi vaihdella asiakokonaisuudesta riippuen.

Pykälän 11 kohdassa ehdotetaan että maakunnan liiton tehtävänä olisi edistää yhteistyötä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa sekä alueiden kehittämisen kannalta keskeisten julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kanssa. Alueiden kehittäminen edellyttää usein laajojen aluekokonaisuusien puitteissa tehtävää valmistelutyötä ja ratkaisuja. Erityisesti yhteistyö perustettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa on maakunnan kokonaiskehityksen kannalta merkityksellistä.

Pykälän 12 kohtaan ehdotetaan maakunnan liiton tehtäviin lisättäväksi vastuu ennakkoinnin yhteen sovittamisesta maakunnassa. Maakunnan liiton tehtäviin kuuluisi pykälän 6 kohdassa mainitun erityisen koulutustarpeisiin liittyvän ennakkointitehtävän lisäksi vastata alueellaan eri tahojen tekemän ennakkoinnin yhteensovittamisesta. Ennakointi on nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa entistä tärkeämpää. Ennakointiin liittyviä tehtäviä suorittavat sekä eri alueviranomaiset että monet muut tahot. Päällekkäisyyden estämi-

seksi sekä eri tahojen tekemän ennakkointityön yhteensovittamiseksi liiton osuus tässä ennakkointityössä ja sen yhteensovittamisessa on merkittävä. Myös maakunnan liitolle nykyisinkin kuuluva maakunnan ja sen eri osien kehityksen arviointi ja seuraaminen on välttämätön osa ja perusta liiton useimpien tehtävien hoitamiselle. Myös liiton itsensä suorittama ennakkointi on edellytys sen yleisen kehittämistehtävän hoitamiselle. Pykälän 13 kohdassa mainitaan kuten nykyisessäkin laissa, että maakunnan liitto hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä. Nämä tehtävät ovat tulleet yhä merkittävämmäksi osaksi maakunnan liittojen toimintaa. Pykälän 14 kohta vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 3 momentin mukaan niiden maakunnan liittojen, joihin kuuluu sekä yksikielisiä että kaksikielisiä kuntia olisi perustettava toimielin maakunnan kielellisten palvelujen kehittämiseksi. Toimielin perustettaisiin nimenomaisesti kielellisten palvelujen kehittämistä varten. Maakunnan liitto noudattaa toiminnassaan kielilakia (423/2003), ehdotettu toimielin toimisi yleisellä tasolla kehittäen maakunnan liiton kielellisiä palveluita.

11 §. *Maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueet.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueista, niiden muodostamisen perusteista ja merkityksestä valtion aluehallinnon toimialueisiin.

Tarkoituksena on, että maakuntien sekä niiden ja valtion aluehallintoviranomaisten yhteistoiminta maakuntaa laajemmalla alueella ylimaakunnallisissa strategisesti merkittävissä asioissa tapahtuisi enintään yhdeksällä yhteistoiminta-alueella ja että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten aluejako, jossa järjestetään kaikkia sen palveluja, olisi yhtenevä yhteistoiminta-alueisiin. Maakunnan liitto voisi kuulua vain yhteen tällaiseen yhteistoiminta-alueeseen.

Yhteistoiminta-alueen tulisi olla toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen yhteistoiminnassa hoidettaviin tehtäviin nähden. Yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä säädettäisiin ehdotetun lain 12 §:ssä.

Muodostetut yhteistoiminta-alueet tulisi ottaa huomioon muodostettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten aluejakoa, jolla hoidetaan kaikkia keskuksen tehtäviä. Tarkoituksena on, että valtion viranomaisten

toimialueet olisivat kokonaisina yhteistoiminta-alueiden sisällä. Yhteistoiminta-alueella voisi olla myös useampi kaikkia tehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

12 §. *Yhteistoiminnassa hoidettavat tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä.

Yhteistoiminnan piiriin kuuluisi tämän lain 10 §:ssä säädettyistä maakunnan liiton tehtävistä ne, jotka ovat alueen pitkäjänteen kehittämisen kannalta merkittäviä, sisältyvät maakuntaohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin tai muihin alueiden kehittämiseen merkittävästi vaikuttaviin suunnitelmiin ja koskevat yhteistoiminta-alueita yhteisesti. Voimassa olevan alueiden kehittämislain 7 §:n mukaan maakunnan liitto

- vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja toimii tällöin yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa,

- vastaa maakunnan suunnitteluun kuuluvan maakuntaohjelman laatimisesta ja hyväksy sen,

- valmistelee maakuntaohjelman perusteella vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja siihen sisältyvän valtion rahoitusta koskevan maakunnan valtionrahoitusesityksenä toimivan osan yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman rahoittamiseen osallistuvien tahojen kanssa, hyväksyy ne ja neuvottelee valtionrahoitusesityksenä toimivasta osasta 8 §:ssä tarkoitettujen ministeriöiden kanssa,

- päättää 10 a §:n 2 momentin mukaisen käyttötarkoitukseen kohdentamattoman valtion rahoituksen suuntaamisesta maakunnassa,

- vastaa alueellisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien ohjelmaehdotusten laatimisesta maakuntaa varten,

- edistää kuntien seudullista ja muuta yhteistyötä sekä maakuntien välistä yhteistyötä ja yhteistyötä alueiden kehittämisen kannalta keskeisten julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kanssa,

- seuraa maakunnan ja sen osien kehitystä,
- hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä, ja

- hoitaa muut tässä laissa säädetty tehtävänsä.

Tämän esityksen mukaan 10 §:ssä säädettäisiin maakunnan liiton tehtäväksi myös pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointia, alueellista liikennejärjestelmäsunnittelua sekä laaja-alaisia luonnonvaroja ja ympäristöä koskevia alueellisia suunnitelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan liittojen jäsenkunnat voisivat antaa muitakin tehtäviä hoidettavaksi yhteistoiminta-alueilla, mutta pakkoa siihen ei olisi.

13 §. *Yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestäminen.* Pykälässä säädettäisiin yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestämisestä. Maakunnan liittojen jäsenkunnat voisivat järjestää päätöksenteon joko yhteiseen toimielimeen tai päätösvaltaa voisivat käyttää maakunnan liitot yhtäpitävin päätöksin.

Yhteistoiminta-alueen maakunnan liittojen tulisi sopia yhteistoiminnassa käsiteltävien asioiden ja päätettävien asioiden valmistelun vastuukysymyksistä ja järjestelyistä.

14 §. *Maakunnan liittojen yhteinen toimielin ja sen valitseminen.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan liittojen yhteisen toimielimen jäsenten valitsemisesta, yhteisen toimielimen poliittisesta edustavuudesta ja yhteistoimintasopimuksen minimisisällöstä.

Maakunnan liittojen valtuustot voisivat valita yhteisen toimielimen jäsenet, jos siitä olisi sovittu. Muussa tapauksessa maakunnan liittojen jäsenkunnat valitsisivat yhteisen toimielimen jäsenet samassa yhteydessä ja samalla menettelytavalla kuin ne valitsevat edustajansa maakunnan liiton valtuustoon.

Yhteisessä toimielimessä edustettuina olevien poliittisten ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteinen toimielin päätettäisiin valita kesken kunnallisvaalien mukaan määräytyvän toimikauden, yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen maakuntavaltuustot valitsisivat sen jäsenet ensimmäisen kerran.

Yhteisen toimielimen jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista, muista kuin laissa säädettyistä tehtävistä ja muista yhteistoiminnan kannalta välttämättömistä asioista sovitaisiin yhteistoimintasopimuksessa, jonka hyväksymiseen sovellettaisiin soveltuvin

osin kuntalain 79 § 1 momentin säännöksiä kuntayhtymän perussopimuksesta. Kuntalain kyseisen säännöksen mukaan kuntayhtymän perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Tämän ehdon tulisi täyttyä kussakin yhteistoiminta-alueen maakunnassa.

15 §. Yhteistoiminnasta sopiminen ja siihen velvoittaminen. Pykälässä säädettäisiin yhteistoiminnasta sopimisesta, sen aloittamisen määräajasta sekä valtioneuvoston toimivaltaista yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ja yhteisen toimielimen perustamisesta niissä tapauksissa, joissa maakunnan liitot eivät ole sopineet asiasta.

Maakunnan liittojen jäsenkuntien tulisi sopia yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ja muista niihin liittyvistä asioista viimeistään 31 päivään maaliskuuta 2010 mennessä. Jos maakunnan liittojen jäsenkunnat eivät pysty sopimaan yhteistoiminnasta edellä tarkoitettussa määräajassa, valtioneuvosto voisi velvoittaa alueen maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut ja samalla määrätä niistä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista. Tällainen määräys olisi voimassa siihen asti, kunnes kunnat olisivat päässeet sopimukseen yhteistoiminnasta.

Jos maakunnan liittojen jäsenkunnat valitsevat yhteistoiminta-alueen päätöksentekomenettelyksi maakunnan liittojen yhtäpitävät päätökset, eikä käytännössä tällaisia päätöksiä saataisi jollain yhteistoiminta-alueella tehtyä ja siitä olisi merkittävää haittaa kuntien ja valtion yhteistyölle alueiden kehittämisessä, valtioneuvosto voisi pykälän 3 momentin nojalla velvoittaa kunnat yhteisen toimielimen perustamiseen.

16 §. Maakunnan liittojen muu yhteistyö. Pykälässä säädettäisiin maakunnan liittojen yhteistyöstä muissa kuin 12 §:ssä säädetyissä tehtävissä. Tarkoituksena on, että maakunnan liitot päättäisivät yhteistyössä asioista, joissa on useamman maakunnan liiton kannalta tarpeellista tehdä 10 §:n 1 momentissa mainituissa asioissa yhteistyötä. Tässä pykälässä ehdotettu maakunnan liittojen yhteistyö poikkeaa ehdotuksen 11–15 §:ssä esitetystä siinä, että yhteistyötä voidaan tehdä tarvitta-

essa myös muilla aluejaoilla kuin 11 §:n mukaisilla yhteistoiminta-alueilla. Tällaisia ovat muun muassa maakuntien muodostamat suuralueet. Yhteistyötä ei nykyään tehdä vain rajamaakuntien kanssa, vaan myös eri puolilla maata olevilla maakunnilla saattaa olla esimerkiksi yhteisiä kansainvälisiä tehtäviä. Yhteistyön laajuudesta ja päätettävien asioiden merkittävyydestä riippuen liitot voivat sopia siitä päätöksentekotasosta, jolla päätös tulee tehdä. Maakunnan liitoilla on erilaisia yhteistyömuotoja, joista vakiintuneinta on suuralueittainen yhteistyö. Suuralueittaisen yhteistyön aluejako perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaan asetukseen 1059/2003. Suuralueita on vuonna 2009 viisi: Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi, Itä-Suomi ja Ahvenanmaa. Rakennerahastoista annetun valtioneuvoston asetuksen (311/2007) 16 §:n mukaan Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman ohjelma-alueella eli suuralueella se maakunnan liitto, josta ohjelma-alueen maakunnat liitot ovat kirjallisesti sopineet, hoitaa suuralueen muiden liittojen puolesta liitoille siirrettyjä välittävän toimielimen tehtäviä. Yhteistyö suuralueilla on järjestetty eri tavoin. Itä- ja Pohjois-Suomessa yhteistyöeliminä ovat suuralueiden neuvottelukunnat. Neuvottelukunnat ovat luonteeltaan yhteistyöelimiä, jotka antavat yhteisiä kannanottoja ja suosituksia. Neuvottelukuntien työvaliokuntina toimivat maakuntajohtajista koostuvat työvaliokunnat, jotka vastaavat neuvottelukuntien yhteistyön toimeenpanosta. Varsinaiset päätökset tehdään jäsenmaakuntien maakuntahallituksissa. Neuvottelukuntien tehtävänä on käsitellä yhtä maakuntaa laajempia asioita ja edistää yhteisiä asioita sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Suuralueen maakuntien EU-ohjelmien ja maakuntaohjelmien perusteella voidaan toteuttaa eri toimijoiden yhteisiä hankkeita. Näitä hankkeita voidaan jäsenmaakuntien välisten sopimusten perusteella hallinnoida yhdessä maakunnan liitossa. Länsi-Suomen suuralueella, Länsi-Suomen allianssissa (WFA) päätöksenteko tapahtuu kolmella tasolla, maapäivillä, puheenjohtajiston kokouksessa ja maakuntajohtajakokouksessa. Länsi-Suomen allianssin maapäivät on yhteistyöelin, joka tekee suosituksia ja linja-

uksia. Maapäivät muodostuvat jäsenliittojen maakuntahallituksista ja maakuntavaltuustojen puheenjohtajistoista, maapäivät kokoontuvat kerran vuodessa. WFA-puheenjohtajiston kokous johtaa poliittista valmistelua ja tekee suosituksia maakuntahallituksille. Maakuntajohtajakokous johtaa käytännön työskentelyä ja tekee päätöksiä toimivaltansa puitteissa. Päätökset tehdään yksimielisesti. Toimielimille käsiteltäviksi ja päätettäviksi esitettävät asiat esitetään jäsenliittojen asianomaisissa elimissä. Etelä-Suomen maakunnat ovat perustaneet Etelä-Suomen maakuntien liittouman, jonka toimielin on maakuntahallitusten yhteiskokous, joka hyväksyy joka neljäs vuosi liittouman toimintastrategian ja päättää vuosittain liittouman toiminnan ja talouden suuntaviivoista ja keskeisistä kannanotoista. Maakuntahallitusten yhteiskokoukselle asioita valmistelee maakuntahallitusten puheenjohtajien yhteiskokous. Liittouman maakunnan liitot päättävät itsenäisesti liittouman toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksymisestä. Etelä-Suomen suuralueella on lisäksi Euroopan aluekehitysrahastotoimintaa varten perustettu ohjauskomitea, jonka tehtävänä on käsitellä ja päättää alueellisen kilpailukyky- ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelman toimeenpanoon liittyvistä, strategisesti tärkeistä asioista ja valita ylimaakunnalliset hankkeet. Ohjauskomitea muodostuu maakuntajohtajista. Sopimuksella on perustettu myös koordinaatiotyöryhmä valmistelemaan esimerkiksi suuralueella toteutettavia ylimaakunnallisia yhteishankkeita.

Voimassa olevan alueiden kehittämislain 28 §:n mukaisesta maakunnan liittojen oikeudesta myöntää rahoitusta myös toisen maakunnan alueelle säädettäisiin ehdotettavassa uudessa laissa eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.

17 §. Maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmästä, sen asettamisesta, kokoonpanosta ja työskentelystä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kussakin maakunnassa on alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnan

yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmien toiminnasta saatujen kokemusten mukaan maakunnan yhteistyöryhmät ovat edustaneet laajalaista eri viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen yhteistyötä.

Ehdotuksen mukaan maakunnan liiton hallitus asettaa yhteistyöryhmän. Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanoa tarkasteltasiin maakunnan alueen kehittämisen kannalta ja niin, että mukana olisi maakunnan alueiden kehittämiseen nähden tasapuolinen ja kattava edustus. Jäsenet määräytyisivät rakennerahastoja koskevan yleisasetuksen kumppanuusperiaatteen mukaisesti. Eri rahoittaja- ja toteuttajaosapuolten alueiden kehittämisen kannalta tasapuolinen edustus lisää eri osapuolten sitoutumista kehittämistyöhön. Maakunnan yhteistyöryhmässä olisivat edustettuina maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat, valtion viranomaiset ja muut valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot sekä alueen kehittämisen kannalta keskeisimmät järjestöt. Yleisasetuksen mukaan kumppanuusmäärittelyn kumppaneita ovat: a) toimivaltaiset alue-, paikallis- ja kaupunkiviranomaiset sekä muut julkisviranomaiset; b) talouselämän osapuolet ja työmarkkinaosapuolet; sekä c) muut kansalaisyhteiskuntaa, ympäristökumppaneita tai valtioista riippumattomia järjestöjä edustavat asiaankuuluvat elimet sekä miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämisestä vastaavat elimet. Maakunnan liiton hallituksella olisi harkintavalta päättää jäsenistön kokoonpanosta ottaen huomioon edellä c-kohdassa mainittujen järjestöjen alueellinen edustus ja merkittävyys alueen kehittämisen kannalta.

Yhteistyöryhmän enimmäiskoko on nykyisin 8+8+8 lisätynä puheenjohtajalla, jolloin kokonaismäärä on 25. Kumppanuus toteutuisi siten, että c-kohdan mukaiset tahot olisivat edustettuina maakunnan yhteistyöryhmässä jäseninä. Maakunnan liiton hallituksella olisi harkintavalta valita jäseniksi joko kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt sekä sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt. Maakunnan yhteistyöryhmän peruskokoonpano olisi siten 8+8+8+1. Yhteistyöryhmän kokoonpano voisi lisääntyä yhdellä jäsenellä kussakin ryhmässä (lisäys siis 1+1+1), joten enimmäisjäsenmäärä voisi

olla 9+9+9+1. Siltä osin kuin järjestö ei tule valituksi yhteistyöryhmän jäseneksi, olisi mahdollista nimetä järjestö asiantuntijaksi. Rakennerahasto-ohjelmissa tehdyissä väliarvioinneissa on kiinnitetty huomiota siihen, että hankkeet ovat usein liiaksi viranomaisvetoisia ja yksityisen sektorin ja erityisesti yrityssektorin osallistumista hallinnoinnissa tulisi lisätä. Maakunnan yhteistyöryhmä on keskeinen aluetason toimielin, joka vaikuttaa varojen suuntaamiseen maakunnassa. Sen kokoonpano tulisi muodostaa sellaiseksi, että yksityisen sektorin osallistumista hanketoiminnassa voitaisiin lisätä.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien edustajat valittaisiin valtuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien edustus saamelaiskäräjien toimikaudeksi. Edustajat ja heidän henkilökohtaiset varaedustajansa nimettäisiin 2 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksesta.

Pykälän 4 momentin mukaan maakunnan liiton hallitus nimeäisi yhteistyöryhmälle puheenjohtajan. Puheenjohtajan tulisi olla kuntalaissa (365/1995) tarkoitettu luottamushenkilö. Lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksesta nimettäisiin kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulisi olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Pykälän 5 momentin mukaan yhteistyöryhmä voisi asettaa lisäksi maaseutujaoston maaseuturahastosta rahoitettavien toimenpiteiden alueellista tarkastelua ja muihin alueellisiin toimenpiteisiin tapahtuvaa yhteensovitusta varten. Maaseutujaosto ei olisi luonteeltaan maakunnan yhteistyöryhmän alainen jaosto, joten sen kokoonpano ei määräytyisi kumppanuusperiaatteen mukaan, vaan kokoonpanossa otettaisiin huomioon käsiteltävät asiat ja niiden edellyttämä asiantuntemus. Maaseutujaostosta säädetään nykyisin maa- ja metsätalousministeriön esittelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista (634/2007). Jaoston puheenjohtajana toimisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustaja. Maaseutujaoston tarkemmista tehtävistä ja kokoonpanosta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 6 momentin mukaan yhteistyöryhmä voisi asettaa lisäksi muita jaostoja yhteistyöryhmässä käsiteltävien asioiden val-

mistelua varten. Jaostojen perustamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä määrättäisiin työjärjestyksessä. Jaostojen tehtävät käsittäisivät maakunnan yhteistyöryhmällä olevia tehtäviä. Jaoston tehtävistä on pidettävä erillään sihteeristön tehtävät, joista on säännös lakiehdotuksen 20 §:ssä. Sihteeristö valmistelisi myös jaostossa käsiteltävät asiat. Jaosto voisi myös itse niin halutessaan valmistella siinä käsiteltävät asiat. Tarkoituksena on, että jaosto voisi esimerkiksi käsitellä tiettyä asiakokonaisuutta koskevat asiat. Jaoston kokoonpanon tulisi noudattaa maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanoa kuitenkin siten, että kokoonpano tehtävien luonteen mukaisesti olisi selvästi pienempi kuin yhteistyöryhmän kokoonpano. Jaoston kokoonpanossa noudatettaisiin siten kumppanuusperiaatetta. Tältä osin jaoston kokoonpano eroaisi sihteeristön kokoonpanosta. Asian käsittely olisi siten jaostossa edustavampaa kuin sihteeristössä, jossa ovat edustettuina rahoittajien edustajat. Jaoston puheenjohtajana toimisi kuntalaissa tarkoitettu luottamushenkilö tai muu henkilö, jonka maakunnan yhteistyöryhmä nimeäisi. Jaostokäsittelyn jälkeen asia toimitettaisiin maakunnan yhteistyöryhmän käsiteltäväksi, jolloin yhteistyöryhmällä olisi mahdollisuus, niin halutessaan, muuttaa jaoston asiassa tekemää päätöstä.

Yhteistyöryhmä voisi tarvittaessa kutsua yhteistyöryhmään lisäksi asiantuntijoita. Asiantuntijoita voitaisiin kutsua yksittäisen asian käsittelyä varten. Asiantuntijoina voisivat olla tasa-arvo- ja ympäristöjärjestöjen, yliopistojen, korkeakoulujen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien, Finnvera Oyj:n ja muiden alueen kehittämisen kannalta tärkeiden organisaatioiden edustajia, silloin, kun niiden edustajat eivät ole yhteistyöryhmän jäseninä.

18 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmän yleisistä tehtävistä. Rakennerahasto-ohjelmiin liittyvistä tehtävistä säädettäisiin edelleen rakennerahastolaissa. Maakunnan yhteistyöryhmän strategista merkitystä ja roolia ehdotetaan vahvistettavaksi, millä tarkoitetaan alueen kehittämisen linjausten valmistelemista yhteisesti maakunnan liiton kanssa ja eri tahojen sitouttamista niihin sekä ohjelmatyön toteuttamisen

yhteensovittamista. Nykyisin maakunnan yhteistyöryhmien tehtävät painottuvat rakennerahasto-ohjelmien käytännön toimeenpanoon ja rakennerahastolaissa määriteltyjen yksittäisten tehtävien hoitamiseen. Pykälän 1 kohdassa ehdotetaan maakunnan yhteistyöryhmän keskeiseksi tehtäväksi sovittaa yhteen alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta.

Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan, että maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman.

Pykälän 3 kohdassa ehdotetaan, että yhteistyöryhmä käsittelee valtion aluehallintoviranomaisten esityksen strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi. Maakunnassa maakunnan liiton lisäksi myös maakunnan yhteistyöryhmän tulisi käsitellä valtion aluehallintoviranomaisten esitykset strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi. Erityisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategisten tulostavoiteasiakirjojen käsittely on maakunnan yhteistyöryhmän muiden tehtävien osalta välttämätöntä, mutta myös tarvittavilta osin aluehallintovirastojen tulostavoiteasiakirjojen käsittely on kokonaiskuvan saamisen vuoksi tärkeää. Käsittely maakunnan yhteistyöryhmässä varmistaisi, että maakunnan yhteistyöryhmä voisi sovittaa yhteen maakuntansa alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta.

Pykälän 4 kohdassa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmä sovittaa yhteen maakuntaohjelman ja tämän lain 24 §:ssä tarkoitettujen erityisohjelmien toteuttamista ja rahoitusta. Pykälän 2 ja 4 kohdat vastaavat nykyisen alueiden kehittämislain 12 §:ssä määriteltäviä tehtäviä.

Pykälän 5 kohdassa ehdotetaan, että maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee rahoituksen myöntävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisen tai muun toimijan taikka maakunnan liiton valmistelemaa aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita ja antaa niistä lausunnon rahoituksen myöntäville taholle; yhteistyöryhmässä käsiteltävät hankkeet määritellään tarkemmin työjärjestyksessä kuitenkin niin, että liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä.

Pykälän 6 kohta mahdollistaisi myös muiden alueiden kehittämiseen vaikuttavien toi-

menpiteiden ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamisen ellei niitä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäviksi. Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hoitaisi lisäksi rakennerahastolain 21 §:ssä mainitut tehtävät.

19 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema.* Pykälä sisältäisi määrittelyn maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asemasta ja heihin sovellettavan virkavastuun sisällöstä. Virkavastuu sisältäisi rikosoikeudellisen virkavastuun ja vahingonkorvauslaissa (412/1974) tarkoitetun julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuun. Maakunnan yhteistyöryhmä on erityislaatuinen valtion ja kunnan viranomaiskoneiston ulkopuolinen toimielin, jonka päätöksenteko ja muu toiminta kohdistuu taloudellisesti merkittäviin seikkoihin, joten virkavastuun sisällöstä on tarpeen säätää. Yhteistyöryhmän jäsenistöön ehdotetaan sovellettavan nykyisen sääntelyn mukaisesti eräitä kuntalain luottamushenkilöitä koskevia säädöksiä. Yhdenmukainen kohtelu kaikkien kolmen eri jäsenryhmittymän osalta on käytännössä osoittautunut taroituksenmukaiseksi.

20 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö.* Ehdotetun säännöksen mukaan sihteeristöön kuuluisi ainoastaan maakunnan yhteistyöryhmässä edustettuina olevien viranomaisten palveluksessa olevia henkilöitä. Asiantuntemuksen varmistamiseksi sihteeristö voisi kutsua kokouksiinsa tarvittaessa esimerkiksi alueella toimivia saaristo-, kaupunki- tai maaseututoimijoita. Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien asiantuntemusta tulisi käyttää käsiteltäessä maakuntaohjelman tai muiden ohjelmien saamelaisosioon kuuluvien hankkeiden valmistelussa.

Pykälän 2 momentin mukaan sihteeristön tehtävänä olisi hoitaa yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Muutoksena nykyiseen sääntelyyn 3 momentissa ehdotetaan, että sihteeristö tarkastelisi ja seuraisi maakunnan alueella valmisteltavien rakennerahastohankkeiden lisäksi myös kansallisia hankkeita yhteensovituksen kannalta ja raportoi siitä maakunnan yhteistyöryhmälle. Säännös vastaa noudatettua käytäntöä, jonka mukaan sihteeristö on käynyt läpi eri viranomaisissa käsiteltäviä

hankkeita ja pyrkinyt siten yhteen sovittamaan niitä ja välttämään päällekkäisyyksiä. Sihteeristön raportointivelvoitteen tarkoituksena on varmistaa, että yhteistyöryhmä saa sihteeristön päätöksistä, myös kielteisistä rahoituspäätöksistä säännöllisesti tietoa. Sihteeristön tulisi tiedottaa muistakin merkittävimmistä asioistaan jo asioiden varhaisessa käsittelyvaiheessa niin, että maakunnan yhteistyöryhmä voisi tarvittaessa antaa sihteeristölle ohjausta asian käsittelyssä.

21 §. Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely. Pykälässä määriteltäisiin maakunnan yhteistyöryhmässä noudatettava päätöksenteko- ja hallintomenettely. Maakunnan yhteistyöryhmään sovelletaan pykälän 1 momentin mukaan kuntalain eräitä säännöksiä, ellei jäljempänä lakiesityksessä muuta säädetä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä yhteistyöryhmän työjärjestyksestä. Työjärjestykseen ehdotetaan otettavaksi myös määräykset jaostojen perustamisesta, kokoonpanosta ja tarkemmista tehtävistä. Päätöksenteosta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan tarkennettavaksi niitä edellytyksiä, joiden mukaan edellä 18 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa asiassa maakunnan yhteistyöryhmän myönteinen lausunto ei sitoisi rahoittajaviranomaista. Yhteistyöryhmän myönteinen lausunto ei sitoisi rahoittajatahoa, jos siihen on painavia syitä. Sellaisia syitä olisivat erityisesti päätökseen liittyvät oikeudelliset syyt, minkä vuoksi rahoittajaviranomainen ei voisi tehdä yhteistyöryhmän lausunnon mukaista päätöstä. Painavana syynä voisi lisäksi olla tärkeä kansallinen käsiteltävään hankkeeseen liittyvä politiikkalinjaus. Säännöksellä on tarkoitus korostaa yhteistyöryhmän strategiaa linjauksia toimeenpanevaa merkitystä alueiden kehittämisessä. Aikomuksesta tehdä poikkeava päätös tulisi antaa tieto yhteistyöryhmälle, kuten nykyisin, ja perustelut painavista syistä. Maakunnan yhteistyöryhmän kielteinen lausunto sen sijaan olisi rahoittajatahoa sitova. Tämä vastaa nykyisin noudatettavaa käytäntöä. Yhteistyöryhmän lausuntoa koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla, menettely vastaa nykyistä sääntelyä. Yhteistyöryhmän päätös on hankkeen valmistelua. Viranomainen, jol-

ta hankkeeseen on haettu rahoitusta, tekee lopullisen kielteisen päätöksen. Yksittäistä hanketta koskeva muutoksenhaku määräytyy päätöksen tehnyttä viranomaista koskevien säännösten mukaisesti.

Tarkemmat määräykset valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta annettaisiin työjärjestyksessä. Tarkoituksena on, että hankkeiden esittely yhteistyöryhmässä tapahtuisi rahoittavan viranomaisen toimesta.

3 luku Ohjelmatyö

22 §. Valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista. Asiasta säädetään voimassa olevan lain 9 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi määräajaksi valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista. Valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet laadittaisiin tarkentamaan lain tavoitteita sekä osoittamaan alueiden kehittämisen painopisteet määräajaksi, yleensä valtioneuvoston toimikaudeksi. Tavoitteet määriteltäisiin eri hallinnonalojen ja maakuntien kehittämisen tavoitteiden suuntaamiseksi ja yhteensovittamiseksi. Tarkoitus on, että asiakirjassa olisi kootusti hallituskaudella noudatettavat valtakunnan tason aluekehittämisen linjaukset, jotka valtioneuvosto yleisistunnossaan hyväksyisi. Asiakirjalla ohjattaisiin eri hallinnonalojen ja myös maakunnan liittojen aluekehittämistyötä.

Asiakirjassa määriteltäisiin ne alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt, joiden tulee määritellä hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet osana ministeriön hallinnonalan suunnittelua. Voimassa olevan alueiden kehittämislain 8 §:n mukaan valtioneuvosto on tehnyt erillisen päätöksen näistä ministeriöistä. Menettelyä esitetään muutettavaksi. Tämä muutos korostaisi valtioneuvoston päätöksen luonnetta asiakirjana, johon koottaisiin merkittävät valtioneuvoston toimivallassa olevat aluepoliittiset linjaukset ja toimenpiteet. Asiakirjassa nimettäisiin alueiden kehittämistavoitteita osaltaan tarkentavat ja toteuttavat erityisohjelmat ja periaatepäätökset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viranomaisten velvollisuudesta ottaa huomioon

valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet sekä edistää niiden toteutumista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehittämisen kannalta. Muutoksena voimassa olevaan alueiden kehittämislakiin ehdotetaan, että näiden viranomaisten piiriä laajennetaan valtion viranomaisista myös kuntien viranomaisiin. Tämä tarkoittaa lähinnä aluekehittämisen viranomaisena toimivia maakunnan liittoja. Käytännössä muutos ei kuitenkaan ole merkittävä, sillä nykyisen alueiden kehittämislain 10 §:n mukaan maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämisen tavoitteet.

Pykälän 3 momentti sisältäisi valtuuden antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden sisällöstä ja säätää niiden seurannasta.

23 §. Hallinnonaloittainen alueiden kehittäminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset hallinnonaloittaisesta alueiden kehittämistä koskevasta suunnittelusta. Pykälän sisältö vastaa pääosin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Hallinnonaloittaisen alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet toimenpiteiden alueellisesta kohdentamisesta ja rahoituksesta sisältävän asiakirjan nimenä ehdotetaan käytettäväksi aluestrategia. Aluestrategia tulisi laatia noudattaen valtakunnallisissa alueiden kehittämistavoitteissa annettuja linjauksia. Aluestrategia voisi sisältää myös hallinnonalan muuhun suunnitteluasiakirjaan, jos se katsotaan taroituksenmukaiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä aluestrategian sisällöstä sekä säätää aikataulusta ja noudatettavasta menettelystä.

24 §. Erityisohjelmat. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset erityisohjelmien laatimisesta ja hyväksymisestä. Nykyisessä alueiden kehittämislain 14 §:ssä säädetään erityisohjelmista, niiden laatimisesta ja hyväksymisestä sekä nimetään toteutettavat erityisohjelmat. Erityisohjelmia ovat aluekeskusohjelma, saaristo-ohjelma, osaamiskeskusohjelma sekä maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma. Valtioneuvosto päätti vuonna 2008, että aluekeskusohjelma, saaristo-ohjelma ja maaseutuohjelman alueellinen osio kootaan uudeksi erityisohjelmaksi; alueelliseksi koheesio- ja kilpailukykyohjelmaksi. Valtio-

neuvosto päätti samalla, että työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee valtioneuvoston periaatepäätökset saaristo- ja kaupunkipolitiikasta. Periaatepäätöksillä turvataan alueellisessa koheesio- ja kilpailukykyohjelmassa kuvattujen alueellisten toimenpiteiden lisäksi yleisemmät linjaukset näillä politiikkaaloilla. Myös maaseutupolitiikasta on jatkossa tarkoitus valmistella valtioneuvoston periaatepäätös. Edellä mainitut periaatepäätökset valmistellaan asianomaisissa yhteistyöryhmissä ja periaatepäätökset esittelee työ- ja elinkeinoministeriö. Lakiehdotuksen mukaan erityisohjelmia ei nimettäisi enää laissa vaan ne nimettäisiin valtakunnallisissa alueiden kehittämistavoitteista annettavassa valtioneuvoston päätöksessä. Ehdotettu muutos lisäisi joustavuutta ja korostaisi erityisohjelmia valtioneuvoston alueiden kehittämisen välineenä. Erityisohjelmaa koskevan pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi voitaisiin laatia määräaikaista valtioneuvoston erityisohjelmia. Valtakunnallisilla alueiden kehittämistavoitteilla tarkoitetaan 22 §:n mukaisia valtioneuvoston päättämistä tavoitteita. Erityisohjelman tarkoitus on vastata johonkin valtioneuvoston tavoitepäätöksessä esitettyyn epäkohtaan tai kehittämistarpeeseen. Erityisohjelman hyväksyisi valtioneuvosto. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston erityisohjelman toteuttamista varten alueellisia ohjelmaesityksiä voisivat laatia alueen julkis- ja yksityisoikeudelliset yhteisöt ja säätiöt. Nämä alueelliset ohjelmaesitykset sovitetaan yhteen maakuntaohjelman kanssa. Yhteensovitukseen varmistamiseksi maakunnan liiton on käsiteltävä alueensa ohjelmaesitykset ennen kuin ne toimitetaan ministeriöön. Alueelliset ohjelmat hyväksyisi asianomainen ministeriö tai maakunnan liitto. Valtioneuvoston hyväksymän erityisohjelman sisältö ja tavoitteet määrittäisivät sen, mikä viranomainen hyväksyisi alueellisen ohjelman.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä erityisohjelmien tavoitteista ja säädettäisiin niiden sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelystä.

25 §. Maakuntaohjelma. Pykälässä määriteltäisiin maakuntaohjelman sisältö, laatimismenettely ja maakuntaohjelman vaikutus viranomaisiin.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että maakunnan liitto laatisi maakunnan aluetta koskevan määräaikaisen maakuntaohjelman. Pykälässä määriteltäisiin maakuntaohjelman sisältö pääpiirteittäin. Tarkoituksena on, että maakunnan kehittämistä koskevat toimenpiteet ryhmiteltäisiin maakunnan kannalta tarkoituksenmukaisiksi toimintalinjoiksi. Ohjelma voisi sisältää myös maakunnan kehittämisen kannalta olennaiset hankkeet. Maakuntaohjelmaan sisältyisi ohjelman rahoitus-suunnitelma, jossa tarkasteltaisiin maakunnan alueellisen kehittämisen tarvitsemää kokonaisrahoitusta. Lisäksi 1 momentissa ehdotetaan, että Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan tulisi sisältyä saamelaiskulttuuria koskeva osio. Saamelaiskulttuuria koskevalle osiolla korostetaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon vaatimuksia. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakuntaohjelmassa voitaisiin määritellä maakunnan kuntien yhteistyöalueista. Maakuntaohjelman laatimisen yhteydessä kunnat voisivat sopia tarkoituksenmukaisista yhteistyöalueista esimerkiksi erityisohjelmien toimeenpanoon liittyvästä yhteistyöstä, joka otettaisiin myös huomioon maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa sekä sitä koskevissa neuvotteluissa ohjelman toteuttamiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös maakuntaohjelman suhteesta valtakunnallisiin alueiden kehittämistavoitteisiin ja muihin maakunnan aluetta koskeviin ohjelmiin. Valtakunnallisilla alueiden kehittämistavoitteilla olisi tarkoituksena suunnata alueiden kehittämiseen liittyvää ohjelmatyötä. Maakuntaohjelma olisi laadittava niin, että sen rakenne on sellainen, että maakuntaohjelman merkittävyys elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä tarvittaessa aluehallintovirastojen strategiseen ohjaukseen liittyvänä asiakirjana varmistuu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakuntaohjelman valmistelusta, säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan voimassa olevan lain maakuntaohjelmaa koskevan 10 §:n 4 momenttia, jota ehdotetaan muutettavaksi niin, että valtion viranomaisten lisäksi myös kuntien viranomaisten olisi otettava maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat huomioon ja huolehdittava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman sisällöstä sekä sitä laadittaessa noudatettavasta menettelystä ja aikataulusta.

26 §. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma. Pykälässä säädettäisiin maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja valmistelusta. Toteuttamissuunnitelma sisältäisi myös suunnitelman keskeisten hankkeiden ja muiden toimenpiteiden rahoittamisesta. Tarkoitus on, että toteuttamissuunnitelma otettaisiin huomioon valtion aluehallintoviranomaisten strategisten tulostavoiteasiakirjojen sekä muiden maakuntaohjelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen vastaavien suunnitteluasiakirjojen laadinnassa sekä niitä koskevissa tulosneuvotteluissa, joissa sovitettaisiin yhteen maakuntaohjelmassa määritellyt alueen tarpeet ja tavoitteet valtion toimenpiteiden toteuttamiseen. Rahoitussuunnitelmassa tarkasteltaisiin kuten nykyisin valtion kansallista ja EU:n rahoitusta. Toteuttamissuunnitelmia valmisteltaessa maakunnan liitto valmistelisi myös kuntien kanssa suunnitelman niiden rahoitusosuudesta keskeisten hankkeiden toteuttamiseksi. Ehdotuksella parannettaisiin valtion ja muiden tahojen toimenpiteiden kohdentamista alueen kehittämisen kannalta keskeisiin toimenpiteisiin ja hankkeisiin sekä tehostettaisiin samalla valtion ja kuntien määrärahojen käyttöä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toteuttamissuunnitelman sisällöstä sekä sitä laadittaessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä.

27 §. Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmat. Lakiehdotuksen 27 §:ään sisällytettäisiin tarkennetut säännökset Euroopan yhteisön alueellisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelusta ja niiden käsittely- ja muutta-

mismenettelystä. Pykälä vastaa pääosin nykyisen alueiden kehittämislain 13 §:ää. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi Euroopan yhteisön lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Laki ehdotuksen 2 §:n soveltamisalaa koskevan säännöksen nojalla Euroopan yhteisön rakennerahastoista rahoitettavien ohjelmien hallinnosta ja toimenpanon yhteensovittamisesta säädetään rakennerahastolaissa. Soveltamisalan kannalta on otettava huomioon rakennerahastolain 6 §:n säännökset. Sen 1 momentin mukaan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien valmisteluun sovelletaan, mitä alueiden kehittämislain 16 §:n säännöstä ohjelmasopimuksesta. Ohjelmasopimus korvattaisiin sanalla yhteistyösopimus, joka paremmin kuvaa asiakirjan luonnetta. Yhteistyösopimuksella on tarkoitus sopia tarkemmin alueiden kehittämistavoitteiden ja tämän lain mukaisiin ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta. Yhteistyösopimus laadittaisiin määräajaksi yhteistyössä ohjelman, toimenpiteen tai hankkeen rahoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten ja muiden alueen kehittämiseen liittyvien oikeushenkilöiden kesken. Pykälän 2 momentissa säädetään, että maakunnan liitot voisivat laatia yhteistyösopimuksia useampaa kuin yhtä maakuntaa koskevien suunnitelmien ja toimenpiteiden toteuttamiseksi. Yhteistyösopimus voisi oikeudelliselta sitovuudeltaan olla eritasoinen riippuen erityisesti sopimuksen kohteesta. Yksittäisen hankkeen toteuttamista koskevan sopimuksen tulisi olla yksityiskohtaisempi kuin ohjelman toteuttamista yleisemmällä tasolla määrittävä aiesopimuksen luonteinen sopimus. Esimerkiksi useamman kuin yhden maakunnan liiton alueella toteutettavan hankkeen hallinnoinnista liitot voisivat sopia niin, että yksi liitto vastaa kaikesta päätöksenteosta tuen hakijaa velvoittavasti ja hoitaa muutoinkin hankkeen hallinnon. Yhteistyösopimuksessa maakunnan liitot sopisivat hankkeeseen liittyvistä velvoitteistaan ja oikeuksistaan sekä muista hankkeen hyvän hallinnon edellyttämistä asioista. Näistä yhteishankkeista säädettäisiin tarkemmin erillisessä rahoituslaissa.

Yhteistyösopimusta voitaisiin käyttää esimerkiksi maakuntaohjelman, erityisohjelmien tai alueellisten rakennerahasto-ohjelmien

siin, mitä ohjelmia koskevien ehdotusten laatimisesta ja hyväksymisestä säädetään. Tarkoituksena on, että ohjelma-asiakirjan muutokset vietäisiin valtioneuvoston käsittelyyn silloin kun muutoksilla lisätään valtion vastuuta ohjelman rahoituksessa tai kun eri hallinnonalojen vastuita merkittävästi muutetaan.

4 luku Erinäiset säännökset

28 §. Yhteistyösopimus. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös yhteistyösopimuksesta. Pykälä vastaa sisällöltään nykyisen lain 16 §:n säännöstä ohjelmasopimuksesta. Ohjelmasopimus korvattaisiin sanalla yhteistyösopimus, joka paremmin kuvaa asiakirjan luonnetta. Yhteistyösopimuksella on tarkoitus sopia tarkemmin alueiden kehittämistavoitteiden ja tämän lain mukaisiin ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta. Yhteistyösopimus laadittaisiin määräajaksi yhteistyössä ohjelman, toimenpiteen tai hankkeen rahoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten ja muiden alueen kehittämiseen liittyvien oikeushenkilöiden kesken. Pykälän 2 momentissa säädetään, että maakunnan liitot voisivat laatia yhteistyösopimuksia useampaa kuin yhtä maakuntaa koskevien suunnitelmien ja toimenpiteiden toteuttamiseksi. Yhteistyösopimus voisi oikeudelliselta sitovuudeltaan olla eritasoinen riippuen erityisesti sopimuksen kohteesta. Yksittäisen hankkeen toteuttamista koskevan sopimuksen tulisi olla yksityiskohtaisempi kuin ohjelman toteuttamista yleisemmällä tasolla määrittävä aiesopimuksen luonteinen sopimus. Esimerkiksi useamman kuin yhden maakunnan liiton alueella toteutettavan hankkeen hallinnoinnista liitot voisivat sopia niin, että yksi liitto vastaa kaikesta päätöksenteosta tuen hakijaa velvoittavasti ja hoitaa muutoinkin hankkeen hallinnon. Yhteistyösopimuksessa maakunnan liitot sopisivat hankkeeseen liittyvistä velvoitteistaan ja oikeuksistaan sekä muista hankkeen hyvän hallinnon edellyttämistä asioista. Näistä yhteishankkeista säädettäisiin tarkemmin erillisessä rahoituslaissa.

Yhteistyösopimusta voitaisiin käyttää esimerkiksi maakuntaohjelman, erityisohjelmien tai alueellisten rakennerahasto-ohjelmien

toteuttamiseksi. Tällöin säännöksessä mainittujen lisäksi sopimuksen laatimiseen ja sitä koskeviin neuvotteluihin osallistuisi myös aluekehittämisviranomaisena maakunnan liitto. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että 16 §:n mukaisesta yhteistyöstä voitaisiin tehdä myös yhteistyösopimuksia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää yhteistyösopimusta laadittaessa noudatettavasta menettelystä.

29 §. Ohjelmien seuranta ja arviointi. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien seurannasta ja arvioinnista. Pykälän 1 momentin mukaan ohjelmien valmistelua koskeva säännös säilyisi ennallaan ja ohjelmia valmisteltaessa niitä arvioidaisiin sen mukaan kuin niiden arvioinnista säädetään. Näillä valmisteluun liittyvillä ennakoarvioinneilla tarkoitettaisiin ainakin ympäristöarviointeja ja alueellisten rakennerahasto-ohjelmien ennakoarviointeja. Lakiehdotuksen 2 momentissa ehdotetaan, että ohjelmien seuranta ja arviointi perustuisi ohjelmassa määriteltyihin seurantatietoihin. Pykälän 2 momentti vastaa nykyisen lain säännöstä kuitenkin siten, että hallinnonaloittaisen alueiden kehittämistavoitteista käytettäisiin hallinnonalan aluestrategia -nimeä. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston erityisohjelmia arvioidaisiin ohjelmakauden aikana tehtävän arvioinnin lisäksi myös niiden päätyttyä. Arviointien tulisi niiden luotettavuuden varmistamiseksi olla ulkopuolisten arvioitsijoiden tekemiä. Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siitä, mikä taho vastaa eri arvioinneista.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

30 §. Lausunto- ja neuvottelumenettely. Ehdotettava pykälä vastaa pääosin nykyisen lain 37 §:ää. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että lausuntomenettely koskisi valtion viranomaisen lisäksi kuntien viranomaisia ja lausunto tulisi pyytää maakuntaohjelmaan sisältymättömien merkittävien suunnitelmien ja toimenpiteiden lisäksi merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka poikkeavat merkittävästi maakuntaohjelmasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion viranomaisten velvollisuudesta pyytää lausunto kunnalta, jota asia koskee, silloin kun se tekee valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimiä, niiden toimialueita tai toimipaikkoja taikka kustakin toimipaikasta saatavia palveluja koskevan päätöksen, joka saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta, taikka tekee valtioneuvostolle aloitteen tällaisen päätöksen tekemiseksi, sen on pyydettävä lausunto kunnalta, jota asia koskee. Jos asia koskee kahta tai useampaa kuntaa, lausunto olisi pyydettävä myös maakunnan liitolta. Jos valtion viranomaisen aikoo poiketa lausunnosta, sen olisi neuvoteltava asianomaisen kunnan ja maakunnan liiton kanssa. Pykälän 3 momentti vastaisi nykyisen lain 4 momenttia. Siinä ehdotetaan, että kunkin ministeriön tulee neuvotella työ- ja elinkeinoministeriön kanssa hallinnonalansa keskushallintoviranomaisten ja liikelaitosten valmistelemista alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä.

31 §. Aluejaot. Pykälässä säädettäisiin aluejaoista. Muutoksena nykyiseen lakiin esitetään, että luovuttaisiin alueiden määrittämisestä kehitysalueiksi alueiden kehittämistä koskevien tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten. Tukialueet on mahdollista määrätä ilman kehitysalueääritteilyä. Kehitysalueterminologia ei ole käyttökelpoinen tilanteessa, jossa eri puolilla maata voi esiintyä vaikeita rakenneongelmia ja alueiden välisissä kehityseroissa voi tapahtua huomattaviakin muutoksia suhteellisen lyhyessä ajassa. Lisäksi esitetään, että luovuttaisiin maaseudun kehittämistä koskevien tukitoimenpiteiden kohdentamista ja porrastamista varten määrättävistä alueista.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II tukialueiksi. Jako tapahtuisi pääosin seutukunnittain. Seutukuntajakoa määrättäessä otettaisiin huomioon ainakin työsäkäynti, asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. Seutukuntajaon vahvistaisi työ- ja elinkeinoministeriö sen jälkeen, kun se on kuullut niitä kuntia ja maakunnan liitoja, joita asia koskee. Määrittämis- ja jakamisperusteista tukialueisiin säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Äkilliseksi rakennemuutosalueeksi voitaisiin määrätä määrääjäksi alue, jossa työpaikat ovat vähentyneet merkittävästi teollisuuden tai palvelutuotannon rakennemuutoksen seurauksena. Alueella tarkoitettaisiin kuntaa tai työssäkäyntialuetta, johon vaikutukset pääasiassa kohdistuisivat. Koska aluejakopäätöksillä olisi suora vaikutus eri alueilla sallittuihin tukitasoihin, niistä päättäisi valtioneuvosto.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuten nykyisin saaristo-alueiden määräämisestä tukialueiksi.

32 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain säännöksiä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin uuden maakunnan liittojen yhteisen toimielimen päätösten valitustiestä samalla tavalla kuin voimassa olevan alueiden kehittämislain 40 §:ssä on säädetty maakunnan yhteistyöryhmän osalta.

33 §. Voimaantulo. Lakiehdotus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan tällä lailla kumottaisiin 12 päivänä heinäkuuta 2002 annettu alueiden kehittämislaki (602/2002) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että ennen voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.2 Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalasta. Soveltamisala määritteli yleisellä tasolla asiat, joiden rahoittamisesta on kysymys. Lakiehdotuksessa määritellään tarkemmin tukea myöntävät viranomaiset ja tuen käyttökohteet. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla alueiden kehittämistä koskeviin

ohjelmiin ja hankkeisiin. Lisäksi lakia sovellettaisiin taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamista koskeviin alueellisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Ohjelmien ja hankkeiden rahoitus tulisi valtion talousarvioon otetusta valtion määrärahasta. Näillä varoilla tarkoitettaisiin maakunnan kehittämismäärärahaa tai rakennerahastovaroja ja niitä vastaavia kansallisia valtion varoja. Ohjelmien ja hankkeiden rahoitus toteutetaan valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden puitteissa, talousarviossa päätetyllä tavalla. Taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamisella tarkoitetaan kasvun, kilpailukyyn ja työllisyyden edistämiseksi toteutettavia toimenpiteitä sellaisena kuin ne on määritelty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 158 artiklan tavoitteita toteuttavissa ohjelma-asiakirjoissa ja kansallisissa ohjelmissa.

Lakia sovellettaisiin 2 momentin mukaan sekä Euroopan yhteisön rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista myönnettävään tukeen, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai muusta laista muuta johdu. Tarkoituksena on, että lain säädöksiä noudatetaan myönnettäessä tukea Euroopan sosiaalirahastosta tai Euroopan aluekehitysrahastosta ja vastaavista kansallisista valtion varoista, kun myöntäjinä ovat maakunnan liitot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintaan tätä lakia sovellettaisiin niiden myöntäessä tukea eräisiin alueellinen kilpailukyky ja työllisyys-tavoitteen ESR-ohjelma-asiakirjan mukaisiin kehittämishankkeisiin. Tätä lakia sovellettaisiin myös eräisiin työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamiin valtakunnallisiin hankkeisiin sekä rakennerahasto-ohjelmien tekniseen tukeen sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla lisäksi tukeen, joka myönnetään käytettäväksi alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin Suomen ulkopuolella. Lakia ei sovellettaisi esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohjelmiin ja hankkeisiin, joista säädetään laissa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseen (1336/2006) tai julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002).

2 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sellaisia lain kannalta keskeisiä

käsitteitä, joita ei määritellä asianomaisessa pykälässä. Pykälän 1 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntajakolain mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisen toimialueita. Valtion aluehallintoviranomaisen toimialueella tarkoitettaisiin erityisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialuetta. Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin ohjelmat, jotka ovat alueellisia rakennerahasto-ohjelmia. Näitä ovat Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavat alueellinen kilpailukyky ja työllisyys-tavoitetta ja Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitetta koskevat toimenpideohjelmat sekä teknisen avun toimenpiteet. Pykälän 3 kohdan mukaan rakennerahastovaroilla tarkoitetaan Euroopan komission Euroopan yhteisöjen talousarviosta Suomeen myöntämiä rakennerahastojen varoja. Pykälän 4 kohdan mukaisella maakunnan kehittämishankkeella tarkoitetaan valtion talousarvioon otettuja yksinomaan kansallisia alueiden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja. Maakunnan kehittämishankkeita käyttäisivät kuten nykyisin maakunnan liitot sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin kansallinen julkinen rahoitusosuus, jolla tarkoitetaan rakennerahastovaroja vastaavaa valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuutta. Pykälän 6 kohdassa määritellään kehittämishanke. Kehittämishankkeen tulee olla aina toteutusajaltaan rajattu, sen on perustuttava hankesuunnitelmaan eikä sen tarkoituksena saa olla tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle. Pykälän 7 kohdan mukaan investoinneilla tarkoitetaan rakennuksen tai rakenteen rakentamista, laajentamista, korjaamista ja hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintaa.

3 §. Viranomaiset. Pykälässä määriteltäisiin viranomaiset, jotka myöntävät tässä laissa tarkoitettua tukea.

Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain mukaista tukea koskevia asioita käsittelevät työ- ja elinkeinoministeriö ja maakunnan liitot sekä perustettavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Tukea koskevilla asioilla tarkoitettaisiin laajasti tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan ja valvontaan liittyviä asioita.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö, maakunnan liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimisivat valtionavustuslain mukaisina valtionapuviranomaisina myöntäessään lakiehdotuksen mukaisia tukia. Valtionavustuslaissa valtionapuviranomaisilla tarkoitetaan sitä viranomaista, jonka tehtäviin kyseistä valtionavustusta koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat. Valtionavustuslaissa säädetään valtionapuviranomaisen toimivallasta, mutta ei siitä, mikä viranomainen kulloinkin käyttää valtionapuviranomaisen toimivaltaa. Tarkoituksena on, että valtionavustuslaki tulisi osittain sovellettavaksi tuen myöntämiseen liittyviin tehtäviin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö voi asettaa varojen siirron yhteydessä ehtoja sekä antaa tarvittaessa ohjeita maakunnan liitoille tuen myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta. Ehtoja annetaan vuosittaisen varojen siirtopäätöksen yhteydessä ja niiden tarkoitus on varmistaa tuen tämän lain sekä Euroopan yhteisön säännösten mukainen käyttö. Ehdolla on tarkoitus täsmentää jo lainsäädännössä asetettuja velvoitteita. Ohjeita maakunnan liitoille annettaisiin lähinnä teknisluonteisissa seikoissa.

4 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi valtionavustuslakia koskeva viittaussäännös. Säännöksen mukaan tässä laissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tarkoituksena on, että valtionavustuslaki tulisi yleensä sovellettavaksi myönnettäessä tämän lain mukaisia tukia. Niissä tapauksissa, joissa ehdotettavassa laissa on myönnettävien tukien osalta erityissäännös, sitä sovellettaisiin. Erityissäännökset johtuvat pääosaltaan myönnettävien tukien luonteesta määräaikaishanketukina, tukien ohjelmasidonnaisuudesta ja EY:n sääntelystä. Säännöksen nojalla valtionavustuslakia sovelletaan esimerkiksi tuen hakijan yleiseen selvitysvelvollisuuteen, päätökseen, tuen maksamiseen ja käyttöön, tuen saajan ilmoitusvelvollisuuteen, valtionapuviranomaisen valvontatehtävään, tarkastusoikeuteen ja tarkastuksen suorittamiseen, virka-apuun, maksatuksen keskeyttämiseen, valtionavustuksen palauttami-

seen, korkoon ja viivästyskorkoon, tuen yhteisvastuullisuuteen, kansallisista varoista myönnetyn tuen osalta takaisinperinnän määräaikaan ja vanhenemiseen.

5 §. Tuen saajat. Pykälässä määriteltäisiin tahot, jotka voivat saada tukea. Tukea voitaisiin myöntää julkis- ja yksityisoikeudellisille oikeushenkilöille. Voimassa olevan alueiden kehittämislain 22 §:n mukaan tukea voidaan myöntää myös luonnollisille henkilöille. Luonnolliset henkilöt ehdotetaan poistettavaksi tuen saajien luettelosta, sillä käytännössä tukea ei myönnetä koskaan yksittäiselle henkilölle. Tuen saajien määrittely on yleinen, tarkempi määrittely tapahtuu tukimuodon yhteydessä. Tuki voitaisiin myöntää useammalle kuin yhdelle tuen saajalle yhteisesti. Tällöin olisi kyseessä yhteishanke, jonka osapuolet sopivat hankkeen toteuttamisesta ja kunkin osapuolen oikeuksista ja velvollisuuksista hankkeen sisällä.

2 luku Tukimenettely

6 §. Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämä tuki. Pykälässä määriteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeus tämän lain mukaisen tuen käyttöön. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi käyttää osan maakunnan kehittämishasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin ohjelmiin ja hankkeisiin. Näillä tarkoitetaan pääasiassa valtioneuvoston erityisohjelmia ja eräitä ministeriöstä ohjattavia laajoja tutkimus-, selvitys- ja verkostohankkeita.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi käyttää osan rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin sekä rakennerahasto-ohjelmien tekniseen tukeen. Näillä hankkeilla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön itse toteuttamia valtakunnallisia hankkeita sekä ministeriön teknisen tuen hankkeita.

Tarkemmat säännökset tuen käyttökohteista ja noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Maakunnan liittojen myöntämä tuki. Maakunnan liitot voisivat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan myöntää tukea valtion

talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (*alueellinen kehittämistuki*). Kehittämistukea voitaisiin käyttää sekä kansallisissa että rakennerahasto-ohjelmissa. Kuntien elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämiseksi on tarpeen tukea alueellisten kehittämissyhtiöiden perustamista ja kehittämistä määräaikaisin tukimuodoin. Tukea voidaan myöntää myös useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämishankkeisiin. Tukea voitaisiin myöntää myös alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien kuten alueiden kehittämisen suunnittelua koskevan lakiesityksen 24 §:n mukaisten erityisohjelmien hallinnointiin. Hallinnointiin kuuluisivat eri toimijoiden välisen yhteistyön ja hallintorakenteiden kehittäminen. Silloin, kun alueellinen kehittämistuki olisi luokiteltava valtiontueksi, myönnettäisiin tuki jäljempänä 10 §:n erityisperusteluissa selostettavana vähämerkityksisenä tukena.

Kohdan 2 mukaan tukea voitaisiin myöntää investointeihin perusrakenteen kehittämistä varten (*perusrakenteen investointituki*). Perusrakenteen investointituki voisi käsittää esimerkiksi tiestöön, laajakaistoihin, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Perusrakenteeseen kohdistuvalla investointituella voitaisiin rahoittaa myös yritystoiminnan kehittämiseksi rakennettujen toimitilojen käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyvää peruskorjausta. Perusrakenteen investointituessa kansallinen julkinen vastinrahoitus tulee yksinomaan kunnilta. Tämä käy ilmi lakiehdotuksen 13 §:stä. Asiantuntemuksen turvaamiseksi tulisi pyytää hankkeista lausunto siltä valtion viranomaiselta, joka olisi toimivaltainen rahoittamaan kyseessä olevaa hanketta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan maakunnan liitoille uutta tehtävää. Aluehallinnon uudistamishankkeen yhteydessä lääninhallituksilta ja sosiaali- ja terveysministeriöstä siirtyisi Euroopan aluekehitysvarojen hallinnointi maakunnan liitoille. Maakunnan liitot päättäisivät näistä alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelman ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisista kehittämis-

ja investointihankkeista. Aluehallinnon uudistamisen yhteydessä hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä linjasi 15.4.2009, että opetusministeriön asiantuntijakemeyksen välittyminen maakunnan liitoille tulee varmistaa korkeakoulujen rakentamis- ja laiteinvestointien osalta. Opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön linjaukset tuettavan toiminnan sisältöön voitaisiin antaa vuosittaisen varojen jaon yhteydessä. Lisäksi 2 momentissa ehdotetaan, että maakunnan liitoille voitaisiin asettaa velvollisuus pyytää lausunto 3 kohdan mukaisista hankkeista. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että maakunnan liitot voisivat kuten nykyisinkin käyttää alueellista kehittämistukea myös itse toteuttamiinsa hankkeisiin. Muissa kuin hankintoina tehtävissä itse toteutetuissa hankkeissa olisi liiton huolehdittava hankkeen myöntämis-, maksamis- ja valvontamenettelyiden asianmukaisesta eriyttämisestä. Tarkoituksena on, että tuen käyttökohteista ja noudatettavasta menettelystä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

8 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämä tuki. Pykälässä määriteltäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeus tuen käyttöön. Pykälän mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat myöntää tukea Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavia valtion varoja alueellinen kilpailukyky ja työllisyys-tavoitteen ESR-ohjelma-asiakirjan mukaisesti kehittämissankkeisiin työllisyyden edistämiseksi. Nämä ovat luonteeltaan yleisiä kehittämissankkeita.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset tuen käyttökohteista.

9 §. Määrärahojen alueellinen jako. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös määrärahojen alueellisesta jaosta. Säännös vastaa voimassa olevan lain 20 §:n 2 momenttia. Pykälän mukaan valtion talousarvioon otettaisiin vuosittain tarvittava määräraha tämän lain mukaisesti tukiin. Määrärahalla tarkoitetaan maakunnan kehittämisrahaa sekä rakennerrahastojen varoja ja niitä vastaavaa valtion rahoitusosuutta. Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvosto päättää määrärahan jakamisesta alueittain. Rakennerrahastovarojen ja niitä vastaavien valtion rahoitusosuuksien jakami-

sesta on otettu säännökset rakennerrahastolaikiin ja valtioneuvoston asetukseen rakennerrahastoista (311/2007), jotka on tarkoitus uudistaa ehdotetun lakimuutoksen yhteydessä.

10 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä määriteltäisiin tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tuen yleisenä edellytyksenä on, että tuen myöntäminen on perusteltua tuen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta ja että tuella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Säännös osoittaa, että tuen myöntäminen perustuu aina viranomaisen harkintaan, ja että hankkeen toteutumisen kannalta on merkityksellistä, että sen toteuttamiseen myönnetään tukea. Tuen myöntämisen yleiseksi edellytykseksi ehdotetaan, että siinä tapauksessa kun tuen kohteena oleva hanke sisältyy rakennerrahasto-ohjelmaan, sen tulee olla Euroopan yhteisön lainsäädännön ja ohjelman mukainen. Tämä korostaa hanketoiminnan ohjelmanmukaisuuden vaatimusta.

Pykälän 2 momentin mukaan Euroopan alueellisen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on lisäksi, että ohjelman toimeenpanoa varten asetettu hallintokomitea on puoltanut hanketta niin kuin rakennerrahastolaissa tarkemmin säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajalla tulee olla riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke. Tämä vaatimus antaa viranomaiselle oikeuden ja velvollisuuden tarkistaa hakijan taloudellista asemaa niin, että voidaan varmistua siitä, että hakijalla on koko hankkeen toteutusajan, myös maksatusten välillä, taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa hanke. Muilla edellytyksillä tarkoitetaan muun muassa tuen saajan hallinnollisia tai tiedollisia edellytyksiä toteuttaa hanke. Pykälän 4 momentin mukaan tuki voitaisiin myöntää sillä edellytyksellä, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin vähämerkityksistä tukea koskevasta menettelystä. Vähämerkityksistä tukea koskevat säännökset ovat komission asetuksessa (EY) N:o 1998/2006, annettu 15 päivänä joulukuuta 2006, perustamissopimuksen 87 ja 88 artik-

lan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen. Vähämerkityksisen eli de minimis-tuen puitteissa yritykselle on mahdollista maksaa tukea enintään 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana. Tähän 200 000 euron määrään lasketaan mukaan eri viranomaisten de minimis-tukena myöntämät tuet. Muista valtiontukimuodoista poiketen de minimis-tuesta ei tarvitse tehdä ilmoitusta tai raportoida komissiolle, päätöksentekoa koskevat asiakirjat on säilytettävä sekä komission että kansallisten viranomaisten mahdollisesti tekemiä tarkastuksia varten kymmenen vuoden ajan tukipäätöksestä. Edellä mainitussa komission asetuksessa on jäsenvaltiolle asetettu velvollisuus tarkastaa ennen tuen myöntämistä, että myönnettävä vähämerkityksinen tuki ei nosta yrityksen saaman vähämerkityksisen tuen kokonaismäärää säädettyä enimmäismäärää suuremmaksi.

Tuen myöntämisen edellytyksenä hankkeelle olisi vähämerkityksisenä myönnetyn tuen kertymisen seuranta. Jos tukea siirrettäisiin toiselle, olisi tuen kertyminen seurattava myös siirron saajan osalta.

11 §. *Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä niissä tapauksissa, joissa tukea on tarkoitus siirtää toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten. Tuen myöntävä viranomainen harkitsisi, onko hanke luonteeltaan sellainen, että tuen siirtämismahdollisuus on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukainen. Oikeudesta siirtää tukea toiselle olisi tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä oltava nimenomainen maininta. Tuen siirtämisellä tarkoitettaisiin tuen tietyn rahamääräisen osan siirtämistä. Tuen saajan velvollisuuksia tai oikeuksia ei tarkoiteta siirrettäväksi. Kyseessä ei ole yhteishanke, jossa tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti hankkeen toteuttamisesta. Siirtämisellä ei myöskään tarkoiteta julkisia hankintoja koskevan lain-säädännön alaan kuuluvia tuettavan hankkeen toteuttamiseksi tehtäviä tavara- tai palveluhankintoja. Valtionavustuslaki tulee yleislakina sovellettavaksi lakiehdotuksessa sovellettavien tukien toimeenpanoon. Valtionavustuksen siirtämisestä säädetään valtionavustuslain 7 §:n 2 momentissa. Sanotun lainkohdan mukaan valtionavustus voidaan

myöntää saajalle sen omaan toimintaan tai hankkeeseen tai käytettäväksi valtionavustus päätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan toiminnan tai hankkeen avustamiseen. Valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus valtioavustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista hanketta toteuttavan kanssa. Lakiehdotuksen 11 §:n tarkoituksena on säätää tuen siirtämistä koskevista edellytyksistä, joita sovellettaisiin valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin sijasta.

Hankkeen suunnitteluvaiheessa tulisi mukana olevien tahojen päättää, hakevatko ne tukea yhdessä, yhteishankkeen muodossa, jolloin vastuu hankkeen toteuttamisesta ja muista velvollisuuksista jakautuu hakijoiden kesken, vai toimiiko joku niistä tuen hakijana. Valittava toteuttamistapa riippuu toteuttavan hankkeen laajuudesta ja sisällöstä. Jos toteutettava toimenpide päätetään toteuttaa siten, että yksi taho hakee tukea myös muiden tahojen puolesta ja tuki myönnetään tälle taholle, vastaa tämä taho kaikista tuen saajalle kohdistuvista velvoitteista. Tuen saajan lisäksi myös muiden osallistuvien tahojen tulisi täyttää tuen saajalle asetetut vaatimukset. Lisäksi edellytettäisiin, että tuen siirtäminen on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkoituksena on ehkäistä tilanteet, joissa tuen saaja ei osallistuisikaan hankkeen toteuttamiseen vaan sen pääasiallisena tehtävänä olisi toimia vain tuen välittäjänä. Tällaisessa toiminnassa mahdollisuus erilaisiin väärinkäytöksiin, kuten riski valtiontukisäännösten tai hankintasäännösten kiertämiseen, kasvaisi. Tarkoituksena olisi rajata menettelyn käyttäminen tilanteisiin, joissa kyseinen toimintamalli edistäisi hankkeen toteuttamista. Muissa tapauksissa useamman vastuullisen hankkeen toteuttajan välinen yhteishankemalli olisi ensisijainen vaihtoehto. Pykälässä säädettäisiin myös tuen saajan ja muiden hankkeeseen osallistuvien tahojen velvollisuudesta sopimuksella varmistaa tuen myöntämisen ja maksamisen sekä tuen ehtojen noudattaminen. Sopimuksessa on osapuolten perustietojen lisäksi hankkeen sisältö, kunkin osapuolen vastuut ja rooli ja rahoituksen kulku. Lisäksi sopimuksessa on sovittava eräistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä ku-

ten kirjanpidon, julkisten hankintojen, hankkeen sisällä tapahtuvan tiedonkulun sekä muiden hankkeen tuen ehtojen noudattamisen varmistamiseksi vaadittavista asioista. Sopimuksen esittäminen hakemuksen yhteydessä on edellytys tuen myöntämiselle. Tuen saaja vastaa hankkeen toteuttamisesta viranomaiselle ja mahdollinen takaisinperintä voidaan kohdistaa vain tuen saajaan. Takaisinperintätilanteessa tuen saajan oikeus vaatia vahingonkorvausta siltä osapuolelta, joka on aiheuttanut perusteen takaisinperinnälle, ratkaistaan yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti, elleivät hankkeen osapuolet ole muuta sopineet.

12 §. Hyväksyttävät kustannukset. Pykälässä määriteltäisiin hyväksyttäviä kustannuksia koskevat yleiset säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan tukea myönnetään tuen myöntäjän hyväksymän kustannusarvion mukaan tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten menojen perusteella. Hankkeen menoista tulisi vähentää tuettavaan hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai liittyvät tulot. Kustannusten tarpeellisuutta arvioitaessa on verrattava esitettyjä kustannuksia hankkeen sisältöön ja tavoitteisiin. Kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana on hankkeen kokonaistaloudellisesti edullinen toteuttamistapa. Hankkeen ulkopuolisilta tahoilta hankkimien tavaroiden ja palvelujen osalta kohtuullisuus varmistetaan hankintalainsäädännön mukaisella hankintamenetelyllä. Muiden kustannusten kuten esimerkiksi vuokrien osalta on esitettyjä kustannuksia verrattava alueen yleiseen hintatasoon. Palkkakustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa hankkeen toteuttajaorganisaation yleistä palkkatasoa pidettäisiin myös hankkeesta maksettavien palkkojen kohtuullisuuden osalta lähtökohtana. Olennaisesti käypään hintaan nähden ylihinnoiteltuja kustannuksia ei tule hyväksyä. Pääsääntöisesti hankkeen menoista tulisi vähentää tuettavaan hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tulot. Tulojen osalta huomioon on otettava rakenerahastoja koskevan Euroopan yhteisön lainsäädäntö, jossa tuloja tuottavien hankkeiden osalta on säädetty mahdollisuus olla vähentämättä tuloja hankkeen menoista.

Pykälän 2 momentin mukaan kustannusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa on tämän lain

säännösten lisäksi otettava huomioon menojen tukikelpoisuutta koskeva Euroopan yhteisön ja kansallinen lainsäädäntö. Kuluvalle rakenerahastokaudelle ei Euroopan yhteisön lainsäädännössä ole aiemmista kausista poiketen annettu erityistä tukikelpoisuussäännöstöä, vaan se on edellytetty annettavan kansallisesti. Tukikelpoisuutta säännellään valtioneuvoston asetuksella rakenerahastoista osarahoitettavien menojen tukikelpoisuudesta (1079/2007). Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista erityisesti kansallisten varojen osalta.

13 §. Tuen määrä. Pykälässä määriteltäisiin yleiset säännökset tuen määrästä. Pykälän mukaan tuki ei saisi kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää ja tuen hakijan tulee itse osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin. Erityisestä syystä näistä edellytyksistä voidaan poiketa. Erityisenä syynä voi olla, että hanke on sellainen, että siihen ei voida saada muuta rahoitusta, kuten rakenerahastovaroista osarahoitettavat teknisen tuen hankkeet tai maakunnan kehittämisrahasta työ- ja elinkeinoministeriössä toteutettavat hankkeet. Hakijan omarahoitusvaatimus ei ole aina asianmukainen sellaisissa hankkeissa, joissa hakija kokoaa hankkeeseen rahoituksen eri lähteistä tai hankkeen luonteen vuoksi omarahoitusosuutta ei ole muutoin tarpeellista vaatia. Tarkoituksena on kuitenkin, että pääsääntöisesti tuen saajan on rahoitushakemuksessa esitettävä rahoitusosuus, jonka tuen saaja aikoo itse hankkeeseen sijoittaa. Omarahoitusosuudella on hankkeen asianmukaista toteuttamista ohjaava vaikutus. Tuen enimmäismäärään sovellettaisiin lisäksi Euroopan yhteisön valtioneuvoston päätöksinä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artikloissa 87–89. Valtioneuvoston päätöksillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joissa julkinen sektori myöntää yrityksille tukea tai muuta etua. Valtiontuen tarkemmat tunnusmerkit ovat 87. 1 artiklassa. Valtioneuvoston päätöksinä koskevat sekä kansallisia että rakenerahastojen rahoitusta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan myönnettäessä tukea Euroopan yhteisöjen rakenerahastojen varoista, rahastojen osuuksien enimmäismääriin sovelletaan mitä

Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään ja mitä hanketta koskevassa ohjelmasiakerjassa määrätään. Tarkemmat säännökset tuen määrästä kuten noudatettavista tuen enimmäismääristä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

14 §. Tuen hakeminen. Pykälässä ehdotetaan säännöksiä viranomaisesta, jolle hakemus osoitetaan ja hakemuksen sisällöstä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että tukea haetaan kirjallisesti siltä maakunnan liitolta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, jonka alueella haettavan tuen kohteena oleva toiminta pääasiallisesti sijaitsee. Tästä poiketen Euroopan alueellinen yhteistyö - tavoitteen toimenpideohjelman mukaista Euroopan aluekehitysrahaston mukaista tukea haetaan kuitenkin ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaisena toimivalta maakunnan liitolta tai ulkomaiselta yhteisöltä. Tukea haetaan työ- ja elinkeinoministeriöltä silloin, kun se toimii tuen myöntäjänä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hakemuksen vähimmäisisällöstä. Hakemuksesta on käytävä ilmi hankkeen yhteys ohjelmaan, tuen myöntämisen kannalta oikeat ja riittävät tiedot tuen käyttötarkoituksesta sekä muista seikoista, joita tuen myöntäjä tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Tällaisena tietona voidaan esimerkiksi pitää 11 §:n mukaisessa siirtämistapauksessa hankkeen toteuttajien välistä sopimusta tai selvityksiä hankkeen toteuttajan 8 §:ssä vaadituista edellytyksistä toteuttaa hanke. Tuen hakemista koskevat säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain säännöksiä.

Uutena asiakohtana on 2 momentissa ehdotettu vaatimus esittää jo hakuvaiheessa suunnitelma siitä, miten tuettavaa toimintaa on aikomus jatkaa hankkeen päättymisen jälkeen. Selvitysvaatimus ohjaisi tuen hakijoita jo ennalta tarkemmin suunnittelemaan toimintaansa niin, että hankerahoitus ei olisi pysyvä rahoitusmuoto organisaation toiminnalle. Hanketuen tarkoitus on pääasiallisesti olla ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliseksi katsotun toiminnan liikkeellepanevana voimana eikä hanketukea hakevan organisaation vakinainen rahoitusmuoto. Selvitysvelvollisuus ohjaisi osaltaan toimintaa niin, että riski hanketuen käyttämiseen organisaation normaaliin, kielletyn toiminta-

tuen tapaiseen käyttöön vähenisi. Selvitysvelvollisuutta ei olisi, jos se tuettavan toiminnan luonteen vuoksi olisi ilmeisen tarpeellista. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi hankkeita, jotka ovat lähtökohtaisesti kertaluonteista toimintaa kuten kerran järjestettävän tapahtuman järjestäminen tai tutkimuksen laatiminen. Joissakin tapauksissa voidaan taas tukea myöntää toistuvasti samaan toimintaan, kuten esimerkiksi erityisohjelmien hallintoihin tai teknisen tuen hankkeisiin.

Tarkemmat säännökset hakumenettelystä ja hakemuksen sisällöstä ehdotetaan pykälän 3 momentin mukaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

15 §. Tuen myöntäminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi yleiset säännökset tuen myöntämisestä.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan liitto päättää tässä laissa tarkoitetun tuen myöntämisestä alueellaan. Sen lisäksi 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan maakunnan liitto voi myöntää tukea myös toisen maakunnan liiton alueella toteutettavaan hankkeeseen. Tällöin pääsääntöisesti edellytetään, että kyseiset maakunnan liitot sopivat, että yksi liitto voi myöntää hankkeeseen tuen muiden liittojen puolesta. Maakunnan liitot voivat myös päättää, että ne myöntävät tuen hankkeeseen yhdessä. Maakunnan liittojen yhteistyö ja siihen liittyvät hankkeet ovat yleinen tapa toteuttaa alueiden kehittämissuunnitelmia. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen sovellettaisiin mitä niistä erikseen säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen myöntämisestä lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen perusrakenteen investointitukeen. Maakunnan liitto voisi myöntää rahoitusta perusrakenteen investointitukeen, jos hankkeen kansallinen rahoitusosuus tulee kokonaan kunnilta. Tarkoituksena kuitenkin olisi, että maakunnan liitot voisivat myöntää rahoitusta myös laajakaistarakentamiseen liittyviin investointeihin. Näiden osalta ehdotetaan, että kansalliseen julkiseen rahoitusosuuteen voisi sisältyä myös valtion rahoitusta.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää kuitenkin lakiehdotuksen 6 §:n ja elinkeino-, liikenne- ja ympä-

ristökeskus 8 §:ssä tarkoitetun tuen myöntämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä tuen myöntämisestä.

16 §. *Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisen tuen myöntäminen.* Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan alueiden kehittämislain 29 §:ää, mutta siihen on tehty työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta ja uusista ohjelmista aiheutuvat muutokset. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan, jos Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmasta rahoitettavan hankkeen kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee muulta valtion viranomaiselta kuin työ- ja elinkeinoministeriöstä, myös rakennerahastovaroihin sovelletaan tämän muun viranomaisen omaa tukijärjestelmää. Hallinto- ja maksuviranomaisena toimiva suomalainen maakunnan liitto tai ulkomainen yhteisö myöntää rakennerahastovaroista tulevan tuen koko ohjelma-alueelle. Jos ohjelma-alueen maakunnan liitot ovat niin sopineet, se myöntää myös rakennerahastovaroja vastaavan valtion rahoitusosuuden koko Suomessa olevalla ohjelma-alueella. Jos ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaiset sijaitsevat toisessa jäsenvaltiossa, yksi suomalainen ohjelma-alueen maakunnan liitoista voi myöntää valtion rahoitusosuuden myös muiden ohjelma-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen alueella, jos liitot ovat tästä sopineet. Maakunnan liitto voi tällaisessa tapauksessa myöntää myös Suomen valtion rahoitusosuuden ulkomaiselle tuensaajalle ohjelma-alueella. Euroopan alueellinen yhteistyö -ohjelmissa tukea myönnettäessä noudatettavissa ehdoista ja menettelyistä voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä valtioneuvoston asetuksella.

17 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tukea voidaan myöntää vain tuen hakemisen jälkeen syntyneisiin kustannuksiin. Tämä on yleinen käytäntö hanke-toiminnassa. Momentissa ehdotetaan lisäksi, että tukea ei saisi käyttää toimintatukena. Tämän lain mukaiset tuet ovat luonteeltaan valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisia erityisavustuksia eikä niitä ole tarkoitettu saajan toimintaan yleisesti käytettäväksi

yleisavustukseksi. Pykälän 2 momentissa on informaationluonteisesti ehdotettu säädettäväksi, että tuen käyttämisestä tavaroiden ja palvelujen hankintaan sekä urakalla teettämiseen noudatetaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa säädetään. Pykälän 3 momentissa on säännös, jolla varmistetaan tuen kohteena olevan investoinnin käyttäminen hankesuunnitelmassa ilmoitettuun käyttötarkoitukseen, ellei tuen myöntänyt viranomaisen hakemuksesta myönnä lupaa muutokselle. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että tarkemmat säännökset tuen käyttöä koskevista ehdoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Tuen maksaminen.* Pykälässä määriteltäisiin tuen maksamista koskevat yleiset säännökset. Tuen maksamista olisi haettava kirjallisesti tuen myöntäneeltä viranomaiselta. Maksamisen hakemiselle voitaisiin asettaa määräaika, käytännössä määräaika määrätään tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä. Tuki maksetaan pääsääntöisesti takautuvasti, hyväksyttävien, toteutuneiden kustannusten perusteella. Tuen myöntänyt viranomainen voi kuitenkin harkintansa mukaan myöntää hankkeelle ennakkoa. Tarkempia säännöksiä tuen maksamismenettelystä, kuten ennakosta sekä maksamisen hakemiselle asetettavista määräajoista, ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

3 luku **Erinäiset säännökset**

19 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeus.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeudesta. Säännös vastaa voimassa olevan lain 29 §:ää.

20 §. *Tuen takaisinperintä.* Pykälässä määriteltäisiin perusteet tuen takaisinperinnälle ja maksamisen lopettamiselle. Takaisinperintäperusteet olisi tarkoitettu tämän lakiehdotuksen mukaisia tukia koskeviksi ensisijaisiksi takaisinperintäperusteiksi. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan alueiden kehittämislain säännöksiä. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ehdottomat takaisinperintäperusteet. Pykälää ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että omaisuuden omistus- tai hallinto-oikeuden luovutustilanne tai toiminnan lopettaminen, josta säädetään nykyisen

alueiden kehittämislain 32 §:n 1 momentin 6 kohdassa sekä 7 kohdan mukainen perusrakenteen investointitukena maksetun tuen kohteena olevan toiminnan omistussuhteissa tapahtuneita muutoksia koskeva säännös siirrettäisiin esityksen 2 momentin mukaisiin harkinnanvaraisiin takaisinperintäperusteisiin. Lisäksi nykyisen alueiden kehittämislain 32 §:n 5 momentin mukainen takaisinperintäperuste; avustus tai sen osa on myönnetty tai maksettu väärin perustein, ehdotetaan siirrettäväksi harkinnanvaraisiin takaisinperintäperusteisiin. Takaisinperintä voisi johtua eräissä tapauksissa viranomaisen virheestä, johon tuen saajalla ei ole ollut mahdollisuutta tai tietämystä reagoida. Siirto harkinnanvaraisiin takaisinperintäperusteisiin antaisi viranomaiselle mahdollisuuden harkita kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja niin, ettei takaisinperintä muodostu tuen saajan kannalta kohtuuttomaksi.

21 §. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus takaisinperintään. Pykälässä määriteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeus periä maakunnan liitolta takaisin sille rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista valtion varoista tai yksinomaan kansallisista valtion varoista maksetut varat tai niiden osan. Takaisinperintäoikeus olisi, jos maakunnan liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty, kuten että liitto olisi käyttänyt varat muuhun ohjelmaan tai tarkoitukseen kuin mihin varat on myönnetty. Päätöksen mukainen käyttötarkoitus ei tällöin toteudu joko lainkaan tai merkittävältä osin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle ehdotetaan takaisinperintäoikeutta, jos maakunnan liitto on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai varojen osoittamis päätöksessä asetettuja ehtoja. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti takaisinperintäperusteissa edellytetään rikkomiselta olennaisuutta. Olennaiseksi on katsottava sellainen säännösten tai varojen osoittamis päätöksessä asetetun ehdon rikkominen, jonka johdosta tukea ei olisi lainkaan myönnetty tai ei olisi myönnetty päätöksen suuruisena. Suhteellisuusperiaatteen mukaan maakunnan liitolle maksettujen varojen takaisinperintä rajoitettaisiin rikkomusta vastaavaan määrään.

22 §. Euroopan yhteisön rakennerahastovarojen takaisinmaksu. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös Euroopan yhteisön rakennerahastovarojen takaisinmaksusta tilanteessa, jossa Suomi on jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoja. Säännöksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä maakunnan liiton maksamaan valtiolle valtion komissiolle maksamaan määrän täysimääräisenä kuluineen. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 34 §:n säännöstä.

23 §. Takaisinperittävän määrän korotus. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset tuen takaisinmaksamiseen liittyvistä hallinnollisista seurauksista. Pykälän mukaan, jos tuen saaja on menetellyt momentissa säädettyllä tavalla, takaisinperittävää määrää voidaan korottaa enintään 20 prosentilla tai, jos mainitussa momentissa tarkoitettu menettely on ollut erittäin törkeää, enintään 100 prosentilla. Säännös koskisi sekä yksinomaan kansallisia että rakennerahastojen varojen ja niitä vastaavaa valtion vastinrahoitusta. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 35 §:n säännöstä.

24 §. Investointitukien enimmäismäärät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös investointitukien enimmäismääristä. Säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 39 §:n säännöstä.

25 §. Muutoksenhaku. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset muutoksenhausta. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 40 §:n säännöksiä. Pykälän 2 momenttiin on lisätty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän lain nojalla tekemien päätösten muutoksenhakua koskeva säännös.

26 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että sellaiseen tukeen, joka on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön toimialan käynnissä olevia Euroopan aluekehitysrahaston hankkeita koskeva siir-

tymäsäännös. Aluehallintouudistuksen seurauksena lääninhallitusten sivistysosastoilta tai sosiaali- ja terveystieteosastoilta Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavat hankkeet siirtyisivät maakunnan liitoille. Tämän esityksen 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan, että tämän lain voimaan tultua maakunnan liitot myöntäisivät tuen opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluviin Euroopan aluekehitysrahastoista osarahoitettaviin alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen toimenpideohjelman ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmien mukaisesti kehittämis- ja investointihankkeisiin. Maakunnan liitoille ehdotetaan siirrettäväksi myös käynnissä olevat hankkeet. Lääninhallitusten ja sosiaali- ja terveysministeriön ennen tämän lain voimaantuloa myöntämän tuen osalta ehdotetaan, että tuen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä sekä myös tukipäätöksessä asetettuja ehtoja sovellettaisiin tämän lain voimaantulosta riippumatta kyseisen tuen toimeenpanon ja käyttämisen kaikkiin jäljellä oleviin vaiheisiin. Toimivalta keskeneräisten hankkeiden viranomaistehtävien hoitoon siirtyisi tuen myöntäneeltä viranomaiselta maakunnan liitolle. Maakunnan liittojen kesken toimivalta määräytyisi lakiehdotuksen 15 §:n mukaan.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että ennen voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.3 Laki rakennerrahastolain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus alueiden kehittämislakiin ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettavaa lakia alueiden kehittämisestä.

4 §. Kansallinen suunnitelma. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos.

6 §. Toimenpideohjelmien valmistelu. Pykälän 1 ja 2 momenteissa olevat viittaukset alueiden kehittämislakiin ehdotetaan muutettaviksi koskemaan ehdotettavaa lakia alueiden kehittämisestä. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten perustamisesta sekä uudesta alu-

eiden kehittämisestä annettavasta laista johdettavat muutokset. Myös Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavissa ohjelmissa hallintoviranomainen voisi, seurantakomitean annettua siihen hyväksyntänsä, tehdä Euroopan komissiolle ehdotuksia sellaisista muutoksista ohjelmaan, jotka eivät olisi merkitykseltään huomattavia eivätkä muuttaisi ohjelmalle osoitettavan Suomen kansallisen julkisen rahoituksen kokonaismäärää.

7 §. Hallintoviranomainen. Pykälän otsikkoon ja tekstiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuvat muutokset.

9 §. Välittävät toimitukset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten perustamisesta johtuvat muutokset.

13 §. Todentamisviranomainen. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuvat muutokset. Pykälän 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 14 §:n 1 momentin viimeiseksi virkkeeksi sinne asiallisesti kuuluvana.

14 §. Todentamisviranomaisen tehtävät. Edellä selostetun mukaisesti voimassa olevan lain 13 §:n 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi 14 §:n 1 momentin viimeiseksi virkkeeksi, koska se koskee todentamisviranomaisen tehtäviä. Koska työ- ja elinkeinoministeriö on kansallisten rakennerrahastohjelmien ainoa todentamisviranomainen, pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös maakunnan liiton velvollisuudesta toimittaa tiedot menoilmoitusta varten todentamisviranomaisen lisäksi ministeriölle.

16–20 §. Pykälät ehdotetaan kumottavaksi. Rakennerrahastoneuvottelukunta esitetään yhdistettäväksi aluekehitysneuvottelukunnan kanssa uudeksi alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnaksi. Uutta neuvottelukuntaa ja maakunnan yhteistyöryhmää koskevat säännökset esitetään sisällytettäväksi lakiin alueiden kehittämisestä.

21 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät. Pykälän 1 momentin johtolauseeseen esitetään sisällytettäväksi viittaus lakiin alueiden kehittämisestä, johon pääosa maakunnan yhteistyöryhmää koskevista säännöksistä esi-

tetään sisällytettäväksi. Momentin 6 ja 10 kohdat esitetään kumottavaksi ja niitä vastaavat säännökset esitetään sisällytettäväksi lakiin alueiden kehittämisestä.

25 §. Seurantakomiteat. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että seurantakomitean asettamisen jälkeen sen jäsenten vaihtamisesta voitaisiin päättää valtioneuvoston yleisistunnon sijasta ministeriön päätöksellä. Laajoissa seurantakomiteoissa edustettuna olevat tahot esittävät useita henkilömuutoksia vuosittain eikä niistä päättäminen valtioneuvoston yleisistunnossa ole tarkoituksenmukaista.

27 §. Hallintoviranomainen. Pykälän nykyisen muotoilun mukaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomaisena on ohjelmasiikirjassa nimetty maakunnan liitto. Suomi osallistuu yhdeksään tällaiseen ohjelmaan. Niistä ainoastaan yhden – Keskeisen Itämeren ohjelman – hallintoviranomaisena on suomalainen maakunnan liitto. Pykälää esitetään selkeytettäväksi niin, että se kattaisi kaikki ohjelmat. Suomalaisena hallintoviranomaisena voisi kuitenkin toimia ainoastaan maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu suomalainen yhtymä. Viimeksi mainitun lain 3 §:n 1 momentin mukaan yhtymälle voidaan antaa sellaisten Euroopan yhteisön osarahoittamien ohjelmien täytäntöönpanoon kuuluvia tehtäviä, joihin osallistuu toimijoita vähintään kahdesta EU:n jäsenvaltiosta.

28 §. Hallintoviranomaisen tehtävät. Pykälän 1 momenttia esitetään selkeytettäväksi niin, että viittaus hallintoviranomaisen hoitamiin kansallisiin tehtäviin rajattaisiin koskemaan vain suomalaista todentamisviranomaista. Pykälän 2 momentti, jossa säädetään mahdollisuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella välittävälle toimielimelle säännöksiä rakennerahastovarojen käytöstä ja valvonnasta, esitetään kumottavaksi, koska Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa välittävän toimielimen käsite ei ole käytössä.

29 §. Ensimmäisen tason valvojan nimeäminen. Euroopan parlamentin ja Euroopan neuvoston Euroopan aluekehitysrahastosta ja asetuksen (EY) N:o 1783/1999 kumoamis-

ta antaman asetuksen (EY) N:o 1080/2006, jäljempänä EAKR-asetus 16 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on perustettava valvontajärjestelmä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmista osarahoitettujen hankkeiden menojen varmentamiseksi. Järjestelmän avulla tulee voida varmentaa osarahoitettujen tuotteiden ja palvelujen toimittaminen, jäsenvaltion alueella toteutettujen toimien tai niiden osien osalta ilmoitettujen menojen asianmukaisuus sekä se, että menot ja niihin liittyvät toimet tai niiden osuudet ovat yhteisön ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisten sääntöjen mukaisia. Tätä varten on nimettävä valvojat, joiden tehtävänä on varmentaa kunkin tuensaajan ilmoittamien menojen laillisuus ja asianmukaisuus. Järjestelmä on Suomessa perustettu rakennerahastolain 29 §:n nojalla. Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää tuensaajalle hankkeeseen valvojan tuensaajan ja valvojaksi ehdotetun auktorisoidun tilintarkastajan yhteisestä hakemuksesta. Valvojan tehtävä lakkaa kun ministeriö nimeää uuden valvojan tuensaajan hakemuksesta. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi kun tuensaajan tilintarkastus siirtyy kilpailuttamisen seurauksena toiselle tilintarkastusyhteisölle.

Valvojan tehtävä on tavallista tilintarkastajan varmennusta laajempi, koska siinä varmennetaan muun muassa, ovatko toteutetut toimet yhteisön ympäristö- ja tasa-arvosäännösten mukaisia.

Nyt 29 §:ssä olevat valvojaa koskevat säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi 29 ja 29 a §:ään. Mahdollisuudesta nimetä valvojaksi tilintarkastusyhteisö ehdotetaan luovuttavaksi, koska sitä ei hyväksytä useissa ohjelmissa. Valvojaa nimettäessä selvitetään aina yksittäisen tilintarkastajan pätevyyttä tehtävään. Samasta syystä ehdotetaan luovuttavaksi valvojan nykyisessä 4 momentissa säädetystä oikeudesta valtuuttaa viranomainen tai toinen tilintarkastaja suorittamaan valvojan tehtävä puolestaan.

Lisäksi pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus välittävään toimielimeen, koska käsite ei ole käytössä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa. Rakennerahastovarojen hallinnasta näissä ohjelmissa vastaavat aina ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaiset.

Tilintarkastuslain (459/2007) 1 §:n 2 momentin mukaan tilintarkastajan tässä ominaisuudessaan harjoittamaan muuhun kuin tilintarkastukseen tai muualla laissa tai asetuksessa tilintarkastajalle säädettyyn toimeen sovelletaan tilintarkastuslain 20–22, 26, 39–46, 49–50 ja 53–54 §:n säännöksiä. Pykälissä säädetään ammattieettisistä periaatteista, ammattitaidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä, hyvän tilintarkastustavan velvoittavuudesta, salassapitovelvollisuudesta, ohjauksesta, kehittämisestä ja valvonnasta sekä varoituksesta, huomautuksesta ja hyväksymisen peruuttamisesta. Näitä säännöksiä sovellettaisiin siis tilintarkastajaan hänen suorittaessaan valvojan tehtäviä.

29 a §. *Ensimmäisen tason valvojan tehtävät.* Uudessa 29 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi ensimmäisen tason valvojan tehtävistä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa. Voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentin toinen virke siirrettäisiin 29 a §:n ensimmäiseksi momentiksi. EAKR-asetuksen 16 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan valvojen tehtävänä on varmentaa kunkin toimeen osallistuvan tuensaajan ilmoittamien menojen laillisuus ja asianmukaisuus.

Voimassa olevan lain 29 §:n 3 momentti ehdotetaan siirrettäväksi uuden 29 a §:n 2 momentiksi ja 4 momentti uuden 29 a §:n 3 momentiksi kuitenkin niin, että valvoja voisi valtuuttaa toisen tilintarkastajan suorittamaan tarkastuksen puolestaan. Valtuutus voisi koskea ainoastaan fyysistä tarkastusta; vain hankkeelle nimetty valvoja voi varmentaa maksatushakemuksen. Tarkastuksen suoritavalta toiselta tilintarkastajalta ei edellytetäisi KHT-, JHTT- tai HTM -auktorisointia, vaan hän voisi olla esimerkiksi samassa tilintarkastusyhteisössä työskentelevä muu tilintarkastaja. Säännöksellä on muun ohessa tarkoitus antaa valvojaa avustaville henkilöille riittävä tiedonsaantioikeus.

Ensimmäisen tason valvonnan tarkoituksena on huolehtia ohjelman hallintoviranomaiselle aikaisemmin kuuluneesta rakennerahastovarojen asianmukaisen käytön hallinnollisesta tarkastamisesta. Koska valvoja tarkastaa hankkeen kaiken varojen käytön, tarkastuskertomusta voidaan käyttää hyväksi myös kun viranomainen maksaa hankkeelle raken-

nerahastovaroja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden. Tältä osin tarkastuskertomuksella ei kuitenkaan ole samaa oikeudellista statusta kuin rakennerahastovarojen osalta.

Koska työ- ja elinkeinoministeriö vastaa ensimmäisen tason valvontajärjestelmästä, sillä olisi ehdotettavan 4 momentin mukaan oikeus suorittaa valvontaan liittyviä valvojan kohdistuvia tarkastuksia. Ministeriö voisi myös valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman auktorisoidun tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön tekemään tällaisen tarkastuksen puolestaan.

30 §. *Valtion vastinrahoituksesta vastaavat viranomaiset.* Pykälässä olevat säännökset välittävistä toimielimistä esitetään kumottavaksi, koska käsite ei ole Suomessa käytössä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa. Välittävällä toimielimellä tarkoitetaan rakennerahastolain 2 §:n 8 kohdan mukaan julkista tai yksityistä elintä tai yksikköä, joka toimii hallinto- tai todentamisviranomaisen vastuulla tai hoitaa täytäntöön paneviin tuensaajiin liittyviä tehtäviä tällaisen viranomaisen puolesta. Rakennerahastovarojen hallinnoimisesta näissä ohjelmissa vastaavat aina ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaiset, jotka voivat olla joko suomalaisia tai toisten jäsenvaltioiden viranomaisia tai yhteisöjä. Rakennerahastovaroja vastaavan suomalaisen valtion rahoitusosuuden myöntämiseen ja hallintointiin sovelletaan asianomaista kansallista lainsäädäntöä. Rakennerahastovarojen valvontaan ja tarkastamiseen liittyvistä syistä ehdotetaan pykälässä otettavaksi käyttöön valtion vastinrahoituksesta vastaavan viranomaisen käsite. Sillä tarkoitettaisiin viranomaisista, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on jakanut valtion talousarviossa olevaa rakennerahastovaroja vastaavaa kansallista valtion rahoitusosuutta edelleen myönnettäväksi ja maksettavaksi tuensaajille. Ehdotettu muutos on lähinnä terminologinen eikä sen ole tarkoitus muuttaa kansallisen viranomaisen vastuuta myöntämisestään tuesta ja tuen ehtojen soveltuvuudesta rakennerahastoja koskeviin säännöksiin ja kyseiseen ohjelmaan.

32 §. *Todentamisviranomainen.* Pykälän nykyisen muotoilun mukaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa on ohjelma-asiakirjassa nimetty hal-

lintoviranomainen. Suomi osallistuu yhdeksään tällaiseen ohjelmaan. Osassa ohjelmista hallinto- ja todentamisviranomaistehtävä on annettu eri taholle. Suomessa Keskinen Itämeren ohjelman hallintoviranomaisena ja todentamisviranomaisena on suomalainen maakunnan liitto. Pykälän 1 momenttia esitetään selkeytettäväksi niin, että se kattaisi kaikki ohjelmat. Suomalainen ohjelman hallintoviranomainen toimisi edelleen myös sen todentamisviranomaisena.

33 §. Todentamisviranomaisen tehtävät. Pykälää esitetään selkeytettäväksi niin, että viittaus todentamisviranomaisen hoitamiin kansallisiin tehtäviin rajattaisiin koskemaan vain suomalaista todentamisviranomaista.

34 §. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus antaa ohjeita. Pykälään ja sen otsikkoon ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuvat muutokset. Lisäksi ministeriön oikeus antaa ohjeita ehdotetaan selkeyden vuoksi rajattavaksi vain suomalaiseen hallinto- ja todentamisviranomaiseen.

35 §. Hallintokomitea. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos. Lisäksi pykälän 4 momentin viittaus muutettaisiin koskemaan voimassa olevaa saamen kielilakia (1086/2003).

38 §. Tarkastusviranomainen. Pykälän nykyisen muotoilun mukaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty hallintoviranomainen. Suomi osallistuu yhdeksään tällaiseen ohjelmaan. Niistä ainoastaan yhden – Keskinen Itämeren ohjelman – tarkastusviranomaisena on ohjelman hallintoviranomainen. Pykälän 1 momenttia esitetään selkeytettäväksi niin, että se kattaisi kaikki ohjelmat. Muutoksella ei olisi vaikutusta Varsinais-Suomen liiton asemaan Keskinen Itämeren ohjelman tarkastusviranomaisena.

40 §. Tarkastajaryhmä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos.

41 §. Seurantakomiteat. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että komiteoiden suomalaisten jäsenten vaihtamisesta voitaisiin päättää työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä eikä muutoksia enää

tarvitsisi viedä valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi.

42 §. Eräät täytäntöönpanojärjestelyt. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuvat muutokset. Pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että se koskisi suomalaisen hallinto- ja todentamisviranomaisen sopimuksenteko-oikeutta.

44 §. Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät. Pykälän Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmia koskevassa 3 momentissa ehdotetaan viittaus välittävään toimielimeen korvattavaksi viittauksella 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen, koska kansallisen rahoitusosuuden myöntävä viranomainen ei ole välittävä toimielin näissä ohjelmissa.

46 §. Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muotoiltavaksi uudelleen, koska työ- ja elinkeinoministeriö toimii kansallisten ohjelmien todentamisviranomaisena ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmissa ei Suomessa käytetä välittävän toimielimen käsitettä. Lisäksi todentamisviranomaiselle esitetään annettavaksi oikeus velvoittaa maakunnan liittojen ja muiden ministeriöiden lisäksi myös hallintoviranomainen ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyys voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

54 §. Tietojen saanti. Koska työ- ja elinkeinoministeriö toimii kansallisten rakennerahasto-ohjelmien hallinto- ja todentamisviranomaisena, pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi ministeriön erillinen oikeus saada maakunnan liitoilta tarpeelliset tiedot ja selvitykset rakennerahastovarojen käytöstä sekä ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta. Lisäksi momentin sanontaa ehdotetaan selkeytettäväksi.

56 §. Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvollisuudet. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus 29 §:ään ehdotetaan korvattavaksi viittauksella 29 a §:ään, koska ensimmäisen tason valvojan tehtäviä koskevat säännökset ehdotetaan sijoitettavaksi viimeksi mainittuun pykälään.

57 §. Virka-apu. Ensimmäisen tason valvonnan osalta virka-apuvelvoite ehdotetaan rahoitettavaksi ehdotettavan 29 a §:n 4 mo-

mentissa tarkoitettuihin tapauksiin, joissa on kyse työ- ja elinkeinoministeriön valvojaan kohdistamista tarkastuksista.

58 §. *Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus.* Pykälän 1 ja 2 momenteista esitetään viittaus välittävään toimielimeen korvattavaksi viittauksella 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen, koska kansallisen rahoitusosuuden myöntävä viranomaislainen ei ole välittävä toimielin näissä ohjelmissa.

59 §. *Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus.* Pykälän 1 ja 2 momenteista esitetään viittaus välittävään toimielimeen korvattavaksi viittauksella 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen, koska kansallisen rahoitusosuuden myöntävä viranomaislainen ei ole välittävä toimielin näissä ohjelmissa.

60 §. *Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus.* Pykälän 1 ja 2 momenteista esitetään viittaus välittävään toimielimeen korvattavaksi viittauksella 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen, koska kansallisen rahoitusosuuden myöntävä viranomaislainen ei ole välittävä toimielin näissä ohjelmissa.

61 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeus.* Pykälän otsikkoon sekä 1 ja 2 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuvat muutokset.

63 §. *Tietojen saanti ja niiden luovuttaminen.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos.

64 §. *Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa.* Pykälän 1 ja 2 momentteihin esitetään tehtäväksi aluehallinnon uudistamisesta aiheutuvat muutokset niin, että opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksilla voitaisiin määrätä ministeriön toimivallan siirtämisestä lääninhallitusten sijaan Euroopan sosiaalirahaston osalta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä Euroopan aluekehitysrahaston osalta maakunnan liitoille. Opetusministeriön kohdalla kysymykseen tulisi myös Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.

On perusteltua, että opetusministeriön toimialan hankkeista pyydetään ministeriön lausunto. Näin varmistetaan, ettei hankkeissa poiketa laista, asetuksesta tai valtioneuvoston, opetusministeriön taikka opetushallituksen ratkaisuvallasta kuuluvasta lakiin perus-

tuvasta päätöksestä. Lausuntopyyntövelvollisuus sisällytettäisiin edelleen opetusministeriön toimivallan siirtoa koskevaan asetukseen.

Voimassa olevassa opetusministeriön asetuksessa opetushallituksen ja lääninhallituksen toimivallasta rakennerahastoasioissa (82/2008) säädetään myös opetusministeriön edustuksen siirtämisestä lääninhallituksille eräiden ohjelmien hallintokomiteassa ja teknisessä sihteeristössä. Tästä ehdotetaan otettavaksi lakiin nyt erillinen säännös.

65 §. *Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä.* Pykälässä tarkoitettu tietojärjestelmä on käytössä vain Keskeisen Itämeren ohjelmassa, jonka hallintoviranomaislainen on Suomessa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos. Pykälän 2 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että se rajataan koskemaan vain suomalaista hallintoviranomaista.

66 §. *Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuoritukseen velvoittaminen.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos. Lisäksi pykälän selkiyttämiseksi ehdotetaan, että termi ”rakennerahastovaroja myöntävä maakunnan liitto” korvattaisiin termillä ”suomalainen todentamisviranomaislainen”.

67 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi työ- ja elinkeinoministeriön perustamisesta aiheutuva muutos.

Lisäksi momenttia ehdotetaan muotoiltavaksi vastaamaan vakiintuneella tavalla päätösten täytäntöönpanossa noudatettavaa pääsääntöä.

1.4 Laki ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta

11 §. *Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät* Pykälän 2 momentin viittaukset alueiden kehittämislakiin ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettavaa lakia eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.

12 §. *Tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovellettavat säännökset.* Pykälän 1 momentissa olevat viittaukset alu-

eiden kehittämislain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettavaa lakia eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta. Tukea haettaisiin kuitenkin aina ohjelman yhteisenä hallintoviranomaisena toimivalta maakunnan liitolta.

14 §. Takaisinperintä. Pykälän 1 ja 2 momentin viittaukset alueiden kehittämislain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettavaa lakia eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Laki alueiden kehittämisestä

Ehdotettu laki sisältää eräitä valtuuksia valtioneuvoston asetuksen antamiseksi.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tai voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seuraavissa tapauksissa:

- alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä,
- yhteistyöryhmien kokoonpanosta, toimikaudesta, työskentelytavoista ja tehtävistä,
- maakunnan yhteistyöryhmän jaoston tehtävistä,
- valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden sisällöstä ja seurannasta,
- aluestrategian aikataulusta, sisällöstä sekä noudatettavasta menettelystä,
- erityisohjelmien tavoitteista, sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelystä,
- maakuntaohjelmia laadittaessa noudatettavasta menettelystä, sisällön rakenteesta, menettelystä ja aikataulusta,
- toteuttamissuunnitelman sisältörakenteesta, laadittaessa noudatettavasta menettelystä ja aikataulusta,
- yhteistyösopimusten laatimisesta ja noudatettavasta menettelystä,
- arvioinnissa ja seurannassa noudatettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista sekä
- aluejaoista.

2.2 Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta

Ehdotettu laki sisältää eräitä valtuuksia valtioneuvoston asetuksen antamiseksi.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tai voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seuraavissa tapauksissa:

- tuen saajista,
- tuen käyttökohteista työ- ja elinkeinoministeriön, maakunnan liittojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten osalta,
- tuen siirtämisestä,
- hyväksyttävistä kustannuksista,
- tuen hakemisesta,
- tuen myöntämisestä,
- tuen myöntämistä koskevista ehdoista ja menettelystä Euroopan alueellinen yhteistyö tavoitteessa,
- tuen käyttöä koskevista ehdoista ja
- tuen maksamisen määräajoista ja menettelyistä.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

4 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

4.1. Laki alueiden kehittämisestä

Ehdotetussa laissa on säännöksiä, joilla on merkitystä kunnallisen itsehallinnon kannalta sekä säännöksiä, jotka liittyvät hallintotehtävien antamiseen viranomaiskoneiston ulkopuolelle.

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Lailla säädetään myös itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla. Perustuslain 121 §:n on vakiintuneesti katsottu koskevan yksittäisten kuntien lisäksi myös kuntayhtymiä. Näin maakunnan liitoille annettavista tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi lailla. Maakunnan liitoille annettavia tehtäviä olisivat aluekehittä-

tämisviranomaistehtävän lisäksi maakuntaohjelman laatiminen ja hyväksyminen sekä maakunnan yhteistyöryhmän asettaminen. Nämä tehtävät ovat nykyisen alueiden kehittämislain mukaisia. Maakunnan liitoille esitetään siirrettäväksi valtionhallinnolta eräitä uusia tehtäviä. Koska tehtävien siirto valtiolta maakunnan liitolle tapahtuu laintasoin säännöksiin, on esitys tältä osin perustuslain 121 §:n mukainen. Maakunnan yhteistyöryhmää koskevat säännökset esitetään siirrettäväksi rakennerahastolaista lakiin alueiden kehittämisestä, esityksen 17 §:ään.

Maakunnan yhteistyöryhmälle esitetään annettavaksi eräitä uusia tehtäviä. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä olisivat alueiden kehittämisen strategisen kokonaisuuden yhteensovittamistehtävä, maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston tulostavoiteasiakirjojen käsittely sekä maakuntaohjelmien ja erityisohjelmien rahoituksen yhteensovittaminen. Lisäksi se käsittelee merkittäviä hankkeita ja antaisi niistä lausunnon. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Maakunnan yhteistyöryhmälle annettavien tehtävien voidaan katsoa olevan perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä. Kyse ei kuitenkaan olisi merkittävää julkista valtaa sisältävistä tehtävistä. Maakunnan yhteistyöryhmän, jonka asema ja tehtävät perustuvat lakiin, voidaan katsoa täyttävän perustuslain 124 §:n asettamat vaatimukset.

Maakunnan liittojen yhteistoiminta

Hallituksen esityksen (59/2009) mukaisesti esitykseen sisältyy ehdotus, jonka mukaan maakunnan liitoille ehdotetaan siirrettäväksi valtionhallinnosta eräitä tehtäviä. Maakunnan liitot vastaisivat ensinnäkin niin sanotuista yhteensovittamistehtävistä, joilla esityksessä tarkoitettaisiin koulutusta, liikennejärjestelmiä sekä luonnonvaroja ja ympäristöä koskevien suunnitteluprosessien käynnistämistä

ja niihin liittyvän yhteistyön johtamista sekä suunnittelun yhteensovittamista maakunnan suunnittelun kanssa. Toiseksi esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi maakunnan liittojen aluekehityksen edistämistehtäviä. Maakunnan liitot laatisivat opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettujen kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyksen, edistäisivät julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan sekä asettaisivat taiteen edistämisen järjestelystä annetussa laissa tarkoitettujen alueellisten taidetoimikuntien ja liikuntalaissa tarkoitettujen alueellisten liikuntaneuvostojen.

Lisäksi esitykseen sisältyy ehdotus, jonka mukaan maakuntien yhteistoiminnan järjestämiseksi maa ehdotetaan jaettavaksi maakuntien yhteistoiminta-alueisiin, joissa on tarkoitus hoitaa ylimaakunnallisen luonteen omaavia tehtäviä. Esitykseen sisältyvät myös säännösehdotukset yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä, päätöksenteon järjestämisestä yhteistoiminta-alueilla, yhteistoimintaelimestä ja sen valitsemisesta, yhteistoiminnasta sopimisesta ja siihen velvoittamisesta.

Perustuslain 121 § käsittelee kunnallista ja muuta alueellista itsehallintoa. Pykälän 1 momentin mukaan Suomi jakautuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään pykälän 2 momentin mukaan lailla. Pykälän 4 momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään niin ikään lailla.

Voimassa olevan alueiden kehittämislain 4 §:n 2 momentin mukaan maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäsenenä. Esitykseen sisältyy voimassa olevan alueiden kehittämislain 7 §:ää koskeva muutosehdotus, jonka mukaan kunnallisille toimielimille – maakunnan liitoille – siirrettäisiin edellä mainittuja aluetason tehtäviä valtionhallinnosta. Koska tehtävien siirto valtiolta maakunnan liitoille tapahtuu laintasoin säännöksiin, on esitys tältä osin perustuslain 121 §:n 2 momentissa tarkoitettujen lakivarojen mukainen.

Yhteistoiminnassa hoidettaisiin esityksen mukaan alueiden kehittämislainsäädännössä tarkoitettuja ja maakunnan liitoille kuuluvia tehtäviä, joil-

la on ylimaakunnallinen luonne. Kysymys ei siis olisi tehtävien siirrosta kuntatasolta maakuntatasolle. Päätösvaltaa näissä asioissa käyttäisi maakunnan liittojen yhteistoimintaelin tai päätökset tehtäisiin maakunnan liittojen yhtäpitävin päätöksin. Jos maakunnan liittojen jäsenkunnat eivät pääsisi sopimukseen yhteistoiminnan järjestämisestä, voisi valtioneuvosto esityksen mukaan velvoittaa maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut. Maakuntien yhteistoiminnassa on siis kysymys uudesta kuntien lakisääteisestä ja pakollisesta yhteistoimintamuodosta. Kuntien erilaisista yhteistoimintavelvoitteista voidaan säätää lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on pidetty mahdollisena säätää tavallisella lailla pakkokuntayhtymistä ja vastaavista kuntien yhteistoimintaelimistä (PeVL 31/1996, 32/2001 ja 65/2002). Tässä yhteydessä valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niitä hoidettaessa sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistamaa asemaa (PeVL 32/2001). Merkitystä on annettu myös sille, onko järjestely supistanut oleellisesti yhteistoimintaan velvollisten kuntien yleistä toimialaa (PeVL 11/1984).

Yhteistoimintaelimen tai maakunnan liittojen yhtäpitävin päätöksin tehtävän päätöksenteon piiriin kuuluisi vain alueiden kehittämissä tarkoitettuja asioita sekä niitä alueiden kehittämiseen ja maakunnan suunnitteluun liittyviä tehtäviä, joista jäsenkunnat olisivat yksimielisesti sopineet. Näillä tehtävillä on siis aina kuntatasoa laajempi alueellinen ja ylimaakunnallinen sisältö ja vaikutukset, joten niiden hoitaminen on tarkoituksenmukaista järjestää maakunnan liittojen jäsenkuntien yhteistoiminnan kautta. Tämän tehtävien sisältöä koskevan rajauksen johdosta ehdotettu järjestely ei myöskään supistaisi yhteistoimintaan osallistuvien kuntien yleistä toimialaa. Esityksen mukaan yhteistoimintaelimen asettaisivat maakunnan liittojen valtuustot, jos jäsenkunnat ovat sopineet asiasta yhteistoimintasopimuksessa. Jos asiasta ei olisi sovittu, jäsenkunnat asettaisivat yhteisen

toimielimen käyttäen samaa menettelyä, jolla jäsenkunnat valitsevat edustajansa maakunnan liittojen valtuustoihin. Näin ollen esitys ei anna yksittäiselle jäsenkunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistamaa asemaa. Näiden seikkojen johdosta esitys on tältä osin perustuslain 121 §:n ja perustuslakivaliokunnan sen tulkinnasta tekemien linjausten ja kannanottojen mukainen.

Jos maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat eivät pääsisi sopimuksen yhteistoiminnasta, voisi valtioneuvosto esityksen mukaan velvoittaa tietyn alueen maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut ja samalla määrätä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista. Valtioneuvoston määräys olisi voimassa siihen saakka, kunnes maakunnan liittojen jäsenkunnat olisivat sopineet yhteistoiminnasta. Eräs tällainen yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämätön asia on muun muassa yhteistoiminta-aluejako.

Kunnallisten viranomaisten itsenäisyys suhteessa valtion viranomaisiin kuuluu kunnallisen itsehallinnon keskeisiin piirteisiin. Valtion viranomaisilla ei ole puhtaasti hallinto-organisatorisiin seikkoihin perustuvaa ohjaus- ja valvontavaltaa kunnallisiin viranomaisiin nähden. Tällaisen ohjaus- ja valvontavallan tulee lähtökohtaisesti perustua lakiin ja sen kohteen tulee olla riittävän rajattu. Perustuslaki sallii kuitenkin, että tavallisella lailla säädetty valtion viranomaisen ohjaus ja valvonta suhteessa kunnalliseen viranomaiseen on lakisääteisissä tehtävissä laajempi kuin kunnan yleiseen toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Tässä esityksessä on kysymys ensiksi mainituista tehtävistä.

Perustuslakivaliokunta on pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain käsittelyn yhteydessä (PeVL 32/2001) katsonut, että valtioneuvoston toimivalta määrätä pelastustoimen aluejaosta ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen. Näin ollen on maakunnan liittojen yhteistoiminta-aluejako tulkittava niin ikään valtiosääntöoikeudellisesti ongelmattomaksi.

Valtioneuvoston toimivalta velvoittaa maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut ja määrätä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista ei kaventaisi mer-

kittävästi kunnallista itsehallintoa, koska esityksen mukaan kuntien sopimisvalta ei korvautuisi kokonaisuudessaan valtioneuvoston asettamilla ehdoilla, vaan kunnat voisivat sopia yhteistoiminnan järjestämisen keskeisestä sisällöstä itsenäisesti. Lisäksi on erityisesti otettava huomioon, että valtioneuvoston toimivalta koskisi vain yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömiä asioita. Valtioneuvoston toimivaltaa rajoittaisivat myös ehdotetun lain muut yhteistoimintaa koskevat säännökset sekä hallinnon yleiset oikeusperiaatteet. Asiaan vaikuttaa myös, että valtioneuvoston päätöstä koskevaa muutoksenhakua ei ole esityksessä ehdotettu rajoitettavaksi. Näiden seikkojen johdosta esitys ei ole tältä osin perustuslaissa taatun kunnallisen itsehallinnon vastainen.

4.2. Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta

Voimassa olevan alueiden kehittämislain tuen hakemista, myöntämistä ja maksamista sekä takaisinperintää koskevat pykälät esitetään annettavaksi erillisessä rahoitusta koskevassa laissa.

Lakiehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus antaa maakunnan liitoille ehtoja ja ohjeita. Ehdoilla tarkoitettaisiin jo lakiin perustuvien tehtävien tarkentamista eikä niillä annettaisi merkittäviä uudenlaisia sisällöllisiä velvoitteita maakunnan liitoille. Ohjeilla tarkoitetaan lähinnä teknisiä seikkoja. Ehtojen ja ohjeiden antamisoikeus ei näin olisi perustuslain 121 §:n kanalta ongelmallinen.

Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Lakiehdotuksessa yksilön velvollisuuksiin vaikuttaa valvontaan ja takaisinperintään koskevien säännösten sisältö. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi lailla. Lakiehdotukseen sisältyvistä asetuksenantovaltuuksista ehdotetaan säädettäväksi lailla, kuten perustuslain 80 §:ssä edellytetään.

4.3. Laki rakennerahastolain muuttamisesta

Rakennerahastolain 29 §:ää esitetään muutettavaksi niin, että pykälässä tarkoitetuksi ensimmäisen tason valvojaksi nimettäisiin aina auktorisoitu tilintarkastaja. Valvojan tehtävistä säädettäisiin 29 a §:ssä. Ensimmäisen tason valvojan tehtävänä on varmentaa kunkin tuensaajan ilmoittamien menojen laillisuus ja asianmukaisuus Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmista rahoitettavissa hankkeissa. Kyseessä on selkeästi julkinen, muulle kuin viranomaiselle annettu hallintotehtävä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon takeita. Merkittäviä julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään vakiintuneesti lähtenyt siitä, että julkista valtaa voidaan siirtää myös muille kuin viranomaisille, jos tehtävien hoitamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä säädetään riittävän yksityiskohtaisesti, ja jos oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon sekä, jos julkisia tehtäviä hoitavat henkilöt toimivat virkavastuulla. Lakiehdotuksen 29 ja 29 a §:ssä on otettu huomioon perustuslain 124 §:n vaatimat edellytykset koskien perusoikeuksia, oikeusturvaa ja muita hyvän hallinnon takeita. Sama koskee myös tilintarkastajaa, jonka työ- ja elinkeinoministeriö valtuuttaisi suorittamaan valvojaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan.

Edellä mainitun johdosta katsotaan, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

*Lakiehdotukset***Laki****alueiden kehittämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä, joka luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehitymiselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalla hyvinvoinnille ja taloudelliselle kasvulle.

2 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä niiden yhteensovittamiseen ja seurantaan.

Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavien ohjelmien toimeenpanoon ja rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnointiin sovelletaan, mitä rakennerahastolaissa (1401/2006) tai muussa laissa säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alueella* maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita;

2) *alueellisilla rakennerahasto-ohjelmilla* Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavia alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta ja Euroopan alueellinen yhteistyötavoitetta koskevia toimenpideohjelmia ja teknisen avun toimenpiteitä;

3) *rakennerahastovaroilla* Euroopan yhteisön komission Euroopan yhteisön talousarviosta Suomelle myöntämiä rakennerahastojen varoja.

4 §

Alueiden kehittämisen tavoitteet

Alueiden kehittämisen tavoitteena on:

1) vahvistaa alueiden kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä;

2) edistää taloudellista tasapainoa ja elinkeinotoiminnan kehitystä;

3) edistää kestävää työllisyyttä;

4) vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehittyneisyyseroja sekä parantaa niiden omia vahvuuksia ja erikoistumista;

5) edistää väestön hyvinvointia ja osaamista sekä alueiden kulttuuria;

6) parantaa elinympäristön laatua ja kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

5 §

Vastuu alueiden kehittämisestä

Vastuu alueiden kehittämisestä on kunnilla ja valtiolla sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämismääräyksinä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.

6 §

Alueiden kehittämisen suunnittelu

Maakunnan liitto laatii maakunnan alueiden kehittämistä varten maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 25 §:ssä tarkoitetun maakuntasuunnitelman ja maakunnan kehittämisen lähivuosien tavoitteet osoittavan maakuntaohjelman. Lisäksi alueiden kehittämistä varten laaditaan Euroopan yhteisön alueellisia rakennerahasto-ohjelmia.

Valtioneuvosto päättää valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista. Tavoitteiden tarkentamiseksi ja toteuttamiseksi voidaan laatia erityisohjelmia ja periaatepäätöksiä. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määrittelevät hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet osana hallinnonalaansa suunnittelua.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista voidaan rahoittaa valtion talousarvion rajoissa.

2 luku

Viranomaiset ja toimielimet

7 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden valmistelusta sekä maakuntaohjelmien ja muiden tämän lain mukaisten ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa ohjeita maakunnan liitoille maakuntaohjelman ja muiden tämän lain mukaisten ohjelmien

valmistelusta, toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista.

8 §

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta

Alueiden kehittämistä ja sitä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista, ennakointia, seurannasta ja arviointia varten työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on erityisesti:

1) sovittaa yhteen kansallisten alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden ja ohjelmien, rakennerahastojen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (*maaseuturahasto*) ja Euroopan kalatalousrahaston (*kalatalousrahasto*) ohjelmien toteuttamista;

2) seurata sekä kansallisten alueiden kehittämissuunnitelmien että rakennerahasto-ohjelmien tuloksellisuutta sekä arvioida niiden vaikuttavuutta ja raportoida niiden edistymisestä työ- ja elinkeinoministeriölle.

Lisäksi alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta voi tehdä ehdotuksia yhteensovituksen ja vaikuttavuuden parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriölle sekä rakennerahastolain 7 §:n ja 27 §:n mukaisille hallintoviranomaisille ja 25 §:n mukaisille seuranta-komiteoille.

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan ja määrää sen puheenjohtajan. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Yhteistyöryhmät

Tässä laissa tarkoitettujen erityisohjelmien, periaatepäätösten ja muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista sekä ennakointia, seurannasta ja arviointia varten voidaan asettaa yhteistyöryhmiä. Yhteistyöryhmissä ovat edustettuina ministeriöt ja sellaiset oikeushenkilöt, joilla on huomattava merkitys

alueiden kehittämisessä. Valtioneuvosto asettaa yhteistyöryhmät ja määrää niiden puheenjohtajat. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää yhteistyöryhmän jäsenistön muutoksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä sekä säätää niiden toimikaudesta ja työskentelytavoista.

10 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liitto:

1) vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja toimii tällöin yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa;

2) vastaa maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman laatimisesta ja hyväksyy ne;

3) valmistelee maakuntaohjelman perusteella vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman rahoittamiseen osallistuvien kanssa, hyväksyy sen sekä neuvottelee suunnitelman toteuttamiseen liittyvien toimenpiteiden ja määrärahojen kohdentamisesta toimeenpääntöön osallistuvien aluehallintoviranomaisten tulosohjauksen ja muiden tahojen vastaavien menettelyjen yhteydessä;

4) osallistuu valtion aluehallintoviranomaisten strategisen suunnitteluun ja ohjaukseen alueen kehittämistavoitteiden huomioon ottamiseksi;

5) vastaa alueellisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien ohjelmaehdotusten laatimisesta maakuntaa varten;

6) vastaa alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakkoinnin yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelusta osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua, alueellisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteensovittamisesta lukuun ottamatta pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa sekä alueellisten laaja-alaisen luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnitelmien laatimisen yhteensovittamisesta;

7) laatii kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyksen;

8) asettaa alueelliset taidetoimikunnat ja liikuntaneuvostot;

9) edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan;

10) edistää kuntien ja maakuntien välistä yhteistyötä;

11) edistää yhteistyötä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja alueiden kehittämisen kannalta keskeisten julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kanssa;

12) vastaa ennakkoinnin yhteensovittamisesta maakunnassa, arvioi ja seuraa maakunnan ja sen osien kehitystä;

13) hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä;

14) hoitaa muut sille tässä laissa säädetyt tehtävät.

Niiden maakunnan liittojen, joihin kuuluu sekä yksikielisiä että kaksikielisiä kuntia, on perustettava toimitilin maakunnan kielellisten palvelujen kehittämiseksi.

11 §

Maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueet

Maakunnan liittojen yhteistoiminnan järjestämiseksi maa jaetaan maakuntien yhteistoiminta-alueisiin siten kuin tässä laissa säädetään. Maakunnan liitto voi kuulua 12 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta vain yhteen yhteistoiminta-alueeseen.

Maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueen on muodostettava toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen kokonaisuus yhteistoiminnan kohteena olevien tehtävien hoitamiseksi. Yhteistoiminta-aluejako tulee ottaa huomioon muodostettaessa sellaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueita, joissa hoidetaan kaikkia keskuksen toimialaan kuuluvia tehtäviä.

12 §

Yhteistoiminnassa hoidettavat tehtävät

Maakunnan liittojen yhteistoiminnan piiriin kuuluu sellaisten 10 §:ssä tarkoitettujen tehtävien käsittely ja niitä koskeva päätöksenteko, jotka:

1) ovat alueen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta merkittäviä;

2) sisältyvät maakuntaohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin tai muihin alueiden kehittämiseen merkittävästi vaikuttaviin suunnitelmiin; sekä

3) koskevat koko yhteistoiminta-alueita.

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen jäsenkunnat voivat yhtäpitävin päätöksin tai perussopimuksessa antaa muitakin alueiden kehittämiseen tai maakunnan suunnitteluun liittyviä tehtäviä yhteistoiminnassa käsiteltäviksi ja päätettäviksi.

13 §

Yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestäminen

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen jäsenkuntien on sovittava yhteistoiminnan piiriin kuuluvien asioiden käsittelyn ja päätöksenteon järjestämisestä joko siten, että päätösvaltaa käyttää maakunnan liittojen yhteinen toimielin, tai siten, että päätösvaltaa käyttävät maakunnan liitot yhtäpitävin päätöksin.

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen on sovittava yhteistoiminnassa käsiteltävien ja päätettävien asioiden valmistelusta ja sitä koskevista vastuista.

14 §

Maakunnan liittojen yhteinen toimielin ja sen valitseminen

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen valtuustot asettavat yhteisen toimielimen ja valitsevat siihen jäsenet, jos 2 momentissa tarkoitettussa yhteistoimintasopimuksessa niin määrätään. Muussa tapauksessa yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liiton jäsenkunnat asettavat yhteisen toimielimen ja valitsevat siihen jäsenet samassa yhteydessä ja samaa menettelyä käyttäen kuin ne valitsevat edustajansa maakunnan liittojen valtuustoon. Toimielimessä edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta yhteistoi-

minta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen jäsenkuntien alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteinen toimielin päätetään valita kesken kunnallisvaalien mukaan määräytyvän toimikauden, yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen valtuustot valitsevat sen jäsenet ensimmäisen kerran.

Yhteisen toimielimen jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista, toimielimen muista kuin laissa säädetyistä tehtävistä sekä muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista sovitaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien yhteistoimintasopimuksessa. Sopimuksen hyväksymisestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalain (365/1995) 79 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksesta.

15 §

Yhteistoiminnasta sopiminen ja siihen velvoittaminen

Suunnitellulla yhteistoiminta-alueella olevien maakunnan liittojen jäsenkuntien on sovittava 11–14 §:ssä tarkoitetuista asioista viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2010.

Jos maakunnan liittojen jäsenkunnat eivät sovi yhteistoiminnan järjestämisestä edellä tarkoitettussa määräajassa, valtioneuvosto voi velvoittaa yhteistoiminta-alueen maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut ja samalla määrätä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista. Valtioneuvoston määräys on voimassa siihen asti, kunnes yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakunnan liittojen jäsenkunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta.

Jos 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yhtäpitäviä päätöksiä ei saada maakunnan liitoissa tehtyä ja siitä on merkittävää haittaa valtion ja kuntien väliselle yhteistyölle alueiden kehittämisessä, valtioneuvosto voi velvoittaa jäsenkunnat edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettun yhteisen toimielimen perustamiseen.

16 §

Maakunnan liittojen muu yhteistyö

Maakunnan liitot voivat sopia yhteistyöstä muita kuin 12 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä koskevissa asioissa, jos se on 10 §:n 1 momentin mukaisten tehtävien asianmukaisen hoidon kannalta tarpeellista.

17 §

Maakunnan yhteistyöryhmä

Maakunnassa on alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä.

Maakunnan liiton hallitus asettaa yhteistyöryhmän. Yhteistyöryhmässä on oltava tasapuolisesti edustettuina:

1) maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat sekä Lapin maakunnassa lisäksi saamelaiskäräjät;

2) ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset ja muut valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot;

3) alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt sekä muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt.

Maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien edustajat valitaan valtuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien edustus saamelaiskäräjien toimikaudeksi. Edustajat ja heidän henkilökohtaiset varaedustajansa nimetään 2 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksesta.

Maakunnan liiton hallitus nimeää yhteistyöryhmälle puheenjohtajan, jonka tulee olla kuntalaissa (365/1995) tarkoitettu luottamushenkilö, sekä 2 momentissa tarkoitettujen osapuolten ehdotuksesta kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulee olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Yhteistyöryhmä voi asettaa maaseutujaoston maaseuturahastosta rahoitettavien toimenpiteiden alueellista tarkastelua ja muihin alueellisiin toimenpiteisiin tapahtuvaa yhteensovittamista varten. Jaoston puheenjohtajana toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustaja. Maaseutujaoston tarkem-

mista tehtävistä ja kokoonpanosta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Yhteistyöryhmä voi asettaa lisäksi muita jaostoja yhteistyöryhmässä käsiteltävien asioiden valmistelua varten sekä kutsua yhteistyöryhmään asiantuntijoita.

18 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmä:

1) sovittaa yhteen alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta;

2) käsittelee maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman;

3) käsittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi;

4) sovittaa yhteen maakuntaohjelman ja 24 §:ssä tarkoitettujen erityisohjelmien toteuttamista ja rahoitusta;

5) käsittelee rahoituksen myöntävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisen tai muun toimijan taikka maakunnan liiton valmistelemia aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita ja antaa niistä lausunnon rahoituksen myöntävälle taholle; yhteistyöryhmässä käsiteltävät hankkeet määrittää tarkemmin työjärjestyksessä niin, että liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä;

6) voi hoitaa myös muita alueen kehittämiseen vaikuttavia ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tai niihin liittyviä tehtäviä, joista määrätään tarvittaessa tarkemmin työjärjestyksessä, jollei kyseisiä tehtäviä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäväksi.

Maakunnan yhteistyöryhmä hoitaa lisäksi rakennerahastolain 21 §:ssä säädetty tehtävät.

19 §

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema

Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen asettaman jaoston jäsenen sovelletaan rikoskeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään va-

hingonkorvauslaissa (412/1974). Jäsenistä on voimassa, mitä kuntalain 32 b §:ssä, 33 §:ssä, 34 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 36–41 §:ssä ja 43 §:ssä säädetään luottamushenkilöistä. Maakunnan liittoon pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö voidaan kuitenkin valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

Edellä 17 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja ansionmenetykskorvauksista sekä matkakustannusten ja muiden heille tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta on voimassa, mitä kuntalain 42 §:ssä säädetään luottamushenkilöistä. Mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja korvauksista vastaa taho, jota jäsen edustaa.

20 §

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö

Maakunnan yhteistyöryhmällä on sihteeristö. Siinä ovat edustettuina 17 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa mainitut viranomaiset. Maakunnan yhteistyöryhmä päättää sihteeristön kokoonpanosta siten, että viranomaiset tulevat tasapuolisesti edustetuiksi.

Sihteeristön tehtävänä on hoitaa yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä.

Sihteeristön tehtävänä on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, yhteensovittamista varten tarkastella ja seurata maakunnan alueella valmisteltavia kansallisesti rahoitettuja sekä rakennerahasto-ohjelmien, maaseuturahaston ja kalatalousrahaston hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely

Jollei jäljempänä toisin säädetä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on voimassa, mitä kuntalain 50, 54 ja 55 §:ssä sekä 57–62 §:ssä säädetään. Muilta osin yhteistyöryhmän hallintomenettelyyn sovelletaan hallintolakia.

Maakunnan liitto vahvistaa yhteistyöryhmän hyväksymän maakunnan yhteistyöryh-

män työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta yhteistyöryhmässä, jaostojen perustamisesta, kokoonpanosta sekä niiden tarkemmista tehtävistä. Muutoin työjärjestyksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaisissa säädetään johtosäännöstä.

Yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Edellä 18 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa asiassa rahoittajataho ei voi myöntää hankkeelle rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Yhteistyöryhmän myönteinen lausunto ei kuitenkaan sido rahoittajatahoa, jos siihen on painavia syitä. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän myönteisestä lausunnosta huolimatta tehdä siitä poikkeavan rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle tästä tieto ja perustelut painavista syistä. Yhteistyöryhmän kannanottoa koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

3 luku

Ohjelmatyö

22 §

Valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet

Valtioneuvosto päättää määräajaksi valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämisen tavoitteiden suuntaamiseksi ja sovittamiseksi yhteen. Valtioneuvoston päätös sisältää aluekehittämisen tavoitteet ja kehittämistoimenpiteiden painopisteet valtioneuvoston toimikaudeksi. Päätöksessä määrätään lisäksi ne ministeriöt, joiden tulee suunnitella hallinnonalansa toimintaa alueellisen kehityksen edistämiseksi. Päätöksessä määritellään alueiden kehittämistavoitteita osaltaan toteuttavat erityisohjelmat ja periaatepäätökset.

Viranomaisten tulee ottaa huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toi-

menpiteidensä vaikutuksia alueiden kehittämisen kannalta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden sisällöstä ja säättää niiden seurannasta.

23 §

Hallinnonaloittainen alueiden kehittäminen

Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettut ministeriöt laativat valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden perusteella hallinnonalalleen määrääjäksi aluestrategian osana hallinnonalan suunnittelua. Aluestrategiassa määritellään hallinnonalan alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet sekä periaatteet toimenpiteiden alueellisesta kohdentamisesta ja rahoituksesta ottaen huomioon maakuntien kehittämisen tavoitteet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä aluestrategian sisällöstä sekä säättää aikataulusta ja noudatettavasta menettelystä.

24 §

Erityisohjelmat

Valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia määräaikaista erityisohjelmia. Ohjelmat hyväksyy valtioneuvosto.

Erityisohjelmien alueellista toimeenpanoa koskevia ohjelmaesityksiä voivat laatia alueen julkis- ja yksityisoikeudelliset yhteisöt ja säätiöt. Alueelliset ohjelmaesitykset on sovittava yhteen maakuntaohjelmien kanssa. Alueelliset ohjelmat hyväksyy asianomainen ministeriö tai maakunnan liitto.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä erityisohjelmien tavoitteista ja säädetään niiden sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelystä.

25 §

Maakuntaohjelma

Maakunnan liitto laatii määräaikaisen maakuntaohjelman. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin, tarpeisiin ja erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, maakunnan kehittämisen kannalta keskeisimmät hankkeet ja muut olennaiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi sekä tarvittaessa määrittelyn alueen kuntien yhteistyöalueista. Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyy saamelaiskulttuuria koskeva osa.

Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakuntasuunnitelma, valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, hallinnonaloittaiset aluestrategiat ja maakuntaa koskevat muut tässä laissa tarkoitettut ohjelmat. Maakuntaohjelma on laadittava siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavien osin aluehallintovirastojen strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen.

Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelee saamelaiskäräjät. Maakuntaohjelma laaditaan kunnanvaltuustojen toimikausittain neljäksi vuodeksi. Maakuntaohjelman hyväksyy maakunnan liiton ylin päätävä toimielin. Maakuntaohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa.

Viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehitykseen sekä huolehtia, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman sisällöstä sekä sitä laadittaessa noudatettavasta menettelystä ja aikataulusta.

26 §

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma

Maakunnan liiton johdolla valmistellaan vuosittain maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma. Se sisältää ehdotuksen maakuntaohjelman ja erityisohjelmien toteuttamisen kannalta keskeisiksi hankkeiksi ja muiksi toimenpiteiksi sekä suunnitelman niiden rahoittamisesta. Toteuttamissuunnitelmaa laadittaessa maakunnan liitto valmistelee kuntien kanssa suunnitelman niiden rahoitusosuudesta keskeisten hankkeiden toteuttamiseksi. Toteuttamissuunnitelma valmistellaan yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman rahoittamiseen osallistuvien kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toteuttamissuunnitelman sisällöstä sekä sitä laadittaessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä.

27 §

Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmat

Maakunnan liitot vastaavat alueitaan koskevien Euroopan yhteisön rakennerahastoista rahoitettavia alueellisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien ehdotusten laatimisesta. Ohjelmaehdotukset sisältävät rakennerahastoja koskevassa Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyt seikat. Ehdotukset valmistellaan yhteistyössä valtion viranomaisten sekä kuntien ja muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakunnan liittojen sekä muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien yhteisöjen kanssa 1 momentissa tarkoitettujen ehdotusten perusteella ohjelmaehdotukset valtioneuvoston käsiteltäviksi. Valtioneuvosto päättää ohjelmaehdotusten antamisesta Euroopan yhteisöjen komission hyväksyttäväksi. Muilta osin ohjelmaehdotuksiin sovelletaan, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään.

Ohjelmien muuttamisessa noudatetaan, mitä ohjelmia koskevien ehdotusten laatimisesta ja hyväksymisestä säädetään. Ohjelman

hallintoviranomainen voi, seurantakomiteaan annettua sille hyväksyntänsä, tehdä Euroopan komissiolle ehdotuksia sellaisista muutoksista ohjelmaan, jotka eivät ole merkitykseltään huomattavia eivätkä muuta ohjelmalle osoitettavan Suomen kansallisen julkisen rahoituksen kokonaismäärää.

4 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Yhteistyösopimus

Tässä laissa tarkoitettujen alueiden kehittämistavoitteiden ja ohjelmien tai suunnitelmien toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia. Niissä voidaan sopia ohjelmaan tai suunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta. Yhteistyösopimus laaditaan yhteistyössä toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten sekä alueen kehittämiseen osallistuvien oikeushenkilöiden kanssa. Yhteistyösopimus laaditaan määräajaksi.

Edellä 16 §:ssä momentissa tarkoitettua maakunnan liittojen välisestä yhteistyöstä voidaan myös tehdä yhteistyösopimuksia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa sääntää yhteistyösopimusta laadittaessa noudatettavasta menettelystä.

29 §

Ohjelmien seuranta ja arviointi

Tämän lain mukaisia ohjelmia valmisteltaessa niitä arvioidaan sen mukaan kuin arvioinnista erikseen säädetään.

Ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan ohjelmassa määriteltyjen seurantatietojen avulla.

Maakuntaohjelmaa rahoittavat viranomaiset toimittavat maakunnan liitoille maakuntaohjelmien seurantaan koskevat tiedot. Ministeriöt vastaavat hallinnonalansa aluestrategian tavoitteiden toteutumisen seurannasta. Erityisohjelmien seurannasta vastaavat toimivaltaiset ministeriöt.

Maakuntaohjelmien ja erityisohjelmien tavoitteiden saavuttamista, vaikutuksia ja toimeenpanoa arvioidaan vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Lisäksi erityisohjelmista on ohjelmakauden päätyttyä järjestettävä loppuarviointi. Arvioinnit tekee ulkopuolinen arvioitsija.

Maakuntaohjelman arvioinnista vastaa maakunnan liitto, hallinnonaloittaisten aluestrategioiden arvioinnista vastaa kukin ministeriö ja erityisohjelmien arvioinnista vastaavat toimivaltaiset ministeriöt. Edellä 27 §:ssä tarkoitettujen ohjelmien arvioinnista säädetään erikseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää arvioinnissa ja seurannassa noudatettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

30 §

Lausunto- ja neuvottelumenettely

Viranomaisen on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka poikkeavat merkittävästi maakuntaohjelmasta tai eivät sisälly maakuntaohjelmaan, sekä arvioitava niiden vaikutuksia alueen kehitykseen. Jos viranomaisen aikoo poiketa maakunnan liiton lausunnosta, sen on perusteltava poikkeaminen neuvotteluun sitä ennen asiasta maakunnan liiton kanssa.

Ennen kuin valtion viranomaisen tekee sellaisen valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimiä, niiden toimialueita tai toimipaikkoja taikka kustakin toimipaikasta saatavia palveluja koskevan päätöksen, joka saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta, taikka tekee valtioneuvostolle aloitteen tällaisen päätöksen tekemiseksi, sen on pyydettävä lausunto kunnalta, jota asia koskee. Jos asia koskee kahta tai useampaa kuntaa, lausunto on pyydettävä myös maakunnan liitolta. Jos valtion viranomaisen aikoo poiketa lausunnosta, sen on neuvoteltava asianomaisen kunnan ja maakunnan liiton kanssa.

Kunkin ministeriön tulee neuvotella työ- ja elinkeinoministeriön kanssa hallinnonalansa keskushallintoviranomaisten ja liikelaitosten

valmistelemista alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä.

31 §

Aluejaot

Valtioneuvosto voi määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II tukialueiksi. Jako tapahtuu pääosin seutukunnittain. Seutukuntajakoa määrättäessä otetaan huomioon ainakin työssäkäynti, asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. Seutukuntajaon vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriö sen jälkeen, kun se on kuullut niitä kuntia ja maakunnan liittoja, joita asia koskee. Määräämis- ja jakamisperusteista tukialueisiin säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvosto voi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja.

Valtioneuvosto voi saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 14 §:ssä tarkoitettua saaristoasiain neuvottelukuntaa kuultuaan määrätä mainitun lain 9 §:n nojalla saaristokunnaksi määrätyn kunnan ja sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon valtioneuvosto on päättänyt sovellettavaksi saaristokuntaa koskevia säännöksiä, sekä pysyvästi asutun, ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen olevan saaren ja saariryhmän kuuluvaksi I tai II tukialueeseen.

32 §

Muutoksenhaku

Maakunnan liiton tässä laissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaissa oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Maakunnan yhteistyöryhmän tai maakunnan liittojen yhteisen toimielimen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta kuntayhtymän päätökseen kuntalaissa säädetään.

33 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä
20 .

Tällä lailla kumotaan 12 päivänä heinäkuuta 2002 annettu alueiden kehittämislaki (602/2002) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien
ja hankkeiden rahoittamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä tukea työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla alueiden kehittämistä sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamista koskeviin sellaisiin alueellisiin ja valtakunnallisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, jotka rahoitetaan valtion talousarvioon otetusta määrärahasta, jollei muusta laista muuta johdu.

Tätä lakia sovelletaan myös Euroopan yhteisön rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista myönnettävään tukeen, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä tai muusta laista muuta johdu.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alueella* maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita;

2) *alueellisilla rakennerahasto-ohjelmilla* Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavia alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta koskevia toimenpideohjelmia ja teknisen avun toimenpiteitä;

3) *rakennerahastovaroilla* Euroopan yhteisöjen komission Euroopan yhteisöjen talous-

arviosta Suomeen myöntämiä rakennerahastojen varoja;

4) *maakunnan kehittämisrahalla* valtion talousarvioon otettuja yksinomaan kansallisia alueiden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja;

5) *kansallisella julkisella rahoitusosuudella* rakennerahastovaroja vastaavaa valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuutta;

6) *kehittämishankkeella* määräaikaista suunnitelmaan perustuvaa toimintaa, jonka tarkoituksena ei ole tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle;

7) *investoinnilla* rakennuksen tai rakenteen rakentamista, laajentamista, korjaamista ja hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimista.

3 §

Viranomaiset

Tässä laissa tarkoitettua tukea koskevia asioita käsittelevät työ- ja elinkeinoministeriö, maakunnan liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Työ- ja elinkeinoministeriö, maakunnan liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuina valtionapuviranomaisina myöntäessään tässä laissa tarkoitettua tukea.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi asettaa varojen osoittamispäätöksessä ehtoja ja antaa ohjeita maakunnan liitoille ohjelmien hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta ja valvonnasta.

4 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

5 §

Tuen saajat

Tukea voidaan myöntää julkis- ja yksityis-oikeudellisille oikeushenkilöille. Tuki voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle tuen saajalle yhteisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

2 luku

Tukimenettely

6 §

Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämä tuki

Työ- ja elinkeinoministeriö voi käyttää osan maakunnan kehittämisrahaan varatusta määrärahasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin ohjelmiin ja hankkeisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi käyttää osan Euroopan aluekehitysrahaston tai Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin sekä rakennerahasto-ohjelmien tekniseen tukeen.

Tarkemmat säännökset tuen käyttökohteista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Maakunnan liittojen myöntämä tuki

Maakunnan liitot voivat myöntää tukea valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa:

1) alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin

(*alueellinen kehittämistuki*); kehittämishankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä enimmäiskustannuksista;

2) käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- tai parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten (*perusrakenteen investointituki*);

3) opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluviin Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoite toimenpideohjelman ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisiin kehittämis- ja investointihankkeisiin;

Maakunnan liitolle voidaan asettaa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja hankkeita koskeva lausuntopyyntövelvoite.

Maakunnan liitot voivat käyttää alueellista kehittämistukea myös maakunnan liiton itse toteuttamiin hankkeisiin.

Tarkemmat säännökset tuen käyttökohteista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämä tuki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää Euroopan sosiaalirahaston varoja ja sitä vastaavaa valtion rahoitusosuutta alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen ESR-ohjelma-asiakirjan mukaisiin kehittämishankkeisiin työllisyyden edistämiseksi.

Tarkemmat säännökset tuen käyttökohteista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Määrärahojen alueellinen jako

Valtioneuvosto päättää valtion talousarvioon varattujen määrärahojen jakamisesta alueittain. Alueellisten rakennerahasto-ohjelmien rakennerahastovarojen ja niitä vastaavan valtion rahoitusosuuden jaossa noudatetaan lisäksi, mitä siitä erikseen säädetään.

10 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tuen tulee olla perusteltua avustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta ja sillä tulee olla merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Myönnettäessä tukea rakennerahasto-ohjelmaan sisältyvään hankkeeseen tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että hanke on Euroopan yhteisön lainsäädännön ja ohjelman mukainen.

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että ohjelman toimeenpanoa varten asetettu hallintokomitea on rakennerahastolain (1401/2006) 36 §:n mukaisesti puoltanut hankkeen rahoittamista.

Tuen saajalla tulee olla riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke.

Tuki voidaan myöntää edellytyksellä, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa.

Jos tuki myönnetään komission perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen antaman asetuksen (EY) N:o 1998/2006 mukaisena vähämerkityksisenä tukena, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija antaa tuen myöntävälle viranomaiselle selvityksen hakijalle jo myönnetystä ja maksetusta vähämerkityksisestä tuesta, ja että tuen määrä ei ylitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos tukea siirretään 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, on tuen myöntämisen edellytyksenä, että vastaava selvitys annetaan jokaisen tuettavaan toimenpiteeseen osallistuvan osalta, eikä tuen määrä ylitä minkään osallistuvan tahon osalta vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää.

11 §

Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten

Jollei jäljempänä toisin säädetä, tuki voidaan myöntää niin, että se voidaan osaksi siirtää toiselle käytettäväksi hankkeen toteuttamista varten. Tuen myöntämisen edellytyksenä on tällöin, että tuen siirtäminen on

hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista ja hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot täyttävät kyseisen tuen saajaa koskevat edellytykset. Lisäksi edellytyksenä on, että tuen saaja on ennen tuen myöntämistä varmistanut muiden hankkeen toteuttamiseen osallistuvien kanssa laadittavien sopimuksien tuen myöntämiselle ja maksamiselle asetettujen edellytysten täyttymisen sekä tuen ehtojen noudattamisen. Tuen saaja vastaa kuitenkin edellytysten täyttämisestä sekä ehtojen noudattamisesta suhteessa tuen myöntävään viranomaiseen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tuen siirtoa koskevasta menettelystä.

12 §

Hyväksyttävät kustannukset

Tukea myönnetään hankkeeseen tuen myöntäjän hyväksymän kustannusarvion mukaan tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten menojen perusteella. Tuki myönnetään hankkeesta aiheutuviin menoihin, joista on vähennetty hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai liittyvät tulot.

Kustannusten hyväksyttävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, menojen tukikelpoisuutta koskeva kansallinen ja Euroopan yhteisön lainsäädäntö.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä hyväksyttävien kustannusten määrästä ja säädetään niiden lajista.

13 §

Tuen määrä

Tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää ja tuen hakijan tulee itse osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, jollei siitä poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Tuen enimmäismäärään sovelletaan lisäksi Euroopan yhteisön valtioneuvoston sääntöjä.

Myönnettäessä tukea Euroopan yhteisön rakennerahastovaroista rahastojen osuuksien enimmäismääriin sovelletaan, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään ja mitä

hanketta koskevassa rakenerahasto-ohjelmassa määrätään.

Tarkemmat säännökset tuen määrästä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Tuen hakeminen

Tukea tulee hakea kirjallisesti siltä maakunnan liitolta tai elinkeino-, liikenne- tai ympäristökeskukselta, jonka alueella hakijan tuettava toiminta pääasiallisesti sijaitsee. Hakemus on allekirjoitettava. Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelman mukaista Euroopan aluekehitysrahaston tukea haetaan kuitenkin ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaisena toimivalta maakunnan liitolta tai ulkomaiselta yhteisöltä. Tukea haetaan työ- ja elinkeinoministeriöltä silloin, kun se toimii tuen myöntäjänä.

Hakemuksesta on käytävä ilmi ainakin hankkeen yhteys ohjelmaan ja riittävät tiedot tuen käyttötarkoituksesta sekä muista seikoista, joita tuen myöntävä viranomainen tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, miten tuettavaa toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se ole jo toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta.

Tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Tuen myöntäminen

Maakunnan liitto päättää tuen myöntämisestä alueellaan. Maakunnan liitto voi päättää tuen myöntämisestä myös toisen maakunnan liiton alueella toteutettavaan hankkeeseen. Maakunnan liitot voivat myös päättää, että ne myöntävät tuen hankkeeseen yhdessä.

Maakunnan liitto voi myöntää hankkeeseen perusrakenteen investointitukena Euroopan yhteisön rakenerahastojen rahoitusosuuden, kun hankkeen kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee kokonaan kunnilta. Laajakaistarakentamiseen liittyvissä investoinneissa voi

kansalliseen julkiseen rahoitusosuuteen sisältyä myös valtion rahoitusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää kuitenkin 6 §:ssä ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 8 §:ssä tarkoitetun tuen myöntämisestä.

Tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen mukaisen tuen myöntäminen

Jos Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmassa rakenerahastovarojen rahoitusosuus myönnetään tukena hankkeeseen, johon kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee pääasiallisesti muulta valtion viranomaiselta kuin työ- ja elinkeinoministeriöltä, rakenerahastovaroista tulevan rahoitusosuuden myöntämistä koskee soveltuvin osin, mitä kansallisesta julkisesta rahoitusosuudesta tulevasta tuesta säädetään.

Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmassa hallinto- ja todentamisviranomaisena toimiva yhteisö myöntää rakenerahastovaroista maksettavan tuen toimenpideohjelman mukaiselle alueelle. Se voi lisäksi 15 §:stä poiketen myöntää ohjelma-asiakirjan mukaisella alueella sijaitsevaan hankkeeseen rakenerahastovaroja vastaavan valtion rahoitusosuuden myös muun maakunnan alueelle, jos ohjelma-alueen maakunnan liitot ovat siitä kirjallisesti sopineet. Niissä Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmissa, joissa hallinto- ja todentamisviranomainen toimii toisessa jäsenvaltiossa, ohjelma-alueen maakunnan liitto voi myöntää hankkeeseen rakenerahastovaroja vastaavan valtion rahoitusosuuden myös muun maakunnan alueelle, jos ohjelma-alueen maakunnan liitot ovat siitä kirjallisesti sopineet sekä ulkomaiselle tuensaajalle ohjelma-alueella.

Tarkempia säännöksiä tukea myönnettäessä noudatettavista ehdoista ja menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tukea voidaan myöntää vain tuen hakemisen jälkeen syntyneisiin kustannuksiin. Tukea ei saa käyttää yleisenä toimintatukena.

Tuetun investoinnin kohdetta ei saa pysyvästi tai merkittävästi määrin käyttää muuhun kuin tuen kohteena olevaan yritystoimintaan tai kehittämistyöhön eikä luovuttaa toiselle ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamisesta. Tuen myöntänyt viranomainen voi ennen luovutusta tehdystä hakemuksesta myöntää luvan luovutukseen, jos luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja jos tuen kohteena olevan toiminnan luonne ei olennaisesti muutu.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen käyttöä koskevista ehdoista.

18 §

Tuen maksaminen

Tuen maksamista on haettava kirjallisesti tuen myöntävältä viranomaiselta. Maksamisen hakemiselle voidaan asettaa määräaika. Tuki maksetaan takautuvasti hyväksyttävien kustannusten perusteella ennakkoa lukuun ottamatta.

Tarkempia säännöksiä maksamismenettelystä ja määräajoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Erinäiset säännökset

19 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tarkastaa tässä laissa tarkoitettujen tukien myöntämistä, maksatusta, käyttöä ja valvontaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeuteen hallinto- ja todentamisviranomaisena sekä Euroopan alueellinen yhteistyö - tavoitteen toimenpideohjelmissa sovelletaan, mitä rakennerahastolaissa säädetään.

20 §

Tuen takaisinperintä

Tuen myöntäneen viranomaisen on määrätävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu avustus takaisin perittäväksi, jos:

1) tuen myöntämistä, maksamista tai valvontaa varten on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja taikka tietoja on salattu ja virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisella tai tietojen salaamisella on ollut vaikutusta rahoituksen saamiseen;

2) tuen maksamista tai valvontaa varten on kieltäydytty antamasta tarvittavia tietoja, asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka tarkastusta suoritettaessa kieltäydytty täyttämästä muita tuen saajalle tarkastuksen suorittamiseksi laissa säädettyjä velvollisuuksia;

3) tukea on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;

4) tuen saaja on olennaisesti laiminlyönyt noudattaa avustuspäätöksessä määrättyjä ehtoja.

Tuen myöntänyt viranomainen voi määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi taikka osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi, jos:

1) tuen saaja ei ole noudattanut avustuspäätöksessä määrättyjä ehtoja;

2) sellaisen omaisuuden omistus- tai hallintaoikeus, jonka hankkimiseen tuki on myönnetty, on luovutettu ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen maksamispäivästä, taikka tuen saaja on lopettanut tuen kohteena olleen toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti;

3) tuen saaja on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn kohteeksi ja jollei tuen käyttötarkoituksesta muuta johdu;

4) perusrakenteen investointitukena maksetun tuen kohteena olevan toiminnan omistussuhteissa on tapahtunut viiden vuoden aikana avustuksen maksamispäivästä sellaisia olen-

naisia muutoksia, jotka vaikuttavat hankkeen luonteeseen tai täytäntöönpanon edellytyksiin taikka hyödyttävät aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä;

5) tuki tai sen osa on myönnetty tai maksettu väärin perustein.

21 §

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus takaisinperintään

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä maakunnan liitolle rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista valtion varoista maksetut varat tai yksinomaan valtion varoista maksetut varat tai niiden osan takaisin perittäväksi, jos maakunnan liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty tai on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai varojen osoittamis- päätöksessä asetettuja ehtoja.

22 §

Euroopan yhteisön rakennerahastovarojen takaisinmaksu

Jos valtio on Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskevaan lainsäädäntöön perustuvan jäsenvaltion vastuun perusteella velvollinen maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin rakennerahastovaroja, työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä maakunnan liiton maksamaan valtiolle valtion komissiolle maksaman määrän täysimääräisenä kuluneen. Suoritus määrätään, jos varojen takaisinmaksu on johtunut maakunnan liiton menettelystä tai jos maakunnan liitto ohjelma-asiakirjan perusteella on suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä.

23 §

Takaisinperittävän määrän korotus

Jos tuen saaja on menetellyt 20 §:ssä 1 momentissa säädetyllä tavalla, takaisinperittävää määrää voidaan korottaa enintään 20 prosentilla tai, jos mainitussa momentissa

tarkoitettu menettely on ollut erittäin törkeää, enintään 100 prosentilla.

24 §

Investointitukien enimmäismäärät

Yrityksille myönnettävien julkisten investointitukien enimmäismääristä säädetään valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetussa laissa (1336/2006).

25 §

Muutoksenhaku

Maakunnan liiton päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valtionapuviranomaisena tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen saa siihen tyytymätön asianosainen hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

26 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun lääninhallituksen tai sosiaali- ja terveysministeriön ennen tämän lain voimaantuloa myöntämään tukeen noudatetaan tuen käytössä, maksamisessa ja käytön valvonnassa, palauttamisessa ja takaisinperinnässä sekä sitä koskevassa muutoksenhaussa tuen myöntämisaikana voimassa olleita

säännöksiä sekä tukipäätöksessä asetettuja Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
ehtoja. Toimivaltainen viranomainen on lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
maakunnan liitto. teisiin.

3.

Laki**rakennerahastolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun rakennerahastolain (1401/2006) 16–20 § sekä 21 §:n 1 momentin 6 ja 10 kohta,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1–3 momentti, 7 §, 9 §:n 1 momentti, 13 ja 14 §, 21 §:n 1 momentin johdantokappale, 25 §:n 2 momentti, 27 §, 28 §:n 2 momentti, 29 ja 30 §, 32 §:n otsikko ja 1 momentti, 33 ja 34 §, 35 §:n 2 ja 4 momentti, 38 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §:n 1 momentti, 42 §, 44 §:n 3 momentti, 46 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentti, 57–60 §, 61 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 63 §:n 3 momentti, 64 §, 65 §:n 1 ja 2 momentti, 66 §:n 3 momentti ja 67 §:n 1 momentti, sekä

lisätään lakiin uusi 29 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamiseen ja seurantaan sovelletaan, mitä alueiden kehittämisestä annetussa laissa (xxx/xxxx) säädetään. Valtion talousarvioon otettuihin rakennerahastovaroihin sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988).

4 §

Kansallinen suunnitelma

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden rakennerahasto-ohjelmien laatimiseen osallistuvien yhteisöjen kanssa ohjelmakaudeksi kansallisen suunnitelman. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä komission kanssa. Suunnitelma sisältää ne seikat, joista säädetään Euroopan yhteisön lainsäädännössä.

6 §

Toimenpideohjelmien valmistelu

Aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien valmisteluun sovelletaan, mitä alueiden kehittämisestä annetussa laissa säädetään alueellisen rakennerahastohjelman valmistelusta.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmat valmistellaan yhteistyössä toimenpideohjelman toteuttamiseen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa. Muilta osin toimenpideohjelmien valmisteluun ja niiden muuttamiseen sovelletaan, mitä alueiden kehittämisestä annetussa laissa säädetään alueellisen rakennerahastohjelman valmistelusta.

Sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman valmistelusta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmisteluun ja sen muuttamiseen sovelletaan, mitä alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta säädetään alueiden kehittämisestä annetussa laissa. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmistelusta vastaa asianomainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

7 §

Hallintoviranomainen

Hallintoviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

9 §

Välittävät toimielimet

Välittäviä toimielimiä ovat rakennerahas-
tavaraja käyttävät ministeriöt, keskushallin-
non virastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäris-
tökeskukset sekä maakunnan liitot. Välittäviä
toimielimiä ovat myös valtion erityisrahoi-
tusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tar-
koitettu erityisrahoitusyhtiö ja muu vastaava
valtion kokonaan tai osittain omistama yhtiö
sekä muut viranomaiset tai laitokset, joille on
siirretty hallinto- ja todentamisviranomaisen
tehtäviä.

13 §

Todentamisviranomainen

Todentamisviranomaisena toimii työ- ja
elinkeinoministeriö.

14 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan
yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuulu-
vat tehtävät. Lisäksi todentamisviranomainen
hoitaa hallinnoimaansa rakennerahas-
ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen
mukaan kuin tässä laissa säädetään. Toden-
tamisviranomaistehtävä on erotettava 8 §:ssä
tarkoitettusta hallintoviranomaistehtävästä sit-
ten, että viranomaisten toiminnan riippumat-
tomuus voidaan varmistaa.

Välittävä toimielin toimittaa tuensaajien
maksamien tukikelpoisten menojen perus-
teella tiedot menoilmoitusta varten toimenpi-
deohjelman todentamisviranomaiselle ja sa-
malla tiedoksi hallinnonalansa ministeriölle.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Alueiden kehittämisestä annetun lain 17
§:ssä tarkoitettu maakunnan yhteistyöryhmä:

25 §

Seurantakomiteat

Valtioneuvosto nimittää seurantakomitean
jäsenet seurantakomiteaa asetettaessa. Työ-
ja elinkeinoministeriö päättää vaihdoksista
komitean kokoonpanossa. Seurantakomitean
kokoonpanoon ja jäseniin sovelletaan, mitä
niistä Euroopan yhteisön lainsäädännössä
säädetään. Seurantakomitea voi kutsua asian-
tuntijoita.

27 §

Hallintoviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen
toimenpideohjelmassa hallintoviranomaisena
on ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomai-
nen tai yhteisö. Suomalaisena hallintoviran-
omaisena voi olla maakunnan liitto tai eu-
rooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhty-
mästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu
suomalainen yhtymä.

28 §

Hallintoviranomaisen tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen
toimenpideohjelmassa hallintoviranomainen
vastaa toimenpideohjelman hallinnoinnista ja
täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoi-
don periaatteita noudattaen sekä hoitaa ne
tehtävät, joista säädetään Euroopan yhteisön
lainsäädännössä. Lisäksi suomalainen hallin-
toviranomainen hoitaa hallinnoimaansa ra-
kennerahas-ohjelmaa koskevia kansallisia
tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa sääde-
tään.

29 §

Ensimmäisen tason valvojan nimeäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää ensimmäisen tason valvonnasta vastaavan valvojan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmasta osarahoitettavan hankkeen suomalaiselle tuensaajalle menojen varmentamiseksi.

Valvojan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) taikka kauppa-kamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja), joka on riippumaton tuensaja. Valvojalla on oltava tehtävän hoitamiseen riittävä ammattitaito. Valvojaan sovelletaan hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta.

29 a §

Ensimmäisen tason valvojan tehtävät

Valvojan tehtäviin sovelletaan, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmista osarahoitettujen hankkeiden menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden varmentamisesta.

Valvojalla on oikeus suorittaa tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tuensaajaan kohdistuvia tarkastuksia. Valvojan oikeuksiin ja valvottavan velvollisuuksiin valvojan suorittaessa tehtävän edellyttämiä tarkastuksia sovelletaan 56 §:ää.

Valvoja voi päätöksellään valtuuttaa toisen riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan tuensaajaan kohdistuvan 2 momentissa tarkoitettujen tarkastuksen puolestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi suorittaa valvojaan kohdistuvia valvontaan liittyviä tarkastuksia sekä päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilin-

tarkastajan suorittamaan tällaisen tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Valtion vastinrahoituksesta vastaavat viranomaiset

Valtion vastinrahoituksesta toimintaohjelmille vastaavat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi ne viranomaiset, joille ministeriö on jakanut valtion talousarviossa olevaa rakennerahastovaroja vastaavaa rahoitusosuutta.

32 §

Todentamisviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa todentamisviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomainen tai yhteisö. Ohjelma-asiakirjassa nimetty suomalainen hallintoviranomainen toimii ohjelman todentamisviranomaisena.

33 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuuluvat tehtävät. Lisäksi suomalainen todentamisviranomainen hoitaa hallinnoimaansa rakennerahasto-ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

34 §

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus antaa ohjeita

Työ- ja elinkeinoministeriö voi Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa antaa suomalaiselle hallinto- ja todentamisviranomaiselle rakennerahastovarojen käyttöä ja valvontaa koskevia ohjeita, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä hallinto- ja todentamisviranomaiselle säädetty-

jen velvoitteiden täyttäminen sitä välttämättä edellyttää. Ennen ohjeiden antamista on kuultava toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomaista.

35 §

Hallintokomitea

Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää hallintokomitean suomalaiset jäsenet. Hallintokomitea voi kutsua komiteaan asiantuntijoita. Hallintokomitea hyväksyy työskentelyään varten työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta.

Siinä 1 momentissa tarkoitettua toimenpideohjelmaa koskevassa ohjelmatyössä ja niissä toimenpideohjelmissa, joita toteutetaan saamelaisten kotiseutualueella tai sen osalla, noudatetaan hallintokomitean työskentelyssä soveltuvin osin Saamen kielilakia (1086/2003).

38 §

Tarkastusviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomainen.

40 §

Tarkastajaryhmä

Edellä 38 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaista avustaa sen tehtävien hoitamisessa tarkastajaryhmä, johon kuuluu edustaja kustakin toimenpideohjelmaan osallistuvasta jäsenvaltiosta. Tarkastajaryhmän suomalaisen jäsenen nimittää työ- ja elinkeinoministeriö. Tarkastajaryhmä laatii työskentelyään varten työjärjestyksen. Tarkastajaryhmän puheenjohtajan tehtävästä vastaa tarkastusviranomainen.

41 §

Seurantakomiteat

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen kussakin toimenpideohjelmassa on seurantakomitea, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta sopivat ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. Seurantakomitean suomalaisten jäsenen nimittämiseen sovelletaan, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.

42 §

Eräät täytäntöönpanojärjestelyt

Työ- ja elinkeinoministeriö voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka jotka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmaa rahoittavien viranomaisten kanssa sopia tavanomaisina pidettävistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä Euroopan yhteisöjen komission, muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmaa hoitavien viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tarvittaessa yhteisymmärryksessä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpideohjelmaa rahoittavien viranomaisten kanssa sopia myös sellaisista täytäntöönpanojärjestelyistä, joita Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelman ja Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan Euroopan yhteisön rahoittaman ohjelman tekninen yhteensovittaminen edellyttää.

Suomalainen hallinto- ja todentamisviranomainen voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä hallinnoimaansa toimenpideohjelmaa rahoittavien viranomaisten kanssa sopia Euroopan yhteisön lainsäädännön edel-

lyttämistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä ohjelmaan osallistuvien muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

44 §

Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmissa on sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetään, rakennerahastovaroja myöntävän maakunnan liiton tehtävänä myöntää toimeen rakennerahastojen rahoitusosuus kansallisen lainsäädännön, Euroopan yhteisön lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman mukaan ottaen huomioon hallintokomitean 36 §:n 2 momentissa tarkoitettu lausunto ja kansallista rahoitusosuutta koskeva päätös sekä vastata toimien valvonnasta ja tarkastuksesta sekä varojen takaisinperinnästä. Rahoitusta koskeva hakemus tulee vireille, kun 37 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen sihteeristö on vastaanottanut hakemuksen.

46 §

Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet

Välittävät toimielimet ilmoittavat todentamisviranomaiselle ja hallinnonalansa ministeriölle Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisesti sääntöjenvastaisuuksista, takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Jos virheellisyyden laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, todentamisviranomainen voi velvoittaa maakunnan liittoa, hallintoviranomaista tai asianomaista ministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyys voidaan oikaista tai sen toistuminen estää. Todentamisviranomainen voi tar-

vittaessa asettaa maakunnan liitolle, hallintoviranomaiselle tai asianomaiselle ministeriölle määräajan, jossa sen tulee ryhtyä toimenpiteisiin.

-----

54 §

Tietojen saanti

Hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on sallassapitosäännösten estämättä oikeus saada välittävänä toimielimenä toimivalta viranomaiselta tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset rakennerahastovarojen käytöstä sekä ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta. Rakennerahasto-ohjelmia toteuttavilla ministeriöillä on sama oikeus saada tietoja hallintoviranomaiselta, todentamisviranomaiselta ja oman hallinnonalansa välittäviltä toimielimiltä.

-----

56 §

Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvollisuudet

Edellä 29 a, 40 ja 50–52 §:ssä tarkoitettujen tarkastuksen suorittamiseksi tarkastettava on velvollinen ilman aiheetonta viivytystä korvauksetta esittämään tarkastajalle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat sekä muun rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käyttöön liittyvän aineiston samoin kuin muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

-----

57 §

Virka-apu

Poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen on korvauksetta annettava 29 a §:n 4 momentissa, 40 ja 50–52 §:ssä tarkoitettujen tarkastuksen suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

58 §

Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus

Tarkastusviranomaisella on Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Tarkastusviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensaajaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

59 §

Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus

Hallintoviranomaisella on oikeus suorittaa hallinnoimassaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmassa käytettävien rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

60 §

Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus

Todentamisviranomainen voi suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin ja tuensaajiin kohdistuvia tehtä-

vien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Todentamisviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensaajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

61 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriö voi suorittaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin, tuensaajiin ja hallinto- ja todentamisviranomaiseen. Yksittäistä toimea tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensaajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitettua tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

63 §

Tietojen saanti ja niiden luovuttaminen

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomainen ovat velvollisia antamaan tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle Euroopan yhteisöjen komissiota varten Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä hoitaessaan laatimansa kertomukset.

64 §

Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa

Opetusministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa opetushallitukselle, Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselle CIMO:lle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä maakunnan liitoille. Opetusministeriö voi siirtää niille myös toimivaltaansa rakennerahastotoimintaan liittyvissä toimielimissä. Toimivallan siirtämisestä säädetään opetusministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä maakunnan liitoille. Toimivallan siirtämisestä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

65 §

Rakenerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä

Kansallisissa ohjelmissa on rakenerahastovarojen seurantaa sekä hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja välittävien toimielinten tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä mainittujen viranomaisten ja toimielinten yhteiseen käyttöön tarkoitettu seurantarekisteri. Rekisteriin merkitään sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot tuen hakijasta, tuen kohteesta, tukea koskevasta päätöksestä, tuen maksatuksesta ja vaikutuksista sekä suoritetuista varmuuksista ja tarkastuksista. Tietojärjestelmä sisältää lisäksi Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyt toimenpideohjelmiä, niiden hallinnointia, seurantaa ja valvontaa koskevat tiedot. Rekisteriin merkittyjen tietojen virheettömyydestä vastaa se viranomainen tai toimielin, joka on tehnyt merkinnät.

Jäsenvaltioiden välisessä ohjelmassa suomalainen hallintoviranomainen ylläpitää rahoitettavia hankkeita koskevaa rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tässä laissa

säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Hallintoviranomainen vastaa seurantarekisteriin toimitettavien 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tallentamisesta. Niissä ohjelmissa, joissa rakenerahastovaroja myöntävä viranomainen on muu kuin Suomen viranomainen, tulee seurata erikseen kansallisen julkisen rahoituksen myöntämistä.

66 §

Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuoritukseen velvoittaminen

Jäsenvaltioiden välisissä ohjelmissa 1 momentissa tarkoitettu takautumisoikeuteen perustuva suoritus maksetaan kuitenkin ohjelman todentamisviranomaiselle, joka on velvollinen maksamaan tämän suorituksen viivymättä valtiolle. Työ- ja elinkeinoministeriö voi päätöksellään velvoittaa suomalaisen todentamisviranomaisen suorittamaan valtiolle sen komissiolle maksaman määrän täysimääräisenä kuluineen. Suoritus määrätään, jos varojen takaisinmaksu on johtunut suoritukseen velvoitettavan virheellisestä menettelystä tai jos suoritukseen velvoitettava on Euroopan yhteisöjen komission päätöksen perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä.

67 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettun hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja seurantakomitean sekä työ- ja elinkeinoministeriön 66 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki**ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkorajayhteistyön hallinnosta 18 päivänä heinäkuuta 2008 annetun lain (500/2008) 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti ja 14 § seuraavasti:

11 §

Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät

Maakunnan liiton 1 momentin nojalla myöntämään tukeen sovelletaan, mitä laissa eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (xxxx/xxxx) ja jäljempänä tässä laissa tuen myöntämisestä, maksamisesta, valvonnasta, tarkastuksesta ja takaisinperinnästä säädetään. Sen lisäksi tukeen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei laista eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta tai jäljempänä tästä laista tai Euroopan yhteisön lainsäädännöstä muuta johdu.

12 §

Tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovellettavat säännökset

Hyväksyttäviin kustannuksiin sekä tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovelletaan, mitä eräiden työ- ja elin-

keinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentissa, 7 §:n 1 ja 2 momentissa, 10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 ja 2 momentissa, 13 §:n 1 ja 2 momentissa, 14 §:n 2 momentissa ja 15 §:ssä säädetään. Tu-
 kea haetaan ohjelman yhteiseltä hallintoviranomaiselta.

14 §

Takaisinperintä

Tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 20 §:ssä ja Euroopan yhteisön lainsäädännössä asiasta säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta periä takaisin yhteiselle hallintoviranomaiselle maksetut varat on voimassa, mitä eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 21 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Elinkeinoministeri *Mauri Pekkarinen*

3.

Laki

rakenerahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 29 päivänä joulukuuta 2006 annetun rakenerahastolain (1401/2006) 16–20 § sekä 21 §:n 1 momentin 6 ja 10 kohta,
muutetaan 1 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 §:n 1–3 momentti, 7 §, 9 §:n 1 momentti, 13 ja 14 §, 21 §:n 1 momentin johdantokappale, 25 §:n 2 momentti, 27 §, 28 §:n 2 momentti, 29 ja 30 §, 32 §:n otsikko ja 1 momentti, 33 ja 34 §, 35 §:n 2 ja 4 momentti, 38 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §:n 1 momentti, 42 §, 44 §:n 3 momentti, 46 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 56 §:n 1 momentti, 57–60 §, 61 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 63 §:n 3 momentti, 64 §, 65 §:n 1 ja 2 momentti, 66 §:n 3 momentti ja 67 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 29 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamiseen ja seurantaan sovelletaan, mitä alueiden kehittämislaissa (602/2002) säädetään. Valtion talousarvioon otettuihin rakenerahastovaroihin sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988).

Alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamiseen ja seurantaan sovelletaan, mitä *alueiden kehittämisestä annetussa laissa (xxx/xxx)* säädetään. Valtion talousarvioon otettuihin rakenerahastovaroihin sovelletaan valtion talousarviosta annettua lakia (423/1988).

4 §

4 §

*Kansallinen suunnitelma**Kansallinen suunnitelma*

Sisäasiainministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden rakenerahasto-ohjelmien laatimiseen osallistuvien yhteisöjen *ja järjestöjen* kanssa ohjelmakaudeksi kansallisen suunnitelman. Suunnitelma laaditaan lisäksi yhteistyössä komission kanssa. Suunnitelma

Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakunnan liittojen ja muiden rakenerahasto-ohjelmien laatimiseen osallistuvien yhteisöjen kanssa ohjelmakaudeksi kansallisen suunnitelman. Suunnitelma laaditaan lisäksi yhteistyössä komission kanssa. Suunnitelma sisältää ne

sisältää ne seikat, joista säädetään Euroopan yhteisön lainsäädännössä.

seikat, joista säädetään Euroopan yhteisön lainsäädännössä.

6 §

Toimenpideohjelmien valmistelu

Aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien valmisteluun sovelletaan, mitä alueiden kehittämislaisissa säädetään alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmat valmistellaan yhteistyössä toimenpideohjelman toteuttamiseen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa. Muilta osin toimenpideohjelmien valmisteluun ja niiden muuttamiseen sovelletaan *soveltuvien osin*, mitä alueiden kehittämislaisissa säädetään alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta.

Sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman valmistelusta vastaa työministeriö. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmisteluun sovelletaan *soveltuvien osin*, mitä alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta säädetään. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmistelusta vastaa asianomainen työvoima- ja elinkeinokeskus. *Työministeriö valmistelee yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakunnan liittojen sekä muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen kanssa ohjelma-ehdotuksen valtioneuvoston käsiteltäväksi.*

7 §

Hallintoviranomaiset

Hallintoviranomaisina toimivat aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien osalta sisäasiainministeriö ja sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman osalta työministeriö.

6 §

Toimenpideohjelmien valmistelu

Aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien valmisteluun sovelletaan, mitä alueiden *kehittämisestä annetussa laissa* säädetään alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Euroopan alueellinen yhteistyö-tavoitteen toimenpideohjelmat valmistellaan yhteistyössä toimenpideohjelman toteuttamiseen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa. Muilta osin toimenpideohjelmien valmisteluun ja niiden muuttamiseen sovelletaan, mitä alueiden *kehittämisestä annetussa laissa* säädetään alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta.

Sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman valmistelusta vastaa *työ- ja elinkeinoministeriö*. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmisteluun ja sen muuttamiseen sovelletaan, mitä alueellisen rakennerahasto-ohjelman valmistelusta säädetään alueiden kehittämistä annetussa laissa. Toimenpideohjelman alueellisen osion valmistelusta vastaa asianomainen *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*.

7 §

Hallintoviranomainen

Hallintoviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

9 §

Välittävät toimielimet

Välittäviä toimielimiä ovat rakennerahasto-
varoja käyttävät ministeriöt, keskushallinnon
virastot, työvoima- ja elinkeinokeskukset,
alueelliset ympäristökeskukset, lääninhalli-
tukset ja maakunnan liitot. Välittäviä toimie-
limiä ovat myös valtion erityisrahoitusyhtiös-
tä annetussa laissa (443/1998) tarkoitettu eri-
tyisrahoitusyhtiö ja muu vastaava valtion ko-
konaan tai osittain omistama yhtiö ja muut vi-
ranomaiset tai laitokset, joille on siirretty hal-
linto- ja todentamisviranomaisen tehtäviä.

9 §

Välittävät toimielimet

Välittäviä toimielimiä ovat rakennerahasto-
varoja käyttävät ministeriöt, keskushallinnon
virastot, *elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-*
keskukset sekä maakunnan liitot. Välittäviä
toimielimiä ovat myös valtion erityisrahoi-
tusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tar-
koitettu erityisrahoitusyhtiö ja muu vastaava
valtion kokonaan tai osittain omistama yhtiö
sekä muut viranomaiset tai laitokset, joille on
siirretty hallinto- ja todentamisviranomaisen
tehtäviä.

13 §

Todentamisviranomaiset

Todentamisviranomaisina toimivat alueke-
hitysrahastosta osarahoitettavien toimenpide-
ohjelmien osalta sisäasiainministeriö ja sosi-
aalirahastosta osarahoitettavan toimenpideoh-
jelman osalta työministeriö.

*Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toden-
tamisviranomaisten tehtävät on erotettava 8
§:ssä tarkoitettujen hallintoviranomaisten
tehtävistä siten, että viranomaisten toiminnan
riippumattomuus voidaan varmistaa.*

13 §

Todentamisviranomainen

Todentamisviranomaisena *toimii työ- ja
elinkeinoministeriö.*

14 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan
yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuuluvat
tehtävät. Lisäksi todentamisviranomainen
hoitaa hallinnoimaansa rakennerahasto-
ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen
mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Välittävä toimielin toimittaa tuensaajien
maksamien tukikelpoisten menojen perusteel-
la tiedot menoilmoitusta varten toimenpide-
ohjelman todentamisviranomaiselle ja samal-
la tiedoksi hallinnonalansa ministeriölle. *Si-
säasiainministeriön hallinnonalalla tiedot toi-
mittaa sisäasiainministeriölle maakunnan liit-
to.*

14 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan
yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuulu-
vat tehtävät. Lisäksi todentamisviranomainen
hoitaa hallinnoimaansa rakennerahasto-
ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen
mukaan kuin tässä laissa säädetään. *Toden-
tamisviranomaistehtävä on erotettava 8 §:ssä
tarkoitettusta hallintoviranomaistehtävästä si-
ten, että viranomaisten toiminnan riippumat-
tomuus voidaan varmistaa.*

Välittävä toimielin toimittaa tuensaajien
maksamien tukikelpoisten menojen perus-
teella tiedot menoilmoitusta varten toimenpi-
deohjelman todentamisviranomaiselle ja sa-
malla tiedoksi hallinnonalansa ministeriölle.

16 §

(kumotaan)

Rakennerahastoneuvottelukunta

Sisäasianministeriön yhteydessä toimii rakennerahastoneuvottelukunta, jonka tehtävänä on:

1) sovittaa yhteen rakennerahastojen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan kalatalousrahaston (kalatalousrahasto) toimia;

2) sovittaa yhteen 1 kohdassa tarkoitettuja toimia ja kansallisia toimia; ja

3) seurata rakennerahasto-ohjelmien tulokellisuutta sekä arvioida niiden vaikuttavuutta ja raportoida niiden edistymisestä sisäasiainministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi rakennerahastoneuvottelukunta voi tehdä ehdotuksia rakennerahastotoimien yhteensovituksen ja vaikuttavuuden parantamiseksi hallintoviranomaiselle ja seurantakomiteoille.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin neuvottelukunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, sekä mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta. Neuvottelukunnan hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto.

Neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

17 §

(kumotaan)

Maakunnan yhteistyöryhmä

Kussakin maakunnassa on rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän asettaa maakunnan liiton hallitus. Yhteistyöryhmän toimikausi jatkuu,

kunnes Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskevan loppukertomuksen. Toimikautta voidaan jatkaa, jos yhteistyöryhmän tehtävien hoitaminen sitä vaatii. Jäljempänä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tahojen edustajat valitaan kuitenkin maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien osalta valtuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien osalta saamelaiskäräjien toimikaudeksi.

Yhteistyöryhmän kokoonpano on sovitettava siten, että siinä ovat maakunnan alueen kehittämisen kannalta tasapuolisesti edustettuina osapuolina:

1) maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat sekä Lapin maakunnassa lisäksi saamelaiskäräjät;

2) ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset ja muut valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot;

3) alueen kehittämisen kannalta tärkeimmät työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt sekä mahdollisuuksien mukaan muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt.

Osapuoliin edustetuiksi tulevat tahot tekevät ehdotuksen edustajikseen sekä heidän henkilökohtaisiksi varaedustajikseen.

Jäsenten lisäksi maakunnan liiton hallitus nimeää yhteistyöryhmälle puheenjohtajan, jonka tulee olla kuntalaisia (365/1995) tarkoitettu luottamushenkilö, sekä 3 momentissa tarkoitettujen osapuolten ehdotuksesta kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulee olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Yhteistyöryhmä voi kutsua yhteistyöryhmään asiantuntijoita.

Yhteistyöryhmä voi asettaa jaostoja. Jaoston tehtävänä on valmistella maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltäviä asioita.

Yhteistyöryhmä voi asettaa 7 momentissa tarkoitettujen jaostojen lisäksi jaoston maaseuturahastosta rahoitettavien toimenpiteiden alueellista tarkastelua ja muihin alueellisiin toimenpiteisiin tapahtuvaa yhteensovitusta varten. Jaoston puheenjohtajana toimii työvoima- ja elinkeinokeskuksen edustaja. Jaoston tarkemmista tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Siltä osin kuin kysymys on tässä tarkoitettujen toimenpiteiden ja rakennerahastoista rahoitettavien toimenpiteiden yhteensovituksesta, noudatetaan kuitenkin, mitä jäljempänä tässä

Voimassa oleva laki

laissa säädetään.

18 §

(kumotaan)

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema

Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen asettaman jaoston jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta. Jäsenistä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaissa säädetään luottamushenkilöistä. Maakunnan liittoon pysyväisluonteisessa palvelusuhteessa oleva henkilö voidaan kuitenkin valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

Edellä 17 §:n 3 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja ansionmenetykskorvauksista sekä matkakustannusten ja muiden heille tehtävän hoitamisen aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta on voimassa, mitä kuntalaissa säädetään luottamushenkilöistä. Mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja korvauksista vastaa se, jota jäsen edustaa.

19 §

(kumotaan)

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö

Maakunnan yhteistyöryhmällä on sihteeristö. Siinä ovat edustettuina 17 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa mainitut viranomaiset. Maakunnan yhteistyöryhmä päättää sihteeristön kokoonpanosta siten, että viranomaisten edustus tulee tasapuolisesti huomioon otetuksi.

Sihteeristön tehtävänä on hoitaa yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä virkavastuulla.

Sihteeristön tehtävänä on sen lisäksi, mitä edellä 2 momentissa säädetään, yhteensovittusta varten tarkastella ja seurata maakunnan alueella valmisteltavia rakennerahasto-ohjelmien, maaseuturahaston ja kalatalousrahaston hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle.

20 §

(kumotaan)

*Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko
ja hallintomenettely*

Jollei jäljempänä toisin säädetä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalain 50, 54 ja 55 sekä 57—62 §:ssä säädetään. Muilta osin yhteistyöryhmän hallintomenettelyyn sovelletaan hallintolakia.

Maakunnan liitto vahvistaa yhteistyöryhmän hyväksymän maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä, päätöksenteosta yhteistyöryhmässä, jaostojen perustamisesta, kokoonpanosta ja niiden tarkemmista tehtävistä. Muutoin työjärjestyksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaissa säädetään johtosäännöstä.

Yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee mielipide, jota kaksi kolmannelta äänestäneistä on kannattanut.

Jäljempänä 21 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa asiassa rahoittajataho ei voi myöntää hankkeelle rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Yhteistyöryhmän myönteinen lausuntoa koskeva päätös ei kuitenkaan sido rahoittajatahoa, jos siihen on painavia syitä. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän myönteisestä päätöksestä huolimatta tehdä siitä poikkeavan rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle tästä tieto ja perustelut painavista syistä. Yhteistyöryhmän kannanottoa koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmä:

1) yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden aluekehitysrahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman rakennerahastovarojen ja niitä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden kohdentumisen maakunnassa rakennerahasto-ohjelmaa rahoittaville valtion viranomaisille, maakunnan liitolle ja muille ra-

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Alueiden kehittämisestä annetun lain 17 §:ssä tarkoitettu maakunnan yhteistyöryhmä:

6 ja 10 -kohdat kumotaan

kennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuville;

2) yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman alueellisen osion rakennerahastovarat ja niitä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden asianomaiselle hallinnonalalle sovitun rahoituskehyksen mukaan, jollei rahoituskehyksestä poikkeamiseen ole maakunnan kehitykseen liittyviä tai muita painavia syitä;

3) suuntaa 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua maakuntaan osoitettua rakennerahastojen rahoitusta ja vastaavaa kansallista rahoitusta tarkistamalla maakunnan yhteistyöasiakirjan, jos se on rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon kannalta tarpeen;

4) saa tiedoksi yhteensovitusta varten maakunnan yhteistyöasiakirjan laatimisen yhteydessä suunnitelmat ja raportit maaseuturahaston alueellisesta rahoituksesta, kalatalousrahastosta rahoitettavista toimenpiteistä ja sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman valtakunnallisen osion rahoituksesta ja varmistaa eri toimenpiteiden yhteensovituksen ja eri rahastojen osallistumisen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen;

5) päättää yhteistyöasiakirjassa rakennerahasto-ohjelmassa olevien hankkeiden valintakriteerien alueellisesta soveltamisesta;

6) *käsittelee rahoituksen myöntävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisen tai muun toimijan taikka maakunnan liiton valmistelemlia aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita ja antaa niistä lausunnon rahoituksen myöntävälle taholle; yhteistyöryhmässä käsiteltävät hankkeet määritellään tarkemmin työjärjestyksessä kuitenkin niin, että liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yritys-hankkeita ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä;*

7) huolehtii tarvittavista menettelytavoista, joilla varmistetaan rahoitettaviksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa;

8) valmistelee ja esittää siten kuin 8 §:ssä säädetään aluekehitysrahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman ja sosiaalirahastosta osarahoitettavan toimenpideohjelman alueellisen osan muutostarpeita seurantakomite-

alle ja hallintoviranomaiselle sekä raportoi niille rakennerahasto-ohjelman toteutumista;

9) tiedottaa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta;

10) voi hoitaa myös muita rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tai niihin liittyviä tarpeellisia tehtäviä, joista tarvittaessa määrätään tarkemmin työjärjestyksessä, jollei kyseisiä tehtäviä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäväksi.

25 §

Seurantakomiteat

Valtioneuvosto päättää seurantakomitean asettamisesta ja nimittää sen jäsenet. Seurantakomitean kokoonpanoon ja jäseniin sovelletaan, mitä niistä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään. Seurantakomitea voi kutsua asiantuntijoita.

27 §

Hallintoviranomaiset

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomaisena on ohjelma-asiakirjassa nimetty maakunnan liitto.

28 §

Hallintoviranomaisen tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomainen

25 §

Seurantakomiteat

Valtioneuvosto nimittää seurantakomitean jäsenet seurantakomiteaa asetettaessa. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää vaihdoksista komitean kokoonpanossa. Seurantakomitean kokoonpanoon ja jäseniin sovelletaan, mitä niistä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään. Seurantakomitea voi kutsua asiantuntijoita.

27 §

Hallintoviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomaisena on ohjelma-asiakirjassa nimetty *viranomainen tai yhteisö*. Suomalaisena hallintoviranomaisena voi olla maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu suomalainen yhtymä.

28 §

Hallintoviranomaisen tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomainen

vastaa toimenpideohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen sekä hoitaa ne tehtävät, joista säädetään Euroopan yhteisön lainsäädännössä. Lisäksi hallintoviranomainen hoitaa hallinnoimaansa rakennerahastohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 30 §:ssä tarkoitetuille välittävälle toimielimelle säännöksiä rakennerahastovarojen käyttöä ja valvonnasta, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyjen velvoitteiden täyttäminen tätä välttämättä edellyttää. Ennen asetuksen antamista on kuultava ohjelman hallintoviranomaista.

29 §

Valvoja

Sisäasiainministeriö voi nimittää valvojan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa. Valvojan tehtäviin sovelletaan, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään.

Valvojalla on oltava tehtävän hoitamisen kannalta riittävä ammattitaito. Valvojan työskentelyyn sovelletaan hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. *Valvojaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta.*

Valvojalla on oikeus suorittaa tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä välittävään toimieliimeen ja tuensaajaan kohdistuvia tarkastuksia. Valvojan oikeuksiin ja valvottavan velvollisuuksiin valvojan suorittaessa tehtävän edellyttämiä tarkastuksia sovelletaan 56 §:ää.

Valvoja voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan tuensaajaan kohdistuvan 3 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. *Sen lisäksi valvoja voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitetut tehtävät. Tilintarkasta-*

vastaa toimenpideohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen sekä hoitaa ne tehtävät, joista säädetään Euroopan yhteisön lainsäädännössä. Lisäksi *suomalainen* hallintoviranomainen hoitaa hallinnoimaansa rakennerahastohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

29 §

Ensimmäisen tason valvojan nimeäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää ensimmäisen tason valvonnasta vastaavan valvojan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmasta osarahoitettavan hankkeen suomalaiselle tuensaajalle menojen varmentamiseksi.

Valvojan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja), joka on riippumaton tuensaajasta. Valvojalla on oltava tehtävän hoitamiseen riittävä ammattitaito. Valvojan työskentelyyn sovelletaan hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä mitä vahingonkorvauslaissa säädetään julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta.

jasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

29 a §

Ensimmäisen tason valvojan tehtävät

Valvojan tehtäviin sovelletaan, mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädetään Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmista osarahoitettujen hankkeiden menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden varmentamisesta.

Valvojalla on oikeus suorittaa tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tuensaajaan kohdistuvia tarkastuksia. Valvojan oikeuksiin ja valvottavan velvollisuuksiin valvojan suorittaessa tehtävän edellyttämiä tarkastuksia sovelletaan 56 §:ää.

Valvoja voi päätöksellään valtuuttaa toisen riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan tuensaajaan kohdistuvan 2 momentissa tarkoitettun tarkastuksen puolestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi suorittaa valvojaan kohdistuvia valvontaan liittyviä tarkastuksia sekä päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan tällaisen tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Välittävät toimielimet

Välittäviä toimielimiä ovat 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut viranomaiset ja muut yhteisöt.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen välittävien toimielinten tehtäviin sovelletaan, mitä niistä jäljempänä tässä laissa ja muualla laissa erikseen säädetään.

30 §

Valtion vastinrahoituksesta vastaavat viranomaiset

Valtion vastinrahoituksesta toimintaohjelmille vastaavat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi ne viranomaiset, joille ministeriö on jakanut valtion talousarviossa olevaa rakennerahastovaroja vastaavaa rahoitusosuutta.

32 §

Todentamisviranomaiset

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa todentamisviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty hallintoviranomainen.

32 §

Todentamisviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa todentamisviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty *viranomainen tai yhteisö*. *Ohjelma-asiakirjassa nimetty suomalainen hallintoviranomainen toimii ohjelman todentamisviranomaisena.*

33 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuuluvat tehtävät. Lisäksi todentamisviranomainen hoitaa hallinnoimaansa rakennerahasto-ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

33 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Todentamisviranomainen hoitaa Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaan sille kuuluvat tehtävät. Lisäksi *suomalainen todentamisviranomainen* hoitaa hallinnoimaansa rakennerahasto-ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

34 §

Sisäasiainministeriön oikeus antaa ohjeita

Sisäasiainministeriö voi Euroopan alueellisen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa antaa välittävälle toimielimelle sekä hallinto- ja todentamisviranomaiselle rakennerahastovarojen käyttöä ja valvontaa koskevia ohjeita, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä hallinto- ja todentamisviranomaiselle säädettyjen velvoitteiden täyttäminen sitä välttämättä edellyttää. Ennen ohjeiden antamista on kuultava toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomaista.

34 §

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus antaa ohjeita

Työ- ja elinkeinoministeriö voi Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa antaa *suomalaiselle* hallinto- ja todentamisviranomaiselle rakennerahastovarojen käyttöä ja valvontaa koskevia ohjeita, jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä hallinto- ja todentamisviranomaiselle säädettyjen velvoitteiden täyttäminen sitä välttämättä edellyttää. Ennen ohjeiden antamista on kuultava toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomaista.

35 §

Hallintokomitea

Sisäasiainministeriö nimittää hallintokomitean suomalaiset jäsenet. Hallintokomitea voi kutsua komiteaan asiantuntijoita. Hallintokomitea hyväksyy työskentelyään varten työ-

35 §

Hallintokomitea

Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää hallintokomitean suomalaiset jäsenet. Hallintokomitea voi kutsua komiteaan asiantuntijoita. Hallintokomitea hyväksyy työskentelyään

järjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta.

Siinä 1 momentissa tarkoitettua toimenpideohjelmaa koskevassa ohjelmatyössä ja niissä toimenpideohjelmissa, joita toteutetaan saamelaisten kotiseutualueella tai sen osalla, noudatetaan hallintokomitean työskentelyssä soveltuvien osien saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettua lakia (516/1991).

38 §

Tarkastusviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty hallintoviranomainen.

40 §

Tarkastajaryhmä

Edellä 38 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaisesta avustaa sen tehtävien hoitamisessa tarkastajaryhmä, johon kuuluu edustaja kustakin toimenpideohjelmaan osallistuvasta jäsenvaltiosta. Tarkastajaryhmän suomalaisen jäsenen nimittää sisäasiainministeriö. Tarkastajaryhmä laatii työskentelyään varten työjärjestyksen. Tarkastajaryhmän puheenjohtajan tehtävästä vastaa tarkastusviranomainen.

41 §

Seurantakomiteat

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen kussakin toimenpideohjelmassa on seurantakomitea, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta sopivat ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. Valtioneuvosto nimittää seurantakomitean suomalaiset jäsenet.

varten työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta.

Siinä 1 momentissa tarkoitettua toimenpideohjelmaa koskevassa ohjelmatyössä ja niissä toimenpideohjelmissa, joita toteutetaan saamelaisten kotiseutualueella tai sen osalla, noudatetaan hallintokomitean työskentelyssä soveltuvien osien *Saamen kielilakia* (1086/2003).

38 §

Tarkastusviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty *viranomainen*.

40 §

Tarkastajaryhmä

Edellä 38 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaisesta avustaa sen tehtävien hoitamisessa tarkastajaryhmä, johon kuuluu edustaja kustakin toimenpideohjelmaan osallistuvasta jäsenvaltiosta. Tarkastajaryhmän suomalaisen jäsenen nimittää *työ- ja elinkeinoministeriö*. Tarkastajaryhmä laatii työskentelyään varten työjärjestyksen. Tarkastajaryhmän puheenjohtajan tehtävästä vastaa tarkastusviranomainen.

41 §

Seurantakomiteat

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen kussakin toimenpideohjelmassa on seurantakomitea, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta sopivat ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. *Seurantakomitean suomalaisten jäsenten nimittämiseen sovelletaan, mitä 25 §:n 2 momentissa säädetään.*

42 §

Eräät täytäntöönpanojärjestelyt

Sisäasiainministeriö voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka jotka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmia rahoittavien viranomaisten kanssa sopia tavanomaisina pidettävistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä Euroopan yhteisöjen komission, muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmia hoitavien viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

Sisäasiainministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tarvittaessa yhteisymmärryksessä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpideohjelmia rahoittavien viranomaisten kanssa sopia myös sellaisista täytäntöönpanojärjestelyistä, joita Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelman ja Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan Euroopan yhteisön rahoittaman ohjelman tekninen yhteensovittaminen edellyttää.

Hallinto- ja todentamisviranomaisena toimiva maakunnan liitto voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä hallinnoimaansa toimenpideohjelmaa rahoittavien viranomaisten kanssa sopia Euroopan yhteisön lainsäädännön edellyttämistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä ohjelmaan osallistuvien muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

42 §

Eräät täytäntöönpanojärjestelyt

Työ- ja elinkeinoministeriö voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka jotka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmia rahoittavien viranomaisten kanssa sopia tavanomaisina pidettävistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä Euroopan yhteisöjen komission, muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmia hoitavien viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tarvittaessa yhteisymmärryksessä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpideohjelmia rahoittavien viranomaisten kanssa sopia myös sellaisista täytäntöönpanojärjestelyistä, joita Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelman ja Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan Euroopan yhteisön rahoittaman ohjelman tekninen yhteensovittaminen edellyttää.

Suomalainen hallinto- ja todentamisviranomaisena voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai ole muutoin merkitykseltään huomattavia taikka eivät muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä hallinnoimaansa toimenpideohjelmaa rahoittavien viranomaisten kanssa sopia Euroopan yhteisön lainsäädännön edellyttämistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä ohjelmaan osallistuvien muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien tahojen kanssa.

44 §

Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmissa on sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetään, rakennerahastovaroja myöntävän maakunnan liiton tehtävänä myöntää toimeen rakennerahastojen rahoitusosuus kansallisen lainsäädännön, Euroopan yhteisön lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman mukaan ottaen huomioon hallintokomitean 36 §:n 2 momentissa tarkoitettu lausunto ja välittävän toimielimen kansallista rahoitusosuutta koskeva päätös sekä vastata toimien valvonnasta ja tarkastuksesta sekä varojen takaisinperinnästä. Rahoitusta koskeva hakemus tulee vireille, kun 37 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen sihteeristö on vastaanottanut hakemuksen.

46 §

Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet

Välittävät toimielimet ilmoittavat todentamisviranomaiselle ja hallinnonalansa ministeriölle Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisesti sääntöjenvastaisuuksista, takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Jos virheellisyyden laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, todentamisviranomaisella voi velvoittaa asianomaisen ministeriön ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyys voidaan oikaista tai sen toistuminen estää. Todentamisviranomaisella voi tarvittaessa asettaa ministeriölle määräajan, jossa sen tulee ryhtyä toimenpiteisiin. *Maakunnan liittoa koskevilta osin tässä tarkoitettu toimivalta on sisäasiainministeriöllä.*

44 §

Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmissa on sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetään, rakennerahastovaroja myöntävän maakunnan liiton tehtävänä myöntää toimeen rakennerahastojen rahoitusosuus kansallisen lainsäädännön, Euroopan yhteisön lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman mukaan ottaen huomioon hallintokomitean 36 §:n 2 momentissa tarkoitettu lausunto ja kansallista rahoitusosuutta koskeva päätös sekä vastata toimien valvonnasta ja tarkastuksesta sekä varojen takaisinperinnästä. Rahoitusta koskeva hakemus tulee vireille, kun 37 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen sihteeristö on vastaanottanut hakemuksen.

46 §

Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet

Välittävät toimielimet ilmoittavat todentamisviranomaiselle ja hallinnonalansa ministeriölle Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisesti sääntöjenvastaisuuksista, takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Jos virheellisyyden laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, todentamisviranomaisella voi velvoittaa *maakunnan liittoa, hallintoviranomaista tai asianomaista ministeriötä* ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyys voidaan oikaista tai sen toistuminen estää. Todentamisviranomaisella voi tarvittaessa asettaa *maakunnan liitolle, hallintoviranomaiselle tai asianomaiselle ministeriölle* määräajan, jossa sen tulee ryhtyä toimenpiteisiin.

54 §

Tietojen saanti

Hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada viranomaisina toimivilta välittäviltä toimielimiltä tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset rakennerahastovarojen käytöstä sekä ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta. Rakennerahasto-ohjelmia toteuttavilla ministeriöillä on sama oikeus saada tietoja hallintoviranomaiselta, todentamisviranomaiselta ja oman hallinnonalansa välittäviltä toimielimiltä sekä sisäasiainministeriöllä lisäksi maakunnan liitoilta.

54 §

Tietojen saanti

Hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada välittävänä toimielimenä toimivalta viranomaiselta tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset rakennerahastovarojen käytöstä sekä ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta. Rakennerahasto-ohjelmia toteuttavilla ministeriöillä on sama oikeus saada tietoja hallintoviranomaiselta, todentamisviranomaiselta ja oman hallinnonalansa välittäviltä toimielimiltä.

56 §

Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvollisuudet

Edellä 29, 40 ja 50—52 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamiseksi tarkastettava on velvollinen ilman aiheetonta viivytystä korvauksetta esittämään tarkastajalle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat sekä muun rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käyttöön liittyvän aineiston samoin kuin muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

56 §

Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvollisuudet

Edellä 29 a, 40 ja 50—52 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamiseksi tarkastettava on velvollinen ilman aiheetonta viivytystä korvauksetta esittämään tarkastajalle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat sekä muun rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käyttöön liittyvän aineiston samoin kuin muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

57 §

Virka-apu

Poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen on korvauksetta annettava 29, 40 ja 50—52 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

57 §

Virka-apu

Poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen on korvauksetta annettava 29 a §:n 4 momentissa, 40 ja 50—52 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

58 §

Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus

Tarkastusviranomaisella on Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, välittäviin toimielimiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Tarkastusviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, välittävään toimielimeen ja tuensaajaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

59 §

Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus

Hallintoviranomaisella on oikeus suorittaa hallinnoimassaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmassa käytettävien rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä välittäviin toimielimiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimielimeen ja tuensaajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

60 §

Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus

Todentamisviranomainen voi suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, välittäviin toimielimiin sekä

58 §

Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus

Tarkastusviranomaisella on Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Tarkastusviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensaajaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

59 §

Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus

Hallintoviranomaisella on oikeus suorittaa hallinnoimassaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen rakennerahasto-ohjelmassa käytettävien rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin sekä tuensaajiin kohdistuvia tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

60 §

Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus

Todentamisviranomainen voi suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, 30 §:ssä tarkoitettuihin vi-

tuensajiin kohdistuvia tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Todentamisviranomaisen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimielimeen ja tuensajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

61 §

Sisäasiainministeriön tarkastusoikeus

Sisäasiainministeriö voi suorittaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia välittäviin toimielimiin ja tuensajiin sekä hallinto- ja todentamisviranomaiseen. Yksittäistä toimea tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Sisäasiainministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimielimeen ja tuensajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

63 §

Tietojen saanti ja niiden luovuttaminen

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset ovat velvollisia antamaan tiedoksi sisäasiainministeriölle Euroopan yhteisöjen komissiota varten Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä hoitaessaan laatimansa kertomukset.

viranomaisiin ja tuensajiin kohdistuvia tehtävien hoidon kannalta tarpeellisia tarkastuksia.

Todentamisviranomaisen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

61 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriö voi suorittaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia 30 §:ssä tarkoitettuihin viranomaisiin, tuensajiin ja hallinto- ja todentamisviranomaiseen. Yksittäistä toimea tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee toimea ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan 30 §:ssä tarkoitettuun viranomaiseen ja tuensajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 50 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

63 §

Tietojen saanti ja niiden luovuttaminen

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset ovat velvollisia antamaan tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle Euroopan yhteisöjen komissiota varten Euroopan yhteisön lainsäädännössä säädettyjä tehtäviä hoitaessaan laatimansa kertomukset.

64 §

Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa

Opetusministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa opetushallitukselle, *Kansainvälisen henkilöstövaihdon keskus CIMO:lle ja lääninhallituksille*. Toimivallan siirtämisestä säädetään opetusministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa lääninhallituksille. Toimivallan siirtämisestä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

65 §

Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä

Kansallisissa ohjelmissa on rakennerahastovarojen seurantaa sekä hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja välittävien toimielinten tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten työministeriön ylläpitämä mainittujen viranomaisten ja toimielinten yhteiseen käyttöön tarkoitettu seurantarekisteri. Rekisteriin merkitään sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot tuen hakijasta, tuen kohteesta, tukea koskevasta päätöksestä, tuen maksatuksesta ja vaikutuksista sekä suoritetuista varmennuksista ja tarkastuksista. Tietojärjestelmä sisältää lisäksi Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyt toimenpideohjelmiä, niiden hallinnointia, seurantaa ja valvontaa koskevat tiedot. Rekisteriin merkittyjen tietojen virheettömyydestä vastaa se viranomainen tai toimielin, joka on tehnyt merkinnät.

Jäsenvaltioiden välisessä ohjelmassa hallintoviranomaisena toimiva maakunnan liitto ylläpitää rahoitettavia hankkeita koskevaa rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta tarpeelliset 1 momentissa tarkoitettut tiedot.

64 §

Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa

Opetusministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa opetushallitukselle, *Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselle CIMO:lle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä maakunnan liitoille*. Opetusministeriö voi siirtää niille myös toimivaltaansa rakennerahastotoimintaan liittyvissä toimielimissä. Toimivallan siirtämisestä säädetään opetusministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi siirtää 44 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimivaltaansa *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä maakunnan liitoille*. Toimivallan siirtämisestä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

65 §

Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä

Kansallisissa ohjelmissa on rakennerahastovarojen seurantaa sekä hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen, tarkastusviranomaisen ja välittävien toimielinten tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä mainittujen viranomaisten ja toimielinten yhteiseen käyttöön tarkoitettu seurantarekisteri. Rekisteriin merkitään sen käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot tuen hakijasta, tuen kohteesta, tukea koskevasta päätöksestä, tuen maksatuksesta ja vaikutuksista sekä suoritetuista varmennuksista ja tarkastuksista. Tietojärjestelmä sisältää lisäksi Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetyt toimenpideohjelmiä, niiden hallinnointia, seurantaa ja valvontaa koskevat tiedot. Rekisteriin merkittyjen tietojen virheettömyydestä vastaa se viranomainen tai toimielin, joka on tehnyt merkinnät.

Jäsenvaltioiden välisessä ohjelmassa *suomalainen* hallintoviranomainen ylläpitää rahoitettavia hankkeita koskevaa rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta

Maakunnan liitto vastaa seurantarekisteriin toimitettavien 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tallentamisesta. Niissä ohjelmissa, joissa rakennerahastovaroja myöntävä viranomais on muu kuin Suomen viranomais, tulee seurata erikseen kansallisen julkisen rahoituksen myöntämistä.

tarpeelliset 1 momentissa tarkoitettut tiedot. *Hallintoviranomais* vastaa seurantarekisteriin toimitettavien 1 momentissa tarkoitettujen tietojen tallentamisesta. Niissä ohjelmissa, joissa rakennerahastovaroja myöntävä viranomais on muu kuin Suomen viranomais, tulee seurata erikseen kansallisen julkisen rahoituksen myöntämistä.

66 §

Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuorituksen velvoittaminen

Jäsenvaltioiden välisissä ohjelmissa 1 momentissa tarkoitettu takautumisoikeuteen perustuva suoritus maksetaan kuitenkin ohjelman todentamisviranomaiselle, joka on velvollinen maksamaan tämän suorituksen viipymättä valtiolle. Sisäasiainministeriö voi päätöksellään velvoittaa rakennerahastovaroja myöntävän maakunnan liiton suorittamaan valtiolle sen komissiolle maksaman määrän täysimääräisenä kuluineen. Suoritus määrätään, jos varojen takaisinmaksu on johtunut suoritukseen velvoitettavan virheellisestä menettelystä tai jos suoritukseen velvoitettava on Euroopan yhteisöjen komission päätöksen perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä.

67 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettun hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja seurantakomitean sekä sisäasiainministeriön 66 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoksenhaku ei lykkää päätöksen täytäntöönpanoa, ellei hallintotuomioistuim toisin määrää.

66 §

Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuorituksen velvoittaminen

Jäsenvaltioiden välisissä ohjelmissa 1 momentissa tarkoitettu takautumisoikeuteen perustuva suoritus maksetaan kuitenkin ohjelman todentamisviranomaiselle, joka on velvollinen maksamaan tämän suorituksen viipymättä valtiolle. *Työ- ja elinkeinoministeriö* voi päätöksellään velvoittaa *suomalaisen todentamisviranomaisen* suorittamaan valtiolle sen komissiolle maksaman määrän täysimääräisenä kuluineen. Suoritus määrätään, jos varojen takaisinmaksu on johtunut suoritukseen velvoitettavan virheellisestä menettelystä tai jos suoritukseen velvoitettava on Euroopan yhteisöjen komission päätöksen perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä.

67 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettun hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja seurantakomitean *sekä työ- ja elinkeinoministeriön* 66 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomais toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

4.

Laki**ulkorajayhteistyön hallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkorajayhteistyön hallinnosta 18 päivänä heinäkuuta 2008 annetun lain (500/2008) 11 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti ja 14 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 §

11 §

*Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät**Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät*

Maakunnan liiton 1 momentin nojalla myöntämään tukeen sovelletaan soveltuvin osin, mitä alueiden kehittämislain (602/2002) 4 luvussa ja jäljempänä tässä laissa tuen myöntämisestä, maksamisesta, valvonnasta, tarkastuksesta ja takaisinperinnästä säädetään. Sen lisäksi tukeen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei alueiden kehittämislain tai jäljempänä tässä tai EY-lainsäädännössä toisin säädetä.

Maakunnan liiton 1 momentin nojalla myöntämään tukeen sovelletaan, *mitä laissa eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (xxxx/xxx)* ja jäljempänä tässä laissa tuen myöntämisestä, maksamisesta, valvonnasta, tarkastuksesta ja takaisinperinnästä säädetään. Sen lisäksi tukeen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001), jollei *laista eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta tai jäljempänä tästä laista tai EY-lainsäädännöstä muuta johdu*.

12 §

12 §

*Tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovellettavat säännökset**Tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovellettavat säännökset*

Hyväksyttäviin kustannuksiin sekä tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovelletaan soveltuvin osin, mitä alueiden kehittämislain 23 §:n 1—3 momentissa,

Hyväksyttäviin kustannuksiin sekä tuen käyttöön, määrään, hakemiseen ja myöntämiseen sovelletaan, *mitä eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja*

24 §:ssä, 25 §:n 1 ja 2 momentissa, 26 §:n 1 ja 2 momentissa, 27 §:n 1, 2 ja 3 momentissa ja 28 §:ssä säädetään.

hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentissa, 7 §:n 1 ja 2 momentissa, 10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 ja 2 momentissa, 13 §:n 1 ja 2 momentissa, 14 §:n 2 momentissa ja 15 §:ssä säädetään. Tukea haetaan ohjelman yhteiseltä hallintoviranomaiselta.

14 §

Takaisinperintä

Tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä alueiden kehittämislain 32 §:ssä säädetään rakennerahastovarojen ja niitä vastaavan valtion rahoitusosuuden takaisinperinnästä sekä mitä Euroopan yhteisön lainsäädännössä asiasta säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta päätöksellään periä takaisin yhteiselle hallintoviranomaiselle maksetut varat on voimassa, mitä alueiden kehittämislain 33 §:ssä säädetään.

14 §

Takaisinperintä

Tuen takaisinperintään sovelletaan, mitä eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 20 §:ssä säädetään ja Euroopan yhteisön lainsäädännössä asiasta säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta periä takaisin yhteiselle hallintoviranomaiselle maksetut varat on voimassa, mitä eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain 21 §:ssä säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*